ARGEȘ

Revistă de cultură fondată în 1966 ● Serie nouă
■ Anul XV (L) ■ Nr. 11 (413) ■ Noiembrie 2016 ■ 4 lei ■

Editori:
Consiliul Local Pitești
Primăria Municipiului Pitești
Centrul Cultural Pitești

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

***Nunta lui Figaro*, Teatrul *Al. Davila* Pitești Regia - CRISTIAN IOAN Octombrie 2016**

Foto: CRISTIAN SABĂU

Mihai Barbu

Ca să ajungem de la hotelul nostru din stația Avron până lângă “Le Monde” a trebuit să trecem prin La Nation, Picpus, Bel Air, Daumesnil Dugommier, Bercy, Quai de la Gare, Chevaleret, Place d’Italie, Corvijart și, finalmente, am coborât la Glaciere. La Paris, Agnes Lanchon ne-a așteptat în stația metroului ce tocmai ieșise la suprafață cu o găletușă plină de resturi menajere. A coborât de la etajul XIII să ne întâmpine și a vrut să îmbine utilul cu plăcutul.

Simple coincidențe. Franco-române…

Când să urcăm în avionul Wizzair ce urma să ne ducă la Paris Beauvais, un ungur se uită lung la micul meu geamantan albastru și își cheamă grabnic, în ajutor, o colegă de la sol. Fata mă scoate din rând și mă conduce spre un cadru metalic în care mă îndeamnă să-mi bag geamantanul între fiarele respective. Mă conformez si geamantul încape, fără să-l forțez. În acest moment, fetei îi sare în ajutor un alt ungur (dela compania aeriană ungurească menționată mai sus) care îmi cere să repet figura cu geamantul albastru dar, de această dată, să-l vâr cu roțile-n sus. Mă conformez. Ungurul exaltă de bucurie. Fatalitate! Roțile negre ale geamantanului meu albastru rămân în afara cadrului metalic. “Trebuie să mai plătiți încă 40 de euro!” “Pentru ce?”, întreb eu nedumerit. “Pentru că roțile nu se încadrează în cadru!” “Domnule, eu am cumpărat geamantanul de la o firmă serioasă care nu cred că ăia lucrează fără a respecta standardele internaționale”. Ungurul e îndărătnic și mă îndeamnă să acționez cu rapiditate pentru că avionul lor nu va așteapta după mine. “Și care-i soluția? Să dau jos roțile?” “Nu. Aveți două posibilități: 1. Să treceți pe la Duty free și să luați un gemantan fără roți și…” “Și cu ăsta ce fac?” “Îl lăsați aici…” “Bravo. Și care e doua variantă?” “Să plătiți, pe loc, 40 de euro!” Am zis: “Bine, dar la intoarcerea acasă o să vă fac de căcat. Cred că am argumente solide, nu-i așa? Roțile geamantanului meu au ajuns să coste cam cât a costat zborul meu. Asta înseamnă, pentru WIZZAIR, low cost?”

Simple coincidențe cu “Lumea”. În imagini și-n viață…

Când am primit invitația să trimit câteva desene în Franța mi-am zis că ar fi mai bine să caut unele mai vechi decât să fac altele mai noi. Am regăsit, în cufărul ce ascunde, de ochi străini, arhiva mea sentimentală, un desen în care vedem cum un om trage, delicat, de-un colț al ziarului pe care îl citea un prieten al său. Omul citea “Le Monde” iar când îi vede fața, surpriză!, curiosul cetățean observă că cititorul dinaintea sa avea o față asemeni globului pământesc. “Le monde!” (Spune-mi ce citești ca să-mi spui cine ești…) La Paris, în Gare d’Austerlitz, mă întâlnesc cu frumoasa Agnes Lanchon cu care mă văzusem și ne împrietenisem anul trecut, în ultimul week end din septembrie, la Saint Just. Acum am stat de vorbă pe îndelete și m-a ajutat, la Salon, așezați pe o bancă de lemn și înconjurați de măgari blânzi și armăsari nărăvași, să stau de vorbă, pe îndelete, cu câteva celebrități din lumea desenului umoristic. Cu o femeie frumoasă alături bărbații devin, mult mai deștepți și infinit mai șarmanți. În trenul care gonea spre Capitala Luminii, înainte de a ne despărți, mi-a zis că, dacă tot stau două zile la Paris, mă invită, acasă, la ea, să bem o cafea. “Unde stai?” “Față-n față cu redacția ziarului Le Monde!”, îmi răspunde ea, făcându-mi cu ochiul.

Simple coincidențe cu Mondrian. Pe sticlă și într-o bucătărie pariziană…

Prietenul meu, Mihai Boacă, pictează pe sticlă, la fel cum, odinioară, țăranii noștri, prin cei mai talentați dintre ei, pictau icoane naive cam în aceeași manieră. La Saint Just, Boacă a trimis două astfel de sticle artistice dar care, în timpul transportului, s-au făcut țăndări. Artistul a fost avertizat de nenorocire și a venit cu alte două “opere nepieritoare” pe care, nemaiavând încredere în Poșta Română, le-a adus personal. Pe cele sparte i le-a cerut Patrick Pinter, un mare caricaturist contemporan, care a zis că le va recompune, acasă, după reproducerile de care i le-a oferit Boacă. Pinter s-a oferit să-i cumpere “cioburile” dar artistul român a rămas demn. Știind că un “Boacă” va atârna pe pereții casei unui mare artist, prietenul meu a declinat oferta. Unul dintre desenele de pe sticla spartă avea inclus un motiv geometric, colorat a la maniere de Mondrian. La Paris, Mitzu Boacă s-a oferit să mă însoțoțească în vizita pe care urma să i-o fac d-nei Lanchon. (E drept că și el mi-a promis că, dacă vom ajunge la Buenos Aires, o să mă ia cu el acasă la Maria Veronica Fernandez. Doamna cu pricina e o artistă argentineană căreia Mitzu i-a căzut cu tronc în gară la Limoges Benedictines. Atunci, Mitzu, observând bagajele imense ale Veronicăi, s-a oferit s-o ajute și femeia, în semn de recunoștință, s-a lipit de el ca marca argentineană de scrisoarea românească.) Ca să ajungem de la hotelul nostru din stația Avron până lângă “Le Monde” a trebuit să trecem prin La Nation, Picpus, Bel Air, Daumesnil Dugommier, Bercy, Quai de la Gare, Chevaleret, Place d’Italie, Corvijart și, finalmente, am coborât la Glaciere. La Paris, Agnes Lanchon ne-a așteptat în stația metroului ce tocmai ieșise la suprafață cu o găletușă plină de resturi menajere. A coborât de la etajul XIII să ne întâmpine și a vrut să îmbine utilul cu plăcutul. Cartierul avea o mică grădină și vreo câteva lăzi de lemn unde locatarii făceau compost. (“Știți ce-i ăla?” “Bine, Agnes, că noi am trăit doar la Paris…”) Parizianca a aruncat cojile de.morcovi și de cartofi în ladă iar Mitzu s-a oferit să arunce peste ele câteva vrafuri de frunze uscate. (Sau “Feuilles mortes”, cum le zice marele compozitor român Vladimir Cosma de la Paris…) Apoi am urcat împreună în apartamentul artistei. De cum am intrat, am dat cu ochii de motivul lui Mondrian copiat, în plăci de faianță, pe peretele bucătăriei. Agnes ne făcea cafeaua și noi, cu desenul lui Boacă pe retină, nu ne dezlipeam ochii de pe pereți. Era același motiv ca cel de pe sticla spartă pe drumul de le Cluj spre Saint Just.

Simple coincidențe cu Bour și Bourrache. La Cluj, peste drum de tipografia „Ardealul” și-ntr-o grădină pariziană

Când am plecat spre Paris am regretat nespus că prietenul nostru, Octavian Bour, cu care am fost în ultimii doi ani în Franța, nu ne era alături. Îi era teamă că nu va putea ține pasul cu noi și a hotărât, cu inima îndoită, să rămână acasă. A lucrat o jumătate de veac pentru imaginea grafică a revistei STEAUA din Cluj. Când a pus punct unei istorii ce risca să se termine doar odată cu viața-i pământeană, Bour și-a cumpărat vagoane de tren, gări, locomotive cu aburi și locomotive electrice, clădiri unde urma să-i funcționeze gara, pomi pitici și iarbă verde, turnuri de apă, macaze, bariere, șine de cale ferată și, la aproape 80 de ani, a început o viață nouă. Doamna Geta, prietena lui de-o viață, nu a aflat nici azi care e prețul exact al investițiilor sale. El nu-i declară decât o sumă derizorie ca să nu se trezească interzis și de la această plăcere târzie. Și-a refuzat-o ani de-a rândul, cu toate că toată copilăria lui și-a petrecut-o prin gări minuscule de câmpie și prin cantoane uitate de lume. Tatăl său a fost ceferist și s-a mutat, toată viața de colo-colo. Acum, prietenul nostru avea o gară numai a lui. Era fericit printre trenurile sale dar parcă tot ar mai fi zburat, și anul ăsta, cu avionul. Ne-a așteptat la ora 12 noaptea, când am aterizat la Cluj, să-i povestim, pe îndelete, aventura noastră pariziană. “Și-a mai amintit cineva de mine?” “Cineva anume?”, am întrebat noi pe un ton malițios. “Nu știu, oricine…”, a zis el cu modestie. “O să te miri dar cineva ni te-a scos în cale tocmai la Paris, în arondsimentul XIII…” Eram cu Mitzu și urma să urcăm cu liftul, acasă la madame Lanchon. Eu făceam câteva poze panoramice cu tableta mea (de care eram foarte mândru…) ca să pot scrie, ulterior, un reportaj bine documentat. Am tras mai multe cadre (obiective) cu subiect vegetal când obiectivul îmi cade, brusc, pe o mică inscripție pierdută în iarbă. Îmi părea o scenă demnă de “Blow up”, faimosul film al lui Michelangelo Antonioni. Fixez imaginea și apăs pe buton. “BOURRACHE”. (Așa îl alintam noi pe Maestru, Bourache, atunci când vorbeam doar noi doi despre amicul nostru comun…) “Ce era?”, se interesează Bour. “O plantă verde, perenă, ce părea gata să înflorească”. Inscripția, scrisă cu litere capitale, era umbrită de o frunză dantelată care acoperea o parte din ea. Pentru noi, prietenii lui, rămăsese doar atât: BOUR… Am ajuns acasă și am vrut să mă lămuresc, la fel ca fotograful englez din filmul regizorului italian, ce e cu imaginea capturată pe teren. Așa am aflat că “Bourrache”, în Evul Mediu, era considerată o plantă magică, prevăzută cu puteri afrodisiace. Celui care e hotărât să iubească îi dă siguranță și îndrăzneală în toate acțiunile lui erotice. O rămurică de “bourrache” îi permite celui care o poartă la butonieră să aibă mare succes la femei. Din păcate, ca tot românul păgubos, am aflat toate acestea destul de târziu, la câteva zile după ce ne-am despărțit de Agnes. Ajunși acasă, am aflat cu bucurie, grație lui Google Translate, că românii au și ei o astfel de plantă și-i zic “limba mielului”. Ei o folosesc mai ales când vine vorba de Miorița.

Simple coincidențe cu Agnes. În avion și-n Glaciere…

În avionul ce urma să aterizeze la Paris Beauvais o doamnă, aflată două rânduri mai în față, mă strigă pe nume. “Nu mă mai recunoști?” Eram de-a dreptul confuz. Am bâiguit ceva, cu jumătate de gură: “Nu prea…” “Nu se poate!” Și femeia începe să-mi zică cum a fost invitată la Paris, după 25 de ani de la căsătorie, de iubitorul ei soț. Îmi face cunoștință cu el. Habar n-aveam cu cine stau de vorbă. Îmi povestește, într-un final fericit, cum că sora ei, Iulia, a rămas acasă și că are de lucru la niște proiecte. Unul dintre ele avea ca obiect parcul din Petrila. Îmi cere numărul de telefon. “O să te sun negresit!”, îmi promite ea. Când a adus vorba de Petrila, de Iulia și de proiecte mi-am dat seama că era vorba de Agnes, sora arhitectei, care, o scurtă perioadă de timp, a fost viceprimarul orașului nostru. Era prea târziu. Agnes a plecat grăbită, alături de soțul ei, spre hotelul unde urmau să-și sărbătorească sfertul de veac petrecut împreună. Ajuns la Cluj îi povestesc lui Bour toată întâmplarea. Îi citesc bucuria pe față. “Știi că, în timpul unui salon de umor pe care îl organizați voi la Petroșani am avut o scurtă aventură cu Iulia. Am întâlnit-o, apoi, la Cluj. Eram cu un grup de prieteni, scriitori de la *Steaua*, când a trecut pe lângă noi. Am salutat-o și am întrebat-o dacă s-a măritat. Am fost cam măgar. Fata s-a oprit să vorbească cu mine și eu am expediat-o rapid ca să pot merge cu amicii la o bere. Tu ai avut ceva cu soră-sa?” “A trecut peste noi mai bine de-un sfert de veac…”, m-am scuzat eu, lăsând chestiunea în coadă de pește. În metro, la Paris, am găsit cu Mitzu două locuri alăturate. El - la geam iar eu - spre culoar. Cu fiecare stație metro-ul devenea tot mai aglomerat. În fața mea apare, dintr-o dată, o domnișoară elegantă și frumoasă - foc. O pariziancă așa cum mai vezi doar în reclamele pentru parfumurile lor unice. Mă ridic în picioare și-i cedez, imediat, locul. (În Franța, nu m-am ras deloc și firele albe din barbă îmi trădau vârsta. Nu mai eram tânăr.) “Mă simt jenată…”, îmi zice franțuzoaica, uitându-se în ochii mei verzi. “De ce, domnișoară?”, mă mir eu, uitându-mă în ochii ei albaștri. “Sunteți atât de tînără și atât de frumoasă că vi se cuvine orice. Sunt fericit c-am putut să vă fiu folos…”

Simple coincidențe cu aceeași naivă întrebare. Repetată obsesiv la Saint Just și Cluj

Imediat ce a aterizat avionul la Cluj, Boacă a primit un telefon de la Bour. Ne-a invitat la el, să stăm de vorbă despre Franța noastră. Vorbim de Paris, de Saint Just, de prietenul nostru comun, Alex (Aurel Ștefan Alexandrescu) din Otopeni cu care am refăcut trio-ul românesc în Franța și, inevitabil, a venit vorba și de noua cucerire a lui Boacă. E o doctoriță care s-a lăsat convinsă cu mare greutate. Poezia lor a durat dureros de mult dar a avut un final fericit. Pentru prima oară de când iubește, o femeie l-a condus pe Boacă la plecarea din țară. Nu a avut această bucurie nici când a călătorit cu trenul, nici cu autobuzul, nici cu avionul, nici chiar cu mașina personală. “Ești fericit?”, l-a întrebat, pe neașteptate, maestrul. Era o întrebare retorică. La Saint Just am făcut un lung interviu cu Steve Sack, un laureat al Premiului Pulitzer. L-am rugat, pentru variație, pe Patrick Pinter să mă ajute și să-i pună el întrebarea de final. “Ai o viață frumoasă?”, l-a întrebat Patrick. Și până ca dl. Steve Sack să ne răspundă la o întrebare atât de complicată, un măgar de pe pășunea improvizată lângă Salonul de umor a început să ragă într-un mod asurzitor. Toți am râs cu poftă și mister Sack a profitat de buna dispoziție generală ca să nu mai răspundă la întrebarea colegului său. Acasă, Bour i-a pus și el, pe neașteptate, aceeași întrebare prietenului nostru comun. Și ca să-i dea lui Mitzu, suficient timp de gândire, Bour s-a ridicat de pe scaun și a pornit două locomotive ce au zburat într-o cursă nebună, una spre cealaltă. Nu s-au ciocnit ci au trecut razant una pe lângă alta. Toți am răsuflat ușurați. Constructorul Bour a reușit să evite o catastrofă în ultimul moment.

Simple coincidențe bazate pe același abecedar achiziționat, separat, la un preț excepțional

Am vizitat, în cele două zile petrecute la Paris, o expoziție comună Picasso & Giacometti și una dedicată lui Rene Magritte. La trahison des images. Trădarea imaginilor. Cortine, umbre, cuvinte, flăcări, corpuri făcute bucăți, o recuzită pe care pictorul o recompune mereu și mereu. Am aflat dintr-un tablou, din 1935, de Magritte care e “Cheia viselor”/ “La clef des songes”. Sub imaginea unui cal stă scris “the door” (ușa), sub un ceas – “the wind” (vântul), sub un ulcior- “the bird” (pasărea), sub un cufăr -“the valise”. E singura similitudine între imagine și cuvânt într-un ulei pe pânză, de 41,3 cm pe 27,3 cm ce face parte din colecția Jasper Johns. Am cheltuit, cu folos, 12,50 euro pentru Picasso respectiv alți 14 - pentru Magritte. Oferta editorială a gift shop-urilor de la Muzeul Picasso și de la Centre Pompidou ni s-a părut imensă. Ne-am plimbat, ca Vodă prin lobodă, pe aleile librăriilor dedicate acestor mari artiști și în cele din urmă am târguit ceva, așa, ca să nu plec acasă cu mâna goală. Mi-am cumpărat “l’ABCdaire du Surrealisme” de Pierre Chavot, editat de Flamarion. (Prix exceptionnel 3,95 euro!). Am ales cu sufletul pentru că era vorba și de câțiva tineri de-ai noștri: Victor Brauner, Gherasim Luca, Tristan Tzara și Ilarie Voronca. Când m-am întâlnit cu Boacă în holul Centrului Pompidou, m-am lăudat cu proaspăta mea achiziție literar-artistică. Surpriză! Boacă mi-a arătat aceeași carte cu preț excepțional…

Un final care dă peste cap tot eșafodajul reportajului nostru. Et pourtant…

Când eram mai mic găseam în biblioteca Clubului muncitoresc din Petrila tot felul de cărții. O cărte groasă și împănată cu poze lucioase, în alb-negru, m-a atras prin numele ciudat al autorului: Niculescu-Basu. Am aflat, răsfoindu-i cartea de amintiri, că omul era un cântăreț de operă și avea parte de o voce gravă. Asta nu-l împiedica să fie, în turnee, un om de spirit și un mare farceur. Într-o zi, povestește el, era într-un tren care trecea pe lângă o fermă de vaci. Mirosul l-a făcut să închidă, în grabă, fereastra și, datorită curentului, inelul de pe deget i-a zburat dincolo de calea ferată. “Am fost foarte supărat. Era chiar inelul de la căsătorie. La întoarcerea din turneu, mă dau jos din tren la stația cea mai apropiată de locul unde mi-am pierdut inelul. Mi-era foame și mi-am cumpărat o brânzoaică. Când ajung pe la jumătate ce credeți că am găsit în brânzoaică?” “Inelul!”, zice, repede și fără să stea mult pe gânduri, un amic mai perspicace. “Aș, brânză!”, a zis Basu.

Viaţa literară

FestLit - Cluj 2016

A treia ediţie a Festivalului Naţional de Literatură de la Cluj-Napoca, iniţiat de Uniunea Scriitorilor din România şi organizat de Filiala Cluj s-a desfăşurat în zilele 2-4 octombrie cu participarea scriitorilor care au reprezentat cele 20 de Filiale ale U.S.R. Este încă un exemplu că viaţa obştii scriitoriceşti îşi urmează cursul firesc, dicolo de forfota reclamagiilor din jurul ei.

Au participat din filiale (inclusiv din oraşul gazdă): Nicolae Manolescu, preşedintele U. S. R. (moderatorul simpozionaului de-a doua zi), vicepreşedintele Gabriel Chifu, Gabriela Adameşteanu, Ana Blandiana, Ioan Barb, Aurel Maria Baros, Horia Bădescu, Mariana Bojan, Corin Braga, Minerva Chira, Ion Cocora, Constantin Cubleşan, Gabriel Coşoveanu, Dan Cristea, Daniel Cristea-Enache, Ioana Diaconescu, Traian Dobrinescu, Gellu Dorian, Horia Gârbea, Ion Horea, Vasile Igna, Adrian Lesenciuc, Angelo Mitchievici, Gheorghe Mocuţa, Ioan Moldovan, Ion Mureşan, Eugen Negrici, Olimpiu Nuşfelean, Nicolae Oprea, Marta Petreu, Ion Pop, Adrian Popescu, Ovidiu Pecican, Nicolae Prelipceanu, Cassian Maria Spiridon, Lucian Vasile Szabo, Robert Şerban, Traian Ştef, Petre Tănăsoaica, Constantin Urucu, Simona Vasilache, Ioan Radu Văcărescu, Răzvan Voncu, Ionuţ Vulpescu, George Vulturescu ş.m.a.

Toţi aceştia au fost implicaţi în simpozioanele tematice ale ediţiei: *Literatura română - începuturi* şi *Feminitate şi Literatură*. Deschiderea festivă a avut loc la Muzeul de Artă cu *Rondul de gală al scriitorilor invitaţi*, moderat de amfitrioana festivalului, neobosita Irina Petraş (secondată din umbră de Doina Cetea). Programul încărcat al celor trei zile a mai cuprins: recitalul *Microfonul vă aparţine* sub genericul *De dragoste*, cu intermezzo melodic intitulat *Din muzica străbunilor noştri*, susţinut de ansamblul *Flauto Dolce* (conducerea artistică: Zoltan Majo, solistă: soprana Mihaela Maxim); lansarea volumului *Caietele FestLit Cluj 2015*; expoziţii: Mariana Bojan, *Nud - pasteluri* şi Irina Petraş, *Bacoviene*. Şi, în ultima zi *Desantul scriitoricesc/momente de literatură*, programând întâlniri cu cititorii la: Departamentul de Jurnalism al UBB, Colegiile/Liceele G. Bariţiu, N. Bălcescu, Lucian Blaga, G. Coşbuc, M. Eminescu, Avram Iancu, Romulus Ladea, Gh. Lazăr, Emil Racoviţă, Gh. Şincai, Seminarul Teologic Ortodox şi Biblioteca Judeţeană. La întâlnirea de la "George Bariţiu" (amfitrion: prof. dr. Alexandru Laszlo), au partcipat Gabriel Chifu, Dan Cristea şi doi ex-absolvenţi ai liceului: Adrian Popescu şi Nicolae Oprea.

Juriul (alcătuit din: Gabriel Coşoveanu, Dan Cristea, Daniel Cristea-Enache, Irina Petraş, Răzvan Voncu) a decis acordarea Marelui Premiu FestLit Cluj 2016 poetei fără vârstă *Ana Blandiana*, pentru volumul *Orologiul fără ore*. Dintre cărţile propuse de filiale, reamintim: George Bălăiţă, *Învoiala*; Traian Dobrinescu, *Nu te opri, nu te întoarce*; Dumitru Augustin Doman, *Sâmbătă, duminică şi alte singurătăţi*; Gellu Dorian, *Cartea de la Uppsala*; Ovidiu Dunăreanu, *Lumina îndepărtată a fluviului*; Bogdan Ghiu, *Totul trebuie tradus. Noua paradigmă (un manifest)*; Vasile Igna, *Ora închiderii;* Kocsis Francisko, *Teste de identitate*; Adrian Lesenciuc, *Cartea de apă. Cu Borges, privind râul*; Andrei Mocuţa, *Voi folosi întunericul drept călăuză* şi, deloc ultimul, Aurel Pantea, *Opera poetică*.

„Întrebările acelea cu dus-întors ale mele, ale dvs., pe care le-aş fi aşteptat? Sunt ale omului dintotdeauna. Asta mă munceşte zi şi noapte. De unde vin? Unde mă duc? Ce este dincolo? Sunt, nu sunt? Ce am fost înainte de a fi? Ce voi fi după ce nu mai sunt? Animal evoluat? Făptura unei idei platonice? Dublura unui alt eu din lume? O creatură în drumul spre veşnicie? Un spirit într-un trup trecător?..."

MARIN IONIȚĂ

Festivalul Naţional de Literatură „Marin Preda", ediţia a XV-a

Datând din vremea cealaltă, ceauşistă, şi redus la o singură dimensiune - competiţia literară -, concursul literar „Marin Preda" s-a transformat fericit într-un Festival naţional, ceea ce presupune o ingenioasă stratificare, o plurarizare a demersului artistic materializată în patru secvenţe: simpozionul „Marin Preda: pactul ficţional cu istoria", moderat de Nicolae Oprea, critic şi istoric literar; decernarea premiilor la concursul epic cu 27 de participanţi, din care s-au detaşat Cătălin Rădulescu (Bucureşti) şi Teodoru Stemate (Maroc); acordarea Premiului de Excelenţă pentru sprijinirea scriitorilor din Teleorman, domnului Dan Cristea, director al Revistei „Luceafărul de dimineaţă", şi lansarea a două volume: „Marin Preda. Anii formării intelectuale" de Stan V. Cristea şi „Dulce ca Pelinul" de Ştefan Mitroi; vizitarea Centrului Memorial „Marin Preda" de la Siliştea Gumeşti.

În „Diagonalele unui roman", Ana Dobre (critic şi istoric literar) s-a ocupat de cel mai controversat roman predist, „Delirul", de raporturile ideologie-istorie-stil, contabilizându-i atât pe contestatarii marelui prozator, cât şi pe apologeţi. Dacă autorul „Moromeţilor" a cunoscut succesul literar antum şi postum, în schimb - arată revoltat istoricul Nicolae Scurtu - „se tace cu duşmănie" cu privire la opera altor doi teleormăneni, Zaharia Stancu şi Gala Galaction. Aceeaşi sursă a mai menţionat că şcoala de azi este neputincioasă, căci nu mai reuşeşte să trezească interesul lectural la apaticii liceeni... Pe aceeaşi lungime de undă cu antevorbitorul, Dan Cristea a decretat: „Să se citească autorii de la A la Z", fapt relevant asumat, probabil, de cei prezenţi la Olimpiada de Limba şi Literatura Română şi de aspiranţii la „Litere". Marin Preda - s-a mai glosat în continuare - a spulberat mitul că istoria contemporană nu poate fi scrisă... Nicoleta Milea reaminteşte că opera de artă este purtătoare de multiple semnificaţii, apoi relaţionând esteticul cu etosul, apreciază că romanele lui Preda s-au convertit în „meditaţii asupra istoriei", argumentând că „edificiul predist pune în mişcare o istorie plină de evenimente". Ştefan Mitroi s-a scuzat diplomatic că nu este critic literar, motiv pentru care s-a repliat intru afectivitate, lămurind asistenţa de modalitatea în care „se simte legat de marele dispărut": aceeaşi localitate de baştină, Sorin Preda ca liant între cei doi şi conversaţia ziaristului Ştefan Mitroi cu fratele scriitorului, Saie. În alocuţiunea sa, Gheorghe Stroe reuneşte la acelaşi banchet spiritual pe Sainte-Beuve, R. Wellek, August Warren, A. Malraux, A. D. Xenopol... Pentru profesorul universitar doctor Nicolae Oprea, cu 1987 a început recuperarea operei lui Marin Preda în direcţia „defrişării" unor aspecte ambigue ori prea puţin cercetate de către specialişti. Astfel, frapant îi apare criticului postura de epistolier, dacă s-ar regăsi în acelaşi plan sintagmatic „Scrisorile către Aurora" (Cornu) şi „Jurnalul lui Marin Preda" (1958-1967). Se creează în acest mod o bază de date ce facilitează posibile afinităţi cu „Şcoala de la Târgovişte". „Preda nu s-a sustras niciodată dialogului" , mai punctează preşedintele Filialei Piteşti a Uniunii Scriitorilor, justificând cu volumul „Creaţie şi morală" şi unele interviuri cu Preda găzduite de presa literară. Ideea este prelungită de Dan Cristea (laureatul oficialităţilor culturale teleormănene).

Nu este absolvit de laudatio nici Stan V. Cristea... Pentru Horia Gârbea, istoriograful roşiorean „are vocaţia exhaustivităţii. Ca şi Perpessicius, ştie să interpreteze documentul". În calitate de „excelent istoric literar"- consideră Nicolae Scurtu – această „personalitate complexă a cercetării literare contemporane" a dat cărţi complete", trudind în biblioteci ca un Sisif, deplasându-se ca un globe-trotter prin diferite colţuri ale patriei, pe la Avrig, Sighişoara, Câmpulung, doar pentru câte o informaţie... Aşa au rezultat exegeze riguroase despre Eminescu, Noica, Preda. În final, invitatul bucureştean îl plasează pe acest „intelectual distins" în galeria marilor spirite : „ar trebui să fie membru corespondent al Academiei."

Ştefan Mitroi, unul dintre prozatorii momentului, implică, aidoma titanilor Dostoievski, Claudel, Michaux, transcendenţa în actul creaţiei: „ Dumnezeu m-a îndemnat să scriu."

Juriul format din Horia Gârbea (preşedinte), Dumitru Augustin Doman, Florentin Popescu, Mihai Stan, Passionaria Stoicescu şi Florea Burtan a acordat următoarele premii la concursul naţional de proză scurtă: Premiul „Marin Preda" şi Premiul Revistei „Luceafărul de Dimineaţă" - Cătălin G. Rădulescu (Bucureşti); Premiul I şi Premiul Revistei „ Argeş" – Teodoru Stemate (rezident în Adagir – Maroc); Premiul al II-lea şi Premiul Revistei „Bucureştiul literar şi artistic" – Violeta Urdă (Bucureşti); Premiul al II-lea şi Premiul Revistei „Litere" – Veronica Baciu (Caracal); Premiul al III-lea şi Premiul Revistei „Pro Saeculum" – Nicolette Orghidan (Braşov); Premiul al III-lea şi Premiul Revistei „Caligraf" – Florina Mirea (Craiova).

IULIAN BITOLEANU

actualitate

Carte nouă

MARIN IONIȚĂ – *Dincolo de tăcere* (volumul I)
Convorbiri esenţiale cu personaje neconvenţionale (*Tiparg*, 2016)

Neobosit, octogenarul Marin Ioniţă este prezent în viaţa publică nu doar cu volume de proză sau romane, dar recent a publicat şi o carte de interviuri cu „personaje" din judeţul Argeş: „prozatori, romancieri, poeţi, publicişti", dar şi universitari, medici, doctori în ştiinţe, regizori, actori, apoi „stâlpii economiei argeşene", profesori, pictori, oameni ai cetăţii, ba, şi cu elevi, după cum precizează autorul pe coperta a patra. Un prim volum cuprinde 44 de convorbiri total neconvenţionale ale autorului cu „personajele" sale în ordine alfabetică, plus un interviu chiar cu Marin Ioniţă luat de scriitorul Mihai Stan, redactorul şef al revistei *Litere* de la Târgovişte. De semnalat verva lui Main Ioniţă punând – ca o mitralieră - avalanşă de întrebări într-una singură, de multe ori molipsindu-i şi pe intervievaţi să dea mai multe răspunsuri în acelaşi paragraf. Pentru disponibilitatea de dialog a lui Marin Ioniţă, de citat din răspunsul la întrebarea lui Mihai Stan ce ar fi vrut să-l mai întrebe: „Întrebările acelea cu dus-întors ale mele, ale dvs., pe care le-aş fi aşteptat? Sunt ale omului dintotdeauna. Asta mă munceşte zi şi noapte. De unde vin? Unde mă duc? Ce este dincolo? Sunt, nu sunt? Ce am fost înainte de a fi? Ce voi fi după ce nu mai sunt? Animal evoluat? Făptura unei idei platonice? Dublura unui alt eu din lume? O creatură în drumul spre veşnicie? Un spirit într-un trup trecător?..." **(DAD)**

Gheorghe Grigurcu

"La pierderea unei ființe dragi"

31 martie 2015, Tg. Cărbunești. Azi ne-a părăsit scumpul nostru cîine Rocky, pe care l-am luat de cînd era un pui și care urma să împlinească în curînd 15 ani. Cel mai fidel apropiat în acest răstimp. Durere sfîșietoare. Toate ale lumii, inclusiv scrisul, îmi par îndepărtate foarte. Zădărnicii.

* * *

1 aprilie 2015. Rocky a fost înmormîntat după-amiaza tîrziu, în fața casei. Ce-ar fi putut fi acum mai trist pentru mine? Dintre nori a ieșit brusc un soare orbitor. Lumină care îmbrățișează Lumina.

* * *

2 aprilie 2015. M-am trezit la 4 dimineața. În cîteva clipe realizez ce s-a întîmplat. Durere ascuțită. De ce? De ce? Să las lucrurile să intre în ordinea firescului? Cum ar fi să aduni merele cu perele! Pretutindeni un gol țiuitor. Obiectele din odaie, imobile, parcă *întrebîndu-se*.

* * *

În zori, cînd ești limpede, Dumnezeu e mai aproape decît în vînzoleala zilei care te împinge în derută. Emoția și conștiința se suprapun fără greș.

* * *

Ai provocat fără să vrei Imposibilul și acum nu mai poți da înapoi, deoarece acesta s-a transformat în posibil. Lucruri prea intime, de ce să storci din ele un sens?

* * *

Formulele speculative nu fac casă bună cu durerea. Ele se produc în condițiile unui armistițiu existențial.

* * *

Cauți o poziție comodă (a trupului, a sufletului) spre a simți mai distinct durerea.

* * *

Intrînd în marele mister al morții, oare animalele nu devin egale nouă pînă la evidență?

* * *

Ieri am fost la un alt laborator din Tg. Jiu, pentru cîteva analize de sînge. Medicul G. I. are suspiciunea unei boli noi. Aș putea jura că acum rezultatul nu mă interesează. De ce să urc scările cînd e firesc doar să le cobor? Gînduri sumbre, soluții sumbre. Cum m-aș putea preface față de mine însumi?

* * *

Un amurg de-o nervoasă calmitate. Primul de acest fel pe care Rocky îl petrece sub pămînt. E încă atît de neajutorat. Are nevoie de un răstimp în care să se obișnuiască cu noul sălaș.

* * *

Neavînd curajul de a te spovedi în fața Domnului, încerci a te mărturisi în fața paginii albe.

* * *

Fără Rocky casa e pustie. A plecat sufletul dintr-însa. A vărsa lacrimi, nu cuvinte. Și totuși e nevoie și de nevolnicele cuvinte.

* * *

A înflorit și liliacul, dar Rocky e plecat, e plecat, e plecat...

* * *

Dimineața, o durere sufocantă. Urmează o senzație de surpare în gol. Apoi vin cele ale zilei. Te străduiești să intri mașinal în ritmul lor, începînd cu activități secunde (aranjarea hîrtiilor și a cărților, corectura), dar scrisul ca atare încă nu merge.

* * *

Ți se pare că poți spune ceea ce de fapt nu poți spune, ți se pare că poți trăi ceea ce de fapt nu poți trăi. Un flux de energie iluzorie.

* * *

Îți faci în continuare griji pentru ceea ce nu mai poate fi. Cu un realism mimat, pășești pe un drum care nu mai există. Micul ritual zilnic reluat acum pentru a conjura Absența.

* * *

Durerea: „ce simțim mai al nostru și mai străin de noi" (Valéry). Prefer a mă opri acum la prima parte a binomului. Dar dacă mă gîndesc mai bine, doar acum? Niciodată de fapt durerea sufletească, - pe aceasta o am în vedere - n-ar putea fi „străină de noi". Deoarece în esența sa, străină de orice beneficiu lumesc, durerea reprezintă o identificare a ta aidoma unei amprente. E numai a ta, în unicitatea sa devoratoare.

* * *

Rocky a avut fără nici o îndoială trăsături omenești: delicatețe, tandrețe, istețime, o mare capacitate de iubire. Era capabil și de politețe. A. E.: „În cazul acesta, cred că ești dispus a-l integra regnului uman". Nu-l pot socoti om, dar animal fiind cu atari trăsături, am fost în măsură a-l iubi mai mult decît pe cei mai mulți oameni...

* * *

Durerea, în instanța justițiară a conștiinței: uneori ți se pare prea mare, alteori prea mică. Vai de ultima ipostază!

* * *

Orice durere dibuie granița fantasmatică dintre posibil și imposibil. Ea tinde a suprima ierarhiile dintre tine și aproapele tău, dar și cele, extrem de severe, dintre tine și tine.

* * *

Durerea. O călăuză în bezna morală, în stare a te scoate la liman. Cu condiția de a nu o împiedica prin pretenții deviante.

* * *

Cine pe cine părăsește cînd pierdem o ființă dragă? Ea pe noi sau noi pe ea? În egală măsură, înaintăm în direcții opuse. Nu afirma oare Simone Weil că dragostea e depărtare? Marea dragoste se autentifică prin fatalitatea depărtării.

* * *

Să nu pierdem din vedere faptul că moartea unei ființe iubite e implicit o secvență a propriei noastre morți, care se insinuează în țesătura vieții spre a ne oferi, asemenea tragediilor grecești, experiența milei și a groazei.

* * *

„Cel ce-și aduce aminte de Dumnezeu învață să nu uite pe nimeni" (Monseniorul Ghika).

* * *

Două primejdii pasc amintirile: fie de-a dispărea în uitare (final nobil), fie de-a descinde în materia ordinară a memoriei, declasîndu-se.

* * *

Oare viața n-are un preț maxim tocmai prin promisiunile sale care nu se împlinesc?

* * *

Rînduri care așteaptă să fie așternute sub licărul fast al stelei *lor*, în momentul generozității acesteia. Dacă pierzi momentul în cauză, rezultatul n-ar putea fi decît ingrat.

* * *

„Peste tot s-a vorbit mult de declinul credinței religioase; mult mai puțin s-a observat declinul sensibilității religioase. În epoca modernă, problema nu e atît incapacitatea de a crede despre Dumnezeu și oameni anumite lucruri pe care strămoșii noștri le credeau, cît incapacitatea de a *simți* ca ei în privința lui Dumnezeu și a omului. O credință în care nu mai crezi este ceva ce, într-o anumită măsură, mai poți înțelege; dar de îndată ce sentimentul religios dispare, cuvintele în care oamenii s-au străduit să-l exprime își pierd înțelesul. Sentimentul religios diferă, e drept, de la țară la țară și de la epocă la epocă, la fel ca și sentimentul poetic; sentimentul diferă chiar dacă doctrina, credința, rămîne aceeași. Dar aceasta este o condiție a *vieții* umane, iar ceea ce mă îngrijorează este moartea. Totodată este posibil ca sentimentul poetic și sentimentele care reprezintă materialul poeziei să dispară de pretutindeni; fapt care poate ar facilita acea unificare a lumii pe care unii o consideră de dorit ca un scop în sine" (T. S. Eliot).

* * *

O ipoteză: dinozaurii ar fi dispărut din pricina șobolanilor care ar fi consumat sistematic ouăle lor. Halucinanta prolificitate a șobolanilor: o singură pereche a speciei poate da naștere, într-un singur an, la nu mai puțin de opt mii de odrasle.

* * *

Mă oprește, pe „ulița mare" a Cărbuneștilor, un bărbat între două vîrste, cu un obraz de-o culoare bătînd înspre vînăt și cu o vorbă butucănoasă: „Spuneți-mi, Eminescu a fost mai mare poet sau filosof?". Eminescu n-a fost filosof ca atare, deși se poate considera că poezia lui are o filosofie implicită. „Ba a fost, cum să nu, a fost un mare filosof". Așa credeți? „A fost un filosof marxist și asta nu le convine unor oameni de azi". Bine măcar că nu-l declarați marxist-leninist...

* * *

Curată ființă mitologică. Cel mai straniu animal de pe pămînt e socotit armadillo, care trăiește în Paraguay. El are bot de șoarece, urechi de iepure, carapace de broască țestoasă și coadă de cangur.

* * *

Scrie mai nou Liviu C.: „Cioran a practicat poetica exagerării bine controlate, eu pe a sincerității oarecum stilizate". Așadar să tălmăcim: Cioran a fost exagerat și nesincer, pe cînd d-sa...

* * *

20 august 2015. Am întîlnit azi-dimineață, pe o străduță a Cărbuneștilor, un cățel cu un aspect jalnic de tot. Scheletic, abia mișcînd lăbuțele tremurînde, după toate aparențele candidat la un sfîrșit grabnic din pricina foamei. Dar n-am cum să-l ajut, n-am cum. Întors acasă unde mai am șapte cîini, nu-mi tihnește nici mîncarea. Ce-aș putea face, Doamne? Întreaga zi simt asupră-mi o umbră a păcatului. Mă simt vinovat într-un chip ce contrazice rațiunea. Deci cu atît mai vinovat.

* * *

A. E.: „Cîinii și pisicile, păsările de curte văd că au devenit proxima ta societate. E de plîns sau de rîs? ". Nu-mi dau seama. Tu ce zici? „Eu cred că, în inconturnabilul real, amîndouă".

* * *

„Limita fiecărei dureri este o durere și mai mare" (Cioran).

* * *

Mă întreabă o tînără „dacă sentimentele au vîrstă". Rămîn cîteva clipe în suspans, apoi încerc un răspuns. Ar fi dezolant dacă sentimentele, aceste esențe al ființei lăuntrice, s-ar schimba odată cu evoluția ființei corporale. Ele ne țin oarecum în frîu, ne confirmă unicitatea. Poate varia obiectul, nu natura lor. Am impresia că ar fi cu putință o similitudine. Ascult în răstimpuri aceleași melodii care-mi plac și pentru faptul că mă transpun în momentele anterioare, cele îndepărtate, cînd le-am mai auzit. Timpul se comprimă, îngăduindu-mi a întrezări o coerență între ceea ce am fost și ceea ce sînt. N-am putea oare socoti sentimentele un soi de melos al sufletului care se regăsește cînd clapele acestuia sînt periodic atinse?

* * *

Locul cel mai uscat din lume este considerat orașul Calama, situat în nordul statului Chile, în apropierea deșertului Atacama. Aici nu s-a semnalat de-a lungul istoriei nici măcar o singură ploaie.

* * *

A nu ști, preludiul ravisant pentru a ști.

* * *

Poezia și realul își potențează mutual misterul. Dacă realul n-ar avea mister, ar fi existat oare ficțiunea poetică?

* * *

Întregul e sacral dintru început. Detaliile se pot sacraliza treptat.

* * *

„O maimuțică macac din New Delhi, India, a găsit zilele trecute un cățeluș abandonat, scheunînd singur pe străzi. Milostivă, l-a adoptat imediat. Oamenii au bombardat-o cu poze, urmărindu-i fiecare mișcare. Așa au surprins-o punînd pe fugă un ditamai dulăul, dîndu-i de mîncare lapte puiului ei și sărind din copac în copac, cu odrasla la piept. Imaginile au făcut înconjurul planetei, iar maimuțica a fost poreclită rapid «cea mai bună mamă din lume»" (**Click**, 2016).

* * *

19 august 2015. Neverosimilă zi autumnală, în această lună pînă mai ieri caniculară. La o margine a pădurii, vîntul amestecă frunze uscate și bucăți de ziar, care astfel își dau întîlnire sub semnul efemerului. Cu toate acestea fiecare element are alibiul său de eternitate. În primul caz oferit de natura maternă, în al doilea de vorba scrisă menită „a rămîne".

* * *

Mi se confesează G. A.: „Asemenea acelor primi aviatori care, spre a-și pune în funcțiune rudimentara mașină de zbor, începeau prin a alerga cu ea pe sol, eu unul am deseori nevoie, spre a mă transpune într-o stare propice scrisului, de un stimulent reprezentat de un text străin, fie și de unul care îmi displace". Ai în vedere doar proza pe care o scrii sau și poezia? „Vorbeam de proză. Poezia izbutește doar cînd e o decolare imediată, fără «ajutor»".

* * *

„Nu cred să fi existat vreodată o femeie adevărată care să fi spus – în viața reală ori în literatură – tot ce se petrece în sufletul ei. Numai bărbații spun tot femeii iubite, confidenților, cititorilor, lumii întregi. Sînt și femei care, pînă la un punct, dar numai pînă la un punct, se destăinuiesc, dar acele femei nu fac parte din cele mai feminine - și destăinuirea lor nu aduce o lumină apreciabilă asupra sufletului femeiesc" (G. Ibrăileanu).

* * *

Cînd aveam trei-patru ani, o mare bucurie a mea era să privesc, cu ochi dilatați de uimire, avioanele care treceau deasupra copacilor înalți din curte. Jubilam atunci cînd unul dintre ele zbura jos, îngăduindu-mi să-l văd mai de aproape. Mă îmbăta speranța că îmi va fi dat să văd în chipul acesta un avion „și mai de aproape". Nu-mi trecea prin cap gîndul că avioanele aterizează și că, pe un aerodrom, aș fi putut chiar să le ating cu mîna ori – de ce nu? – să urc într-unul din ele. Închis în extazul momentului, îl savuram deplin. Oare nu stau lucrurile cam la fel în stările emoționale ale celorlalte vîrste? Nu te simți identic suspendat în mirajul momentului, în candoarea relativității sale? Nu contează realul, ci putința de-a decupa din materia sa fantasma irezistibilă.

* * *

Copilăria întîrziată, deznădăjduită, care se ascunde în gafele noastre, în inevitabilul lor burlesc.

* * *

„Amintirea cuprinde o imagine a *ființei*, nu numai ca formă, ci și ca atestare a *ființării* ei" (Monseniorul Ghika).

* * *

La pierderea unei ființe dragi, nu stai singur în fața lui Dumnezeu, ci alături de acea ființă care dobîndește rolul de Înger păzitor al tău.

Cine pe cine părăsește cînd pierdem o ființă dragă? Ea pe noi sau noi pe ea? În egală măsură, înaintăm în direcții opuse. Nu afirma oare Simone Weil că dragostea e depărtare? Marea dragoste se autentifică prin fatalitatea depărtării.

jurnal

Nicolae Oprea

Foto: Liviu Ioan Stoiciu

***Aventura conştiinţei* – preluând sintagma expresivă a autorului din *Viaţa ca o pradă* – jalonează discret traseul unui destin literar de excepţie şi dă seamă despre obsesiile unui spirit însetat de absolutul cunoaşterii. Deşi era greu abordabil, Marin Preda nu se sustrăgea dialogului, atunci când întrebările erau incitante. Oriunde s-ar fi aflat, în faţa microfonului sau a cititorilor din Bucureşti, Craiova sau Piteşti (în *Argeş*, nr 10/1973 apare un interviu nesemnat: *Un dialog la Piteşti cu Marin Preda*)...**

Marin Preda şi literatura non-ficţională

Pe drumul sinuos către realizarea ediţiei integrale a operei lui Marin Preda, începutul datează din 1987, când sunt recuperate *Scrierile de tinereţe* rămase în ziare şi reviste – ediţie alcătuită de un filolog improvizat, Ion Cristoiu -, împreună cu prozele scurte din volumul de debut din 1948, *Întâlnirea din Pământuri*. Din volumele de restituirii publicate după moartea scriitorului rezultă că Marin Preda, chiar dacă nu poate fi considerat un scriitor polivalent (a scris un singur poem, iar teatrul l-a cultivat sporadic), a apelat şi la formele de exprimare de la frontiera literaturii: reportajul şi interviul, corespondenţa şi jurnalul intim. Ipostaza de epistolier este evidenţiată prin al doilea volum recuperator – în postumitatea târzie, în 2001 – *Scrisori către Aurora*, reunind o serie de epistole (fără răspunsul destinatarului) expediate fostei sale soţii, poeta Aurora Cornu, stabilită între timp la Paris. Intervalul de timp acoperit de confesiunile epistolare este relativ scurt (1954-1958), dar ilustrează o perioadă extrem de importantă, atât pentru destinul prozatorului (care definitivează acum şi editează *Moromeţii, I*), cât şi pentru destinele literaturii române care încearcă să evadeze dintre chingile proletcultismului.

Cu întârziere cel puţin bizară, în 2004, Eugen Simion îngrijeşte prima ediţie din *Jurnal intim* (la care anexează *Carnete de atelier*), confiscat de Securitate în momentul morţii subite a scriitorului; jurnal ţinut, cu mari întreruperi între 1958 şi 1967. Însemnările lui Preda constituie un jurnal de criză sau, mai precis, un jurnal al surmontării crizei cu dublă cauză: boala psihică şi iubirea conjugală ratată. Desigur, autorul *Moromeţilor* n-a avut vocaţia de diarist a unor cultivatori împătimiţi ai speciei precum Radu Petrescu, Ion D. Sîrbu sau Mircea Zaciu. Dar a apelat la notaţia diurnă care reflectă prezentul istoric ca modalitate proximă de a depăşi existenţa cotidiană prin conceperea operei de ficţiune semnificativă. Deloc întâmplător, directorul editurii-fanion a U.S.R. din timpul comunist a promovat consecvent creaţia Şcolii de la Târgovişte, prozatorii care reabilitează condiţia jurnalului ca literatură a fragmentului. Mircea Horia Simionescu, Radu Petrescu, Costache Olăreanu, Tudor Ţopa şi Al. George au publicat majoritatea cărţilor la Editura Cartea Românească. Mare parte din materia *Jurnalului intim* al lui Preda provine de la redactorul şef al acestei edituri, Cornel Popescu, cel care consimte (ciudat lucru) să fie donat Academiei doar după moartea sa.

În anul de răscruce, 1989, acelaşi subaltern modest al prozatorului publică, împreună cu Victor Crăciun, o culegere masivă, dar imperfectă, a publicisticii sale, *Creaţie şi morală*. Nerespectând cronologia scrierilor recuperate, după normativele filologice, îngrijitorii ediţiei împart materia celor 600 de pagini în trei mari secţiuni tematice: *Viaţă şi literatură, Individul şi istoria*, şi *Aventura conştiinţei*.

Că autorul *Moromeţilor* a fost şi un publicist valoros nu mai era nevoie de demonstrat. Proba irecuzabilă fusese dată de *Imposibila întoarcere*, carte născută sub auspiciile rubricii permanente din *Luceafărul* anilor '70: *În fiecare săptămână Marin Preda răspunde la o întrebare* (un merit revenindu-i şi iscoditorului Adrian Păunescu). Mai târziu, fascinantul Bildungsroman *Viaţa ca o pradă* vine să cimenteze atare impresie. Trebuia marcat, însă, momentul începutului publicistic şi, din păcate, "îngrijitorii" ediţiei nu se achită de această elementară îndatorire. Într-o prefaţă cam confuză şi tern compilativă, Victor Crăciun consideră "debut" publicistic – chiar dacă înghilimetat – însemnarea ocazională de pe coperta volumului de poezii publicat de Sergiu Filaret fără acordul cenzurii antonesciene. "A doua manifestare publicistică" ar fi – după afirmaţia din prefaţă – "interviul" *Despre un viitor roman al lui Marin Preda* (care nu e defel un interviu, ci un fastidios articol alcătuit pe temeiul unei discuţii cu prozatorul, publicat, spre ştiinţa editorilor, în *Flacăra*, nr. 42/1948, pp. 10-11, la rubrica "Ce ne aduce şantierul literar?" şi semnat Anton Strihan). Procedura incorectă a gazetarului respectiv va fi demascată de prozator în ***Viaţa ca o pradă***, dar am vaga bănuială că proiectul de roman care deschide capitolul *Aventura conştiinţei* – adresat în 1948 lui Eugen Jebeleanu – stă la baza articolului însăilat de freneticul reporter (bănuială iscată de câteva similitudini de conţinut şi întărită de faptul că *Argumentul* noului "Săptămânal de Artă şi Cultură al Uniunii Sindicatelor de Artişti, Scriitori şi Ziarişti" era scris de Eugen Jebeleanu). Deşi recuzată de Marin Preda "manifestarea" aceasta ar reprezenta prima ieşire în arenă a publicistului *in spe*, fiindcă mai departe prefaţatorul, amnezic, întrerupe şirul ideilor, nemaiamintind cea de-a treia contribuţie publicistică care să fie cea "propriu-zisă". Poate să fie articolul *O problemă de etică* (1956) sau, mai degrabă, interviul din 22 martie 1956, apărut în *Gazeta literară* (*Scriitorii îşi iubesc cu patimă meseria*).

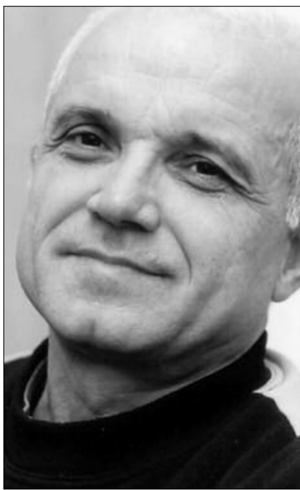
În *Creaţie şi morală* apare în relief implicarea responsabilă a marelui prozator în vâltoarea fenomenului publicistic postbelic. Problematica vieţii şi a literaturii îi incită conştiinţa, determinându-l să participe adesea la dezbateri tele- şi radio-difuzate, să răspundă la anchetele periodicelor, să ia cuvântul la conferinţele scriitorilor, să polemizeze cu adepţii dogmatici ai „realismului socialist". Exemplare, în sensul din urmă, sunt *Despre generalităţi şi utilitatea lor* şi *Despre generalităţi. Urmare şi sfârşit*, în care combate, argumentat, ideile proletcultistului Valeriu Em. Galan ce „întreţin dogmatismul". De prin 1956, Marin Preda colaborează frecvent, cu pauzele impuse de creaţia romanescă, la *Viaţa Românească*, *Gazeta/România literară*, *Contemporanul*, *Luceafărul*, *Scânteia tineretului*, *Munca* şi, cu totul ocazional, la *Satul socialist*, *Viaţa militară* sau *Tribuna şcolii*. Cele mai multe intervenţii recuperate în culegerea din '89 sunt rodul rubricilor permanente din revista *Luceafărul* anului 1970 şi *Scânteia tineretului* – din 1963. Deşi chestionarul permanent din *Luceafărul*, *În fiecare săptămână...* a condus la coagularea *Imposibilei întoarceri*, se vede să unele din răspunsuri (circa 15) n-au corespuns exigenţei prozatorului la ora alcătuirii cărţii ori au fost respinse de cenzură. În cazul rubricii din ziarul tineretului, *Să discutăm despre tinereţe, educaţie, răspunderi* – subiectele abordate par să fi trezit interesul prin epica lor, ca mod de îmbogăţire a experienţei de viaţă, dar şi ca posibilitate de exprimare a moralistului de stirpe aleasă. Dezbătând cu aplomb cazuri de devotament orb (*Despre devotament*, I-IV), creatorul *Moromeţilor* sancţionează „inerţia în gândire şi în comportare", dar n-o face didactic-moralizator, ci procedează ca un scriitor convins de forţa educativă a literaturii contrase din faptul existenţial. „Vom încerca să le dăm o formă literară – mărturisea, expunând cazurile – fără a adăuga însă, bineînţeles, nimic de la noi". Dealtfel, capitolul *Individul şi istoria* cuprinde multe alte povestiri în stilul predist inimitabil, căci reportajele sale au, realmente, un nucleu narativ, o „păţanie" din care se extrage teza morală. Este cazul *Achiziţiei*, cu o introducere sfătos-rapsodică în subiect ("Cică era odată un bătrân folclorist...") sau al prozei în eboşă *Două păţanii ale unui intelectual idealist*. Acestea şi altele (*Ordinul de atac*, *Dacă aş fi judecător*, *Compromisul cu lucrurile*, *Şi? Mai departe? Nu-i destul!*) reprezintă exerciţii de digitaţie ale romancierului în vederea creaţiilor ample de ficţiune. Situate pe liziera reportajului, ele se aseamănă întrucâtva cu alte povestiri realist-veriste (*Situaţiile preşedintelui* sau *Aglomerări*) care au privilegiul de a fi fost incluse de autor în sumarul ediţiilor mai noi ale *Întâlnirii din pământuri*.

Partea de rezistenţă a volumului e reprezentată de secţiunea *Aventura conştiinţei* care însumează majoritatea interviurilor acordate de scriitor între anii 1956-1980. Cele vreo 300 de pagini de dialoguri, „confesiuni sonore" şi consemnări ale întâlnirilor cu cititorii ar fi putut alcătui, numai ele, o *carte vorbită* omogenă. Oricum, *Aventura conştiinţei* – preluând sintagma expresivă a autorului din *Viaţa ca o pradă* – jalonează discret traseul unui destin literar de excepţie şi dă seamă despre obsesiile unui spirit însetat de absolutul cunoaşterii. Deşi era greu abordabil, Marin Preda nu se sustrăgea dialogului, atunci când întrebările erau incitante. Oriunde s-ar fi aflat, în faţa microfonului sau a cititorilor din Bucureşti, Craiova sau Piteşti (în *Argeş*, nr 10/1973 apare un interviu nesemnat: *Un dialog la Piteşti cu Marin Preda*), din Bacău, Huşi sau Vaslui, autorul *Convorbirilor* din 1973 provocate (şi semnate) de Florin Mugur îşi respectă auditoriul (nu doar virtual), revendicându-şi condiţia de artist-cetăţean confiscat de problemele secolului XX. Dacă la începuturi nu se arăta prea dispus să se confeseze („nu cred că e acum timpul de confesiuni"), la maturitate are revelaţia „predispoziţiei la confesiune", pătruns de rostul mărturisirilor literare în elucidarea dilemelor unei biografii ce se confundă cu istoria epocii sale. „Nimeni nu poate să ştie dacă aşa-zisa vârstă a memoriilor ne va găsi neapărat în deplină forţă creatoare şi în deplină luciditate" – avea să declare cu trei ani înaintea sfârşitului pretimpuriu.

Elementul de coeziune al confesiunilor dirijate din *Aventura conştiinţei* îl constituie tema *creaţiei*. Interpelat la tot pasul cu indiscretele întrebări *cum* şi *ce scrie*, prozatorul purcede la o veritabilă (auto)iniţiere în secretele „de laborator". Avansând ideea responsabilităţii scriitorului faţă de propria înzestrare (într-o formulă memorabilă: *un scriitor să-şi cultive talentul până la transcendenţă, adică până la depăşirea de sine...*), tânărul Preda atrage atenţia asupra trudei stăruitoare care precede „iluminarea" demiurgică: „Dacă gândul *trebuie să scriu* este însoţit de credinţa cutremurată că, dacă nu scriu, nu am rost pe lume, inspiraţia vine mai curând decât dacă am aştepta-o nepăsători şi între timp ne-am petrece viaţa în chefuri". Din unghiul lui Preda, creatorul trebuie să pregătească „starea de graţie" pentru a determina coagularea ideii artistice. El e obligat să „stea la pândă" spre a nu-şi trăda menirea creatoare: „Mie nu starea de graţie îmi lipseşte, ci un sentiment foarte acut şi nimicitor, că nu am destule fapte de viaţă, mai exact că aceste fapte de viaţă refuză să se coaguleze într-o idee artistică. Şti multe, dar nu se închegă nimic. Ca şi în natură, această închegare se produce sub imperiul inspiraţiei. Într-o zi, chiar înainte de a te scula din somn, conştiinţa îţi şopteşte cum trebuie să se petreacă lucrurile". Ceea ce decide treptele elaborării operei, va recunoaşte mai târziu autorul *Celui mai iubit dintre pământeni*, este *presiunea inspiraţiei*: „Forţa de muncă a unui scriitor este declanşată de această presiune a inspiraţiei pe care el, având ceva de spus, trebuie să o urmeze, pentru că ea s-ar putea să nu mai revină". Dar împlinirea actului creator nu ar fi posibilă în absenţa bucuriei de a scrie, cum mărturisea în 1978: „Un singur lucru îţi spun fără jenă: în timpul scrisului mă simt foarte bine, simt că trăiesc. Restul n-are mare importanţă". Altfel spus: „... dacă dragoste nu e (recte, patima scrisului), nimic nu e!..."

eseu

Liviu Ioan Stoiciu

Mai există azi Societatea Scriitorilor Români înființată în 1990?

Am descoperit într-un plic mare (pe care scrie „Cenzurat”) un text dactilografiat datat 25 iulie 1993, scris pentru rubrica mea (intitulată „Dictatura personală”) din revista săptămânală *Luceafărul* condusă de Laurențiu Ulici. Habar nu am ce s-a ales de soarta acestui text, dacă a apărut până la urmă (eventual, în vreo altă publicație), probabil a rămas inedit, cum au rămas atâtea alte texte ale mele cenzurate, de pildă, la ziarul lui Ion Rațiu, „Cotidianul” de atunci (unde eram colaborator extern și în care publicam săptămânal trei-patru texte, de regulă), nu mă impresiona deloc nici în 1993 cenzura „colegială”; nu-mi era publicat un text, atâta pagubă, îl puneam în sertar și gata, îl îngropam acolo. Nu-mi pot imagina c-o să-mi fac vreodată ordine în arhiva mea, să pun cap la cap maldărele de manuscrise. Aș ocupa un mic raft dacă mi-aș publica publicistica „postrevoluționară” în cărți ... Mi-a atras atenția acest text al meu cenzurat din 1993, care face caz de... Societatea Scriitorilor Români (SSR) înființată în 1990, de care uitasem. Oare ce mai face această Societate a Scriitorilor Români, de care Cezar Ivănescu (o vreme, președintele ei) susținea că avea 900 de membri? Mai există? În condițiile de azi, când actuala conducere a Uniunii Scriitorilor din România-USR (acuzată că nu e înregistrată în „registrul național ONG” al Ministerului Justiției, deși statutul ei e validat la tribunal și alegerile s-au făcut conform lui) e contestată în instanță de un grup de scriitori, am luat seama că însăși USR, nu numai conducerea ei, a mai fost contestată după Revoluție — am acum exemplul SSR din 1990 (a nu se confunda cu SSR istorică, moștenită de USR). Redau întocmai textul meu din 1993:

Se întinde greața colaboraționismului

Ai crede că e o stare spontană, naturală, dar nu e. Nu e nici o „punere în perspectivă”. Nu, la mijloc e pur și simplu o abilitate de a se dezvolta dintr-un *sistem neviu* — cine să se dezvolte? Ea, *contrapondere*a! În linie dialectică: o contrapondere la Uniunea Scriitorilor din România (USR), o pereche de pol invers, Societatea Scriitorilor Români (SSR), postrevoluționară. Ce e SSR epigonică? Nu e exclus să fie și o afacere a Puterii postcomuniste, o SSR inventată să concureze, să compromită autoritatea USR (aflată în Opoziție). Personal, când am aflat de înființarea SSR nu am reacționat: în noua democrație originală trebuie să respecți orice opțiune — rămânând a fi un lucru foarte mare înregimentarea scriitorului la o „uniune” sau „societate” sau „ligă” sau „asociație”, în care să se recunoască prin trecutul său vinovat sau prin aspirațiile sale nevinovate, „viitoare”...

Sigur, „Societatea Scriitorilor Români” (lista membrilor săi, „lista neagră” publicată cândva în *Totuși iubirea*, scotea în evidență, flagrant, „cealaltă parte” a literaturii române, îndeosebi a „colaboraționiștilor roșii”, în frunte cu Adrian Păunescu și Corneliu Vadim Tudor) a rămas o formă fără fond, în așteptare, eșuată inițial în nimicnicia feței sale nevăzute, neculpabilizate, am crezut — până anul acesta, când a fost reactivată... Când a intrat și ea, SSR adică, în regula agresivei reabilitări a comuniștilor — reformarea fiecărui scriitor colaboraționist, după alegerile din toamna anului trecut, luând proporții caricaturale, fiecare din ei vizând funcții și recunoașteri publice! Mulți-puțini din ei, duplicitari, primind după Revoluție chiar premii ale Uniunii Scriitorilor...

SSR-iști înconjurați ca atare de Puterea „reformării comunismului” FDSN-PDSR-ristă (și a aliaților săi parlamentari PRM, PSM, PUNR, PDAR). Că nu degeaba în Parlament cultura română a fost dată, după ultimele alegeri „libere”, pe mâinile unor foști ceaușiști — cu complicitatea naivei Opoziții? Opoziție parlamentară ce se dezvinovățește că nu a avut de ales, „minoritară” fiind, păcălită de propria lipsă de clarviziune, din păcate... Comisiile de cultură din Camera Deputaților și Senat, conduse de PRM (Eugen Barbu, vicepreședinte) și PSM (Adrian Păunescu, președinte) având să-și impună oamenii, alături de PDSR-iști! Să și-i impună prin Ministerul Culturii în întreaga țară — o turmă de „culturnici și aparatnici” ce se regăsește, vai, în „alternativa Societatea Scriitorilor Români” (alternativă la Uniunea Scriitorilor din România — ce tristețe!): de la „nevinovatul” Ion Țugui la „vinovatul” Ion Gheorghe, de la Mircea Tomuș la Anghel Dumbrăveanu, de la George Alboiu la Serafim Duicu, de la Ion Roșu la Ion Văduva Poenaru! Neuitând de membrii FDSN-PDSR, PRM, PSM, PUNR, PDAR, de la Ștefan Cazimir la Petre Sălcudeanu, de la Paul Anghel la Ovidiu (Bibere) Genaru, de la Ion Coja la Viorel Sălăgean. Sau scriitori de toată mâna ce semnează regulat în publicațiile *România Mare, Europa, Națiunea, Românul, Socialistul, Dimineața, Vremea* sau *Libertatea, Azi* sau *Literatorul* — cu toții regăsindu-se în rândurile SSR. Las la o parte „basarabenii”, victime ale politicii literaturii române și a slăbiciunii lor omenești, în general, sau pe un Cezar Ivănescu! Plus Paul Everac, președintele TVR, plus Dinu Săraru sau Fănuș Neagu și toată turma cea vestită a „apoliticilor” (pro-Putere) cu funcții milionare în literatura română... Și toți foștii activiști comuniști-securiști „săptămâniști” și „luceferiști” ceaușiști (Mihai Ungheanu, N. Dan Fruntelată, Dan Claudiu Tănăsescu — care tocmai a reluat tipărirea *Săptămânii*, Vasile Băran sau Mircea Micu), nefaști — toți se regăsesc, întâmplător, în litera și spiritul SSR: care, cum spuneam, a rămas o formă fără fond până... Până ce „restaurația comuniștilor” a luat avânt nebun, cu adevărat, după ce au venit la putere forțele „purificatoare” ale FSN-PDSR, nucleul dur — din primăvara acestui an, Societatea Scriitorilor Români reînviind din proprie cenușă, pregătită să stea la pândă și să pună pumnul în gură Uniunii Scriitorilor și membrilor săi care nu agreează Puterea lui Ion Iliescu și alor lui. Urmarea?

Imediat ce a fost anunțată oficial constituirea unui Sindicat al Publicațiilor Culturale (al scriitorilor din „tabăra” USR, cu publicații neînchinate Puterii, critice la adresa politicii reformat-comuniste de la noi, editate de USR, de Ministerul Culturii sau de instituții particulare), imediat a fost anunțată public apariția unui contrasindicat, sindicatul SSR! Sindicat al „economiei de piață”, care cere să nu fie „subvenționate de la stat” publicațiile ce atacă Puterea și care fac... „politică”. Atenție, un Sindicat al SSR „depolitizat” cică, al scriitorilor colaboraționiști — șef fiind ales Cornel Brahaș, fost magazioner la USR până la Revoluție, ajuns șef de partid (la PUNR)! Halal depolitizare. E culmea, scriitorul-politician Cornel Brahaș a declarat acum că: *din agonia USR s-a născut SSR*!

Textul acesta al meu din 1993 se încheie cu „Voi reveni”... N-am cum să caut urmarea. Nu-mi mai amintesc, totodată, nimic de evoluția SSR și cu atât mai puțin a acestui Sindicat al SSR, vor fi murit pre limba lor. Am găsit pe internet o declarație a lui Cezar Ivănescu din 2005 (când a candidat la președinția USR și a câștigat Nicolae Manolescu; atunci Cezar Ivănescu a propus „ca Uniunea Scriitorilor din România să-și reia vechea denumire de Societatea Scriitorilor Români”): *Am fost obligat să contest USR și să reîntemeiez Societatea Scriitorilor Români... În zilele de 13, 14 și 15 iunie 1990, în timp ce pregăteam cu colegii din SSR o adunare generală, asupra Bucureștiului s-a abătut valul de barbarie al mineriadei ucigașe dirijate de un Președinte în funcție, Ion Iliescu, și un Guvern, condus de Petre Roman. În sediul SSR, în blocul de peste drum de restaurantul „Grădinița” din bd. Magheru, eu și cinci mai tineri colegi, plus soția însărcinată a unuia dintre ei, am fost bătuți cu sălbăticie timp de două ore și jumătate de treizeci de mineri conduși de un securist cu cămașă albă și cravată. Îmbolnăvirea mea – eram Președinte al SSR – și apoi moartea misterioasă a vicepreședintelui SSR, Victor Eduard Gugui au înghețat practic activitatea SSR, care avea la acea oră 900 de membri...* Repet întrebarea: mai există azi SSR? Pe internet am descoperit mirat că mai există... o SSR: *Societatea Scriitorilor Români având Consiliul Director format din George Ursa - președinte, Florin Grigoriu - prim vicepreședinte, Marietta Matei - vicepreședinte, Florica Jonea - vicepreședinte, Zenovia Zamfir - membru.* N-am idee cine sunt acești „scriitori” care conduc SSR și mă crucesc, au o revistă (*Revista Română de Versuri și Proză*; chiar acesta e titlul, *Redactor șef este poetul și filozoful George Ursa*; „revista” apare din 1996... neîntrerupt), un cenaclu al ei, „Mircea Eliade” (*Ședințele de cenaclu se desfășoară în ultima zi de marți a fiecărei luni... între orele 14-16, la etajul 3, sala Dalles, accesând intrarea unde este Anticariatul*, se anunță) și o editură (Editura Societatea Scriitorilor Români) — or fi având și drepturi patrimoniale, legate de istorica SSR? N-are nimeni timp și chef să răscolească, să vadă în ce ape se scaldă această SSR, evident amatoristică.

24 octombrie 2016. BV

Pe internet am descoperit mirat că mai există... o SSR: *Societatea Scriitorilor Români având Consiliul Director format din George Ursa - președinte, Florin Grigoriu - prim vice-președinte, Marietta Matei - vice-președinte, Florica Jonea - vice-președinte, Zenovia Zamfir - membru.* N-am idee cine sunt acești „scriitori” care conduc SSR și mă crucesc, au o revistă (*Revista Română de Versuri și Proză*; chiar acesta e titlul, *Redactor șef este poetul și filozoful George Ursa*; „revista” apare din 1996...

Poemul de colecție

Octavian Doclin

Pășunile verzi

Lui O. D.

Stau pe bordură. Îmi sunt
tălpile picioarelor amorțite. Nu le
mai simt nici dacă le pocnești
cu ciocanul pneumatic, vorba
aceea. Așișderea mîinile. Doctorii,
adică medicii, spun că din cauza
zahărului prea mult din sînge.
A glicemiei adică, a diabetului,
a pancreasului, naiba mai știe.
Eu cred că din cauza drogului
preferat pentru plecarea în Subterană.
Trag cu ochiul la sticla
de la piciorul drept, așezată în
diagonală, gata-gata să cadă.
O, nu, Doamne, nu-mi fă
una ca asta. Omoară-mă și apoi
cheamă-mă la tine, dar nu-mi
fă asta. Prin fața mea trece
omenirea grăbită. Rămîn
stupefiat. În viața mea
nu am văzut atîtea romănce
cu cururi prea late. Ce binecuvîntare.
Să fi fost oare orb pînă la
această vîrstă a zarurilor: șase
ori șase. Duc mîna la ochi
Poet român: amintește-ți pășunile verzi
și cărările Subteranei tale.

Reșița, 7 septembrie 2016

litere

Valentin Predescu

Dizgrații vechi și noi

ABIA

Abia aștept s'ajung bătrânul
din poarta casei părintești
să văd cum iarba-ntoarce fânul
în țepii furcii bătrânești

și cum înalță mama, tata
claia de ani peste copilul lor
și cum ne adunam în vatra
celor ce vin când alții mor...

Abia de-a-ncărunțit lucerna
și coasele cu toate-n haită șuierând
s'-alunge zilele și bezna
în viitorul gând, și peste altu' gând
destinul să-mi cuprindă glezna
s'-aștept să fiu ca firul ierbii
de plăpând.

CIREȘAR

Mi-e milă de cireșul necules
ca de un bard uitat în necitire.
Că nu-i cireș bătrân să-și fie ales
un rod uitat pierit în veșnicire.

Așa doar ce-aș dori să fiu alesul
în strai de mândru cireșar
să fiu eu primul cel culesul
de care fruct să n-am habar.

Că de va fi să fiu o rădăcină
până la poama sus din ram
să nu culeg cireașa plină
de trupul de cireș amar.

Și cum eu nu mă văd pe o tarabă
sunt doar cireșul necules în rimă
albă.

PISICA

Cu pași ușor ca de mătase
pe pieptul meu vine pisica.
Puterea ei în cifra șase
așează ordinea întru nimica.

Pisica-i cipul casei, moda, rasa
măcar sonetul ăsta să-i dedic -
ea naște între om și-ntre puric
un echilibru magic - și e masa

de dialog între ce ai și n-ai nimic.

O ordine felină-n toată casa
cum pui un vers la cap cu altu' vers
și-n casa toată, ea, aleasa,
cum parc'-o vezi că e mireasa
ce spiritul din tine a ales.

LAVANDĂ

Când începi să miroși a lavandă
lumea toată e numai fiori
și casa ta e-o mare livadă
în care uiți ușor să mai mori.

Și frigul din tine dispare deodată
și-n lume e numai surâs și amor
câini și pisici se mușcă, se joacă
și oamenii trâmbiță din oase
ușor.

Când vor cădea în frunze pomii
și toată lavanda acoperă lumea
tu tot mai miroși pământul, țărâna
și cazi răstignit pe uscatele flori.

E timpul de mijloc al vieții
să-ți cauți sămânța pierdută-n orori.

Și iar și iară miroși a lavandă târzie
și cerul începe s'-adune nourii nori
mirosuri de lumi labiate
toate umplând străzi și grădini
se clatină parcă și-ncepe să cadă
corola vitală -
și stai și te miri:
miros a lavandă
sau doar a curcumă
și spini?...

ADEVĂRUL AUTIST

Eu sunt fericitul Adevăr
al unei nebunii de nepreţuit
sunt silnicitul unei vieţi a păcatului eretic -
şi ca ereticul ucis cu pumnalul
ereziei unui singur vers înfipt
în măreţia de azi a unui timp criminal

sunt neprihănitul jertfelnic al umilinţei
între un cer animalic şi-un pământ zăbavnic
şi indiferent
unde durerea sângelului e purtată pe aripi
de albine
într-un stup al evoluţiei finale
în care durerea se zaharisește iar sângele
se face trup de miere
la Judecata de Apoi a înmieririi Mântuirii
Neamului
când cu toţii vom primi pe Hristos în spatele
uşii închisorii Poporului autist
unde în Templul Viitorului cerul zdrobit
al credinţei
va suspina în decorul persecuţiei unui trecut
de nimeni asumat
unui Trecut al limbajului autist între copertele
unei Biblii întoarsă
pe dos
cu profeţi mincinoşi care-au rodit în rupturi
de adevăruri
până ce Dumnezeul creştin, tolerantul, va legiui
Necredinţa, Păcatul,
va legiui fiecăruia Harul, Contextul, Textul, Istoria
Crimei
crima Poporului disperat, şi-a Disperatului
de nemântuit.

*

Şi nebunia mea întru rostirea Adevărului când
îmi voi afla pedeapsa
cine va mai licita pentru preţul decăderii
patimei mele
preţul răscumpărării pentru câtă iubire divină
să mi se pună pe tocător gâtlejul autist.

ARMELE NOASTRE

Voi aveţi în mână o armă atroce -
arma destinului vostru pentru a trage
în destinul oricui;
pentru a trage până şi-n Dumnezeu.
Cu arma în mână voi ştiţi să ucideţi
orice entitate a lucrurilor bune -
să ucideţi flori, ape şi dealuri
şi pe cei din văi şi văgăuni
să-i îngropaţi sub mizeriile voastre de zi cu zi.
Aşa se perpetuează speţa asasinilor din culpă
din neam în neam, din părinţi către fii.

Eu nu v-am dat ADN-ul din mine
spre-a-l pune pe rana belşugurilor voastre
ADN-ul meu arată ca o floare legată de ţevile
armelor voastre.
Armele voastre mă lovesc în punctele deznădejdei,
ale speranţelor înecate, în lancea
de aur a Don Quijotismului meu
infinit.
Eu n-am elicoptere pe covorul roşu, n-am laptopuri,
n-am calculatoare, n-am cu ce vă lovi
în moalele conştiinţei, n-am cu ce să
vă-ncânt preaplinurile oarbe.
Eu n-am decât o mină de pix şi clapele anchilozate
ale confiscatei (pe veci) maşini de scris.
Armele mele sunt inexpugnabile prin simplul
lor fel de a fi
în timp ce din voi ţâşnesc gloanţele neiubirii
de semeni.
În faţa armelor voastre eu n-am să pot muri
decât în Poezie.

Şi nebunia mea întru rostirea Adevărului când

îmi voi afla pedeapsa

cine va mai licita pentru preţul decăderii

patimei mele

preţul răscumpă-rării pentru câtă iubire divină

să mi se pună pe tocător gâtlejul autist.

poesis

Magda Grigore

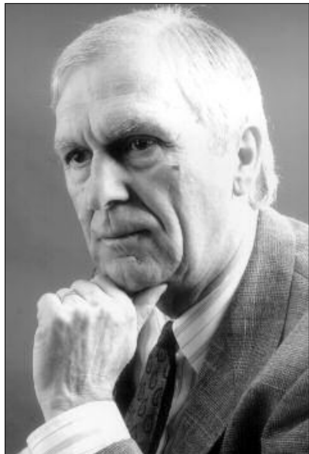
În numele poemului (o inimă rubinie)

Aş sta ceasuri întregi în lumina lui octombrie
mierea ei îmbracă inima în culori –
o inimă rubinie care a înflorit demult
în libertatea tuturor veacurilor de linişte
care umple clipa de-acum.
Aş sta ceasuri întregi în lumina adâncă a lui octombrie
sub arţarii roşii-auriu care se aprind
când o mână eternă, netemporală, aprinde lumina
în templul lui octombrie galben-brun.
Aş sta sub nucii plini de rugină, sub sălcii, sub conifere,
sub mestecenii portocalii, sub paltini de aramă,
departe de zgomotul lumii, aproape străină,
în ceasul de odihnă al lui octombrie cromat.

Aş sta ceasuri întregi să înţeleg
cum se desparte împăcat fructul de crengi,
cum se desprinde sămânţa nevătămată din fruct
şi sâmburele cum pleacă de bunăvoie din învelişul lui.
Să înţeleg frunza cum cade din arbori
şi sufletul cum cade din trup.
Aş sta ceasuri întregi să înţeleg culorile
care au fost întotdeauna aici, luminând în tăcere,
într-un timp dens, de cleştar.

Aş sta în lumina lui octombrie –
lumina singurătăţii omului
care trebuie să meargă până la capăt.
Să văd, să aud, să simt
cum intră lumina într-o inimă rubinie
înfăşurată în păduri de foioase călătoare
pe colina întâmplării de a fi a lui octombrie.

Dan Rotaru

DECLARATIE DE DRAGOSTE

(Pentru cafeaua de dimineață)

Te-am iubit ca pe-un petic
de rai, ca pe-o rară minune.
Te-am urât cu iubire, ca un eretic
și te-am visat cât nici nu pot spune.
Te-am cutreierat doar la mine în gând,
te-am inventat, în absență, în mine,
ți-am udat privirea cu lacrimi, plângând,
până-am învățat cum să-mi fie de mult rău bine.
Dar, crede-mă, nici eu nu știu
de ce, despre ce-a fost odată,
cu timpul viitor al verbelor scriu,
ca un nebun unui luceafăr de fată.
Până și visul imi e cărunt,
și ochii-mi sunt azi răstigniți pe—o mirare.
Ferice de mine că pot să te sunt!
Noroc că-aici este-acum depărtare!
Bine că măcar că-n portret de poem,
în copie perfectă, mai știi să mă ești!
La margini de mine, am plecat să te chem
în tâlcul ultimei minunate povești...

COPILĂRIE LA SENECTUTE

Am început să obosesc de tine.
De mine, ai încetat demult să mori.
În.stupii lumii, plâng iar miere-albine.
O dată, te iubesc de mii de ori!
Doar a plecări în jurul meu miroase.
De-ntind o mână, ating singurătăți.
Poți să iubești și ghimpii de mătase,
dar nu definitiv, nu și-altedăți!
Privește, trece ploaia spre zăpezi
și trupul meu cu sufletul se ceartă.
Iubirea mea din inimă n-o vezi,
și de-asta, doar Poemul meu te iartă.
La marginea-unei flori, de azi, te-aștept,
cu Cartea dragostei neterminată,
și c-un sărut de lapte, înțelept,
cum nimeni nu te-a așteptat vreodată.
De nu mai știi iubi, te rog să vii,
dacă nu poți, în uitări imense du-te!
E-o fericire-n jocul de copii,
pentru-un îndrăgostit la senectute...

ATÂT DE FIRAVĂ

Ești atât de firavă și de rece,
doar atâta cât cu sufletul să te pot cuprinde.
Ziua de azi într-o altă eră te trece,
dar tot așa de ușor te poate și vinde.
Liberă de timp, să iubești fără legi,
cum umbra își iubește răcorile,
doar în amurg poți deplin să-nțelegi
de ce nu te-am lăsat să-amâni c-un anotimp florile.
Dincolo de mirosul lor pur si secret,
își schimbă fața, zi de zi, Dumnezeu.
Ascultă-mă, Doamne, îți cere iertare-un poet,
care poate muri oricând, ca orice derbedeu!
Rogu-te, Doamne, moartea mea mi-o prescrie
sau comută-mi-o pe viață, atât te implor,
că-altfel aceasta ar fi.ultima mea poezie,
ca un Adio pe care-l arunc în lume când mor!
Ești atât de firavă fără mine,,
că nu mi-ai ajunge, dacă te-aș respira,
și nici cât acest poem să-și termine lunecarea pe coapsa fierbinte a ta..

IUBIRE AUTUMNALĂ

Sufletul meu e galben, galben,
ca o frunză brumată de carpen.
Inima mea e aurie-aurie,
ca o frunză rușinată de vie.
Viața mea a gutuie miroase.
Simt iubirea, ca frigul, în oase.
Când îmi sări prin sărut, ca-o lăcustă,
gura-mi arde, ca focul în pustă.
Nici măcar o vecie n-am timp,
de iubirile vechi să mă schimb,
iar din cer nu mi-am luat nici un nor,
să mă-nvețe în lacrimi să mor.
Săptămânile mele dumininici nu au.
Spune-mi în sufletul tău cum să stau,
spune-mi ce flori să-ți aduc!
Când în octombrie cântă un cuc,
pot doar cu ochii să te ating,
și cu privirea pot să te ning?
Dă-mă afară, cheamă-mă-n tine,
în sentimente, unde mi-e bine!
Simt gust de toamnă în gând și-n grai.
La fel de bine-i de pleci, de stai.
Aceeași frunză o locuim,
că ne-a fost dată, să o trăim ,
pădurea lumii, veștedă, Doamnă,
dar ne-o ajunge întreaga toamnă?
Nu, nu-mi răspunde, plânge sau taci,
nu stinge luna, când te dezbraci,
că te aștept, ca și când te-aș ruga
să-mi sfințești viața cu viața ta!
Poemul mi-este-o frunză de rai,
cu trup de aer, cu chip bălai.
Sufletul mi-este, pe trup, o rană,
tu pari un înger ascuns sub strană...

SETE ȘI FRIG

(Celei de departe)

Iubita mea cu telefon secret,
ce de-azi numai la dorul meu răspunde,
să ne iubim cu simțul dat încet,
pe apă, pe pământ sau doar pe unde.
De tine, gol e totul împrejur,
de parcă numai pentru mine zboară
și păsările cu neclar contur
ce din înalturi cerul și-l coboară.
Nu-s semne pentru liniște nicicum,
ci doar amenințări că vine-o seară
când gândul și lumina trec în fum,
și asta visul iar mi-l înfioară.
De pretutindeni, vagi iubiri se-aud,
cine-s iubiții, nimeni nu mai știe.
De tine, azi, mi-e sete și mi-e frig,
iar inimii-i e dor de veșnicie .
Iubita mea cu telefon secret,
cu numărul din cifrele impare,
de nu răspunzi din prima, mai repet,
că muntele poate-i plecat la mare...

INCANTAȚII

Numai de tine.mor în neștire,
numai cu ochii tăi astăzi plâng,
precum un clopot de mănăstire,
deloc cu dreptul, doar cu cel stâng.
Mă doare-n gând, când în tine mă vânturi
și de femeile-iubite mă ștergi.
De stele, cerul poți să îl scuturi,
dar niciodată nu o să-l mergi.
Gelos pe ziua care te-arată,
și de poeme îmbătrânit,
las o iubire neterminată,
fără-nceput și fără sfârșit.
Sorb din cafeaua încă fierbinte.
Câștigu-n îngeri azi il declar
la fiscul lumii , că-s un cuminte
iubit, de tine proprietar.
Timp de iubire, te rog, dă-mi, Doamne!
Pune-ți în mine speranța ta
de-a fi, tot anul, numai din toamne,
să pot în frunză a mă-nchina!
Împodobește-mi casa cu-o lampă,
toarnă-mi doar îngerii dulci în cafea,
și-inima pune-mi-o-n spirtul din crampă,
și ce-o să fie, vom mai vedea!
Fă-mă o rană fără durere,
de care dor să îți fie să mori!
Vis de rezervă, cine mă cere?
Viața. divino, de ce mi-o dori?...

ÎN OCHII TĂI, SOARELE

Am văzut cum în ochii tăi a răsărit soarele, în zori.
Ești departe, aproape, sau pe unde vei fi,
și te-aștept că pe-o grădină cu flori,
dar dacă ești doar o petală, nu veni, nu veni!
Ascunde-te mai bine dincolo de urmă,
unde te pot vedea decât c-un picior.
Ploaia îmi pare un șir sau o turmă
de nori ce de fericire azi mor.
Pe-o cruce de gând răstignită, tu zaci.
Ochii mei încearcă din lumi să te -adune.
Ca să mori în cuvinte și-n lacrimă, taci,
dar să știi că, așa cum a răsărit,
soarele în ochii tăi va apune...

ALBAȘTRI, NEGRI SAU VERZI

N-ai așteptat să te dor, să te sunt,
ai fugit ca un cuțit dintr-o teacă,
speriată de sufletul meu prea cărunt,
așa cum doar în amurguri se pleacă.
Ai schimbat sentimentele ca pe niște costume,
din întâmplare sau dintr-un nevinovat joc.
Iubirea mea e deja-ntre cele postume,
dar eu doar pe tine te voi pune la loc.
Și n-am apucat să te-nvăț cum să miroși o floare,
fără ca mireasma-ncet să i-o dori.
N-ai apucat să știi cum se moare,
într-o singură dată, de-o mie de ori.
N-ai apucat să te faci, măcar o zi, toamnă,
și să-nțelegi cum de poți să mă pierzi,
ca-ntr-un dulce vis, frumoasa mea Doamnă,
în ochii tăi, cum or fi, albaștri, negri sau verzi

PREA TÂRZIU, PREA DEVREME

Doar împreună cu tine să îl respir,
în parte și egal, aerul mi s-a dat.
Vorbele tale sunt din vis și zefir.
Într-o iubire de-a ta pâlpâie uitări de bărbat.
Sărutul mi-e-n gură ca într-o strană,
buzele au gustu-ntre amar și-ntre gri.
Cât timp iubirea ta-i fără prihană,
de vina de-a te fi născut prea târziu, nu muri!
Ascultă, ca la-o Înviere de Paști,
ce frumos și ce trist sufletu-mi plânge și geme
că Dumnezeu n-a vrut mai demult să te naști,
și că eu am pogorât pe pământ prea devreme!..

VINO, TE DU!...

Ca să se facă azi ziuă, mișcă-ți doar pleoapele!
Fă un semn cu mâna, și va fi iar tăcere!
Uită-mă-ncet, și vor seca-n lume apele,
și-n sărutul meu îi vei citi, pământului,, vechimea în ere!
Strigă -mă, și se va face-n mine lumină!
Candelă-i voi fi iubirii tale, la cap.
Doamne, se duce o lume, și alta-o să vină,
și eu nu pot în nici una întreg să încap!
Închină-te mie, ca unei bătăi de clopote!
Dăruiește-mi pașii, ca oricărui drum!
Uite, înfloresc crizantemele, toamna, în ropote!
Uite cum brumele ne ard, fără scrum!
Ca la un schit de cuvinte, la mine, azi, vino!
Castanii, în octombrie-i poți înflori numai tu.
Vino, dă-mi o viață-ntr-o singură clipă, divino,
și-apoi unde vrei, unde știi, ispășită te du!

Nu, nu-mi răspunde, plânge sau taci,
nu stinge luna, când te dezbraci,
că te aștept, ca și când te-aș ruga
să-mi sfințești viața cu viața ta!
Poemul mi-este-o frunză de rai,
cu trup de aer, cu chip bălai.
Sufletul mi-este, pe trup, o rană,
tu pari un înger ascuns sub strană...

poesis

TIZIANA COLUSSO

Horror vacui sau lucida confruntare cu continuum

Născută la Vergato (Bologna), este autoare de romane, povestiri, poezie, texte teatrale şi eseistică. S-a licenţiat în literatură comparată la Roma şi ulterior a trăit câţiva ani la Paris, unde s-a specializat la Universitatea din Sorbona.

Din 2004 este responsabilă la Relaţii externe la Sindicatul Naţional al Scriitorilor şi din 2005 unic membru italian al directivei EWC European Writers Congres (în prezent European Writers Council), cu sediul la Bruxelles.

A participat la numeroase antologii de proză şi de poezie, la festivaluri literare în Italia şi în străinătate, este tradusă în Franţa, Belgia, Slovacia şi Bulgaria, redactor la e-magazine „Le reti di Dedalus”, colaborează cu revista „Buddismo e Società”.

A scris, pe lângă opere narative şi de eseistică, poezii adunate în cărţile: Italiano per straniati, Fabio D'Ambrosio editore, Milano, 2004, Il sanscrito del corpo, Fermenti Editrice, Roma, 2007.

Obstinata obturare a metafizicului în favoarea descinderii decise şi temerare în fizicitatea eului într-un cvasi-visceral raport cu Lumea redescoperită în vacuitatea ei intrigantă revendică un impuls, fie acesta şi minimalist, al unei deschideri spre meta-fizic. Dar deschiderea nu (mai) trebuie orientată spre abstracte şi sterile zone deţinătoare, printr-un contract de expertiză „orfică”, a unei poeticităţi date de la sine: presupune în schimb o replică, o confruntare adică, prin scavări, tăieri şi rupturi în magma unei realităţi dezagregate şi aproape insultătoare. Este, aceasta, alegerea la care se decide Tiziana Colusso, asociindu-şi două instrumente pe cât de operante pe atât de sfidătoare şi nu mai puţin insolite: de o parte, activând funcţia denotativă a Cuvântului, într-un parcurs aparent pur descriptiv, de altă parte, activând, şi prin organicitatea oferită de către gândirea orientală prin omologarea, într-un unicum, a lucrului şi a gândului despre lucru, ţinteşte spre refacerea unui continuum exilat din imediatul dat spre a fi trăit.

Dubla mişcare pusă la lucru angajează, în aceeaşi perspectivă convergentă, un sistem de simţuri în alertă ce repoziţionează Corpul în raport cu un univers golit (vacuu) de semnificaţiile sale primordiale, şi, în paralel, conştiinţa acută a actului scriptural căruia luciditatea îi devine un gardian nemilos. Rezultatul cel mai fruibil nu mai trebuie căutat în vreun mesaj denotativ al versului ori al poemului ca atare, ci în provocarea cititorului în re-facerea întregului din aşchiile risipite în Dez-Ordinea de natură ontică.

Prezentare şi traducere de GEORGE POPESCU

grajduri umede de fantasme
şantiere eterne precum catedralele
ape stătute unde zăbovesc
asemenea gândurilor
pe care nu le gândeşti la timp
şi imediat sunt îngropate de alte
gânduri, de ceea ce continuu
cade: frunzele, zdrenţele
unei dorinţe deja bătrâne

VACUUM MANDALA

vacuum – un perete neted
în câmpul infinitei (oo) deveniri,
la care nimic nu aderă şi alunecă precum bruma pe triste geamuri ale unei camere
pline de adio –
camere pustii ale unui canţonier mai melancolic decât era prevăzut: dar ce e
previzibil în această ciorbă cuantică în care fenomenele fluctuează fericite într-o beatitudine
de vacuum fără sfârşit
nici nu voi număra vreodată sfintele ţărmuri unde fiece trup copilăros zace –
şi de altfel e chiar fără ţărmuri acest vacuum ce se propagă ca un sunet
chiar ca un ecou de sunete sunătoare aiurea
din vorbe deja spuse în bla-bla-bla tubular pe care oamenii de bună-credinţă l-au numit
„monolog interior” – şi întrucât creat forumul vocile se ivesc de la sine – tèatron
al devenirii îl numea Carlo Emilio zis Gaddus –
iată că vina e veşnic a acestui
binecuvântat prea beatificator
vacuum
goleşte vasul, eliberează gândurile, restituie păcatul păcătosului şi vinul
gazdei
pierzaniei, prietenului de ultimă oră –
gol strălucitor monedă nouă ce zdrăngăne ţechinul
unei non-gândiri indicibile dar atât de intense încât de fiecare dată îmi dau
lacrimile –
gol gravid de orice alt gând, pentru noi ce n-am avut gravidii,
niciodată –
mă ajută fizica cuantică exaltând golul imens asemenea leagănului
unei părticele fâşii energetice vibrante ce săgetează fără stăpân (fără ni noit ni loi aş îndrăzni să spun) în pântecul
acestei imense mume golite –

asemenea stelelor prea îndepărtate dintr-o vară nu prea departe, la sfârşitul anilor
’60
oamenii pun picioare butucănoase pe pielea lunii iar eu molipsită
de entuziasmul occidental şi familiar (părinţii mei se cinstesc cu vecinii
într-o căsuţă de vacanţă) mă îndepărtez în starea mea între carne şi peşte (departe
deja
de copilăriile somnolente ale fraţilor şi încă de ani lumină ea aparenta siguranţă
ce se oferă şi mie, fetişcană lipsită de raze propulsoare, count down şi Cape
Canaveral şi de drapele de plantat bărbăteşte în adâncul craterelor
lunii –
golul unui urieşesc uriaş mi se deschidea în acele nopţi epocale,
cu o spaimă care încă mai mă umple de lacrimi. Încă şi mereu:
la orice meditaţie prea reuşită
la orice pauză
la orice simţ cu răsuflare deschisă
se înfăşoară cu non-materia mai caldă a lunii
cu non-gândire fecundă de orice posibil:

eu, mic samurai,
dreaptă în picioare pe un balcon de vacanţă,
nemişcată în splendidul mijloc al golului,
in specula saeculorum
chiar şi când voi fi pulbere laolaltă cu această frunză şi cu această lume
şi drapelul pe lună va fi sfâşiat
de vântul universal ce netezeşte totul şi totul
va fi încă o dată şi pentru o clipă

vacuum

CONTINUUM

Poveştile există doar în poveşti
în timp ce viaţa se pierde în curgerea timpului
(Win Wenders)

I

Continuă să cadă –
cu cadenţă asimetrică
dar continuu
cad, uşoare pânze
fără preferinţe încât să modifice
traiectoriile lor vegetale:
cad cu o indiferenţă suavă
pe maşini, trotuare murdare
pe şine, pe pajişti pieptănate englezeşte
grajduri umede de fantasme
şantiere eterne precum catedralele
ape stătute unde zăbovesc
asemenea gândurilor
pe care nu le gândeşti la timp
şi imediat sunt îngropate de alte
gânduri, de ceea ce continuu
cade: frunzele, zdrenţele
unei dorinţe deja bătrâne
gâfâială de ieri
sticle golite
rochie de-acum strâmtă
fotografie ce se ofileşte în nimic
fluier al unui tren îndepărtat
lătrat ce cade în tăcerea nopţii
şi în tăcerea continuă
căzând
împreună cu frunzele acestei toamne ulterior-
lecţie solemnă pentru ceea ce se obstinează
încăpăţânat
să dureze.

II

Ceea ce pare risipit, întâmplător accident,
se aliniază pe pânza vremii şi acolo
există continuu –
există acum, chiar acum
pe acest prag ceţos între anotimpuri,
întâile mari neîncrederi şi victoriile timide
călătoriile într-o reţea ce acoperă
până acum trei continente
există iubirile – ţâfnoase, ireductibile
la sfârşitul lor material
se cuibăresc în plăgi umbroase
ale vremii şi stau
paznici ai pragurilor
totem al sângelui nostru viu
al tuturor avânturilor pe care le-au traversat.

III

vremea iertării –
necontenit aici între aceste cartilaje opace
şi mlădierile animalice ale trupului –
ca un foc
ce preface dinăuntru
materia oarbă în viaţă,
fără a respinge ori reţine nimic
într-un continuum de expiraţie şi inspiraţie
continuu

IV

iarăşi greieri
lumini printre pleoapele
obosite de vreme
de multă vreme
haltă
urme de avioane pe transparenţa
cerească
armonie
topiri încrucişate
rădăcini adânci
înfipte în morminte etrusce
neaşteptate treziri
nisipuri
însă îmblânzite şi liniştite
nu de furtună
ca în Pekinul legendar
încât îmi închipui încă
pieirea fără glorie
marea etruşcilor
umbrele mari în fâşii
duminici ofilite
copilării
sare a nici unei acostări
şi totuşi prea drăgălaşi
revin mereu
greierii

V

fad
faruri în beznă
frenezii un alt anotimp al inimii
sicrie discrete ale vremii
între valizele pregătite
continuu

Din poezia lumii

Oleksa SLISARENKO (1891–1937), Ucraina

În prezentarea şi traducerea lui **Leo BUTNARU**

Oleksa Slisarenko (numele adevărat: Snisar) s-a născut în familia unui hămurar (satul Şipovati, regiunea Harkov). A învăţat în şcolile agricole din Kucerivsk şi Harkov. Din anul 1912, activează ca agronom. În perioada 1914-1917 este înrolat în armată. Din 1917, locuieşte la Kiev, iar peste doi ani se stabileşte la Harkov unde, un timp, este redactorul şef al editurii „Knigospilka”. Între 1928-1929, deţine funcţia de redactor şef al „Revistei universale”.

Primele versuri le publică în 1910-1911 în revista studenţească „La muncă” şi în cea intitulată „Arătura”. La Kiev, aderă la grupările simboliştilor ucraineni „Studioul alb” şi „Musaghet”. Primele versuri le scrie influenţat de O. Oles, P. Ticina; de K. Balmont şi alţi simbolişti ruşi. Prima sa carte, „Pe ţărmul Castaliei” (1919), are şi vagă cromatică expresionistă.

Curând aderă la grupările panfuturiste „Aspanfut” şi „Komunkult”, publicând volumul de versuri avangardiste „Poeme” (1923), în care acordă o atenţie specială formei prozodice, precum se va întâmpla şi în cartea următoare „Baida” (1928).

Începând cu anul 1924, scrie proză, publicând peste 20 de volume cu subiecte antrenante, urmând canoanele nuvelei engleze şi celei americane: „Revolta” (1928), „Elicea sfărâmată” şi „Îngerul negru” (1929)...

În 1930 editează trei volume de opere, iar în perioada 1931-1933 – şase volume de opere complete.

În anul 1931 semnează cu pseudonimul Omelko Buţ „Opere alese postume”.

Legăturile sale cu asociaţiile simboliştilor şi futuriştilor „Gart” şi VAPLITE, dar în special răspunsul categoric al lui Gorki, care a refuzat să-i permită traducerea romanului său „Mama” în limba ucraineană au declanşat valul de represalii contra lui Oleksa Slisarenko. Este arestat în 1935, trimis în GULAG pe insula Solovki, unde, în 1937, este executat.

POEMUL NEGLIJĂRII

I

E greu să stârpeşti
burta catarală
a istoriei
cu piatra compasiunii,

1. Cu sute de glasuri urlătoare
hăuleşte viaţa
la banchete,
pe când
castrată molatică
îşi umple ciorapul
cu terci de hrişcă – folositoare.

2. Mii de ani
de când viaţa boleşte
de constipaţie cronică.

3. Cine ar fi în stare
să selecteze un astfel de ricin
ce ar da-n diaree
Universul?

4. Respectă pe toţi cei ce nu cred
contemporaneităţii,
dispreţul meu
permanenţa elegantelor
jobenuri.

5. Întreb:
cine m-ar putea împiedica
să-i scuip
europeanului
în mutra-i arogantă
cu un cuvânt curajos?

6. Ascultaţi
toate viperele
gândirii europene!

7. Mult timp
m-aţi ţinut captiv
legat cu mătăsurile
neputinţei voastre.

8. Iar acum sunt liber!
Temeţi-vă de frânghiile mele
zdrenţuite!

II

1. În mâinile îngreuiate de muşchi
am toporul
şi ferestrăul, – eu
prelucrez bârnele
caselor de mâine.

2. O, cândva,
cum voi râde de voi,
când veţi îngheţa cu
frumoase proiecte
în buzunare.

3. Privind în viitor,
eu îmi imaginez cum
în pădurile acestuia
în poienele sale sărbătoreşti
creşte o mătură uriaşă
care mătură tot gunoiul
aurit de poeţi!

4. Inima mea freamătă de
presimţirea a ce are a veni,
pe când inimile voastre tremură
cu ceea ce trecător e
chiar acum.

5. Braţele mele stăpânesc plugul
ce întoarce brazde de-o sută de puduri,
pe când voi
scurmaţi cernoziomul
cu degetele!

Mi-e milă de voi,
o, contemporanilor!

III

1. Eu voi fecunda limbajul
Cu sperma imaginilor îndrăzneţe!

2. Va fi vesel să creştem
Kievul viitorului
din craniul fragilei contemporaneităţi!

3. Plăcut e
să-ţi usuci sufletul
la flacăra mâniei!

4. Ce plăcut e să
sfâşii inimile voastre
cu ghearele dispreţului!

5. Plăcut e să baţi cuiele în
sicriul trecutului
cu ciocanul propriei tale forţe!

IV

1. Din tunurile fanteziei
voi trage furios
în jocurile voastre
din văile trecutului.

2. Ţipetele vulturilor
sperie sufletele
voastre infantile.

3. Şi veţi scheuna
precum câinii bătuţi,
alungaţi în grotele
religiilor nevoiaşe.

4. Astfel din adâncul inimii mele
arunc în voi necruţătorul dispreţ,
o, contemporanilor!

1919

WALT WHITMAN

Eu sunt om.
Atât de obişnuit, de-ţi vine să râzi, –
Râu cristalin între maluri năpădite de gunoaie,
Veacurile-şi freamătă aripile peste mine.
Înfrigurare şi groază
Laminez temerar în topitoriile mele,
Ascultând vuietul vântului, bătaia motoarelor
Şi respiraţia femeii iubite.
Văd nori, pământ, hornuri, fiare şi oameni;
Ating obiectele, adulmec mirosuri:
Eu sunt atât de obişnuit, de-ţi vine să râzi.
Şi ziua mea înfloreşte ca lotusul.

TROPOTUL MILENIILOR

Tropotul mileniilor
Freamătă în sufletul meu,
Iar gându-i ca săgeata –
Cadavrele
Plozilor avortaţi
Îngraşă
Timpurile viitoare.

Oasele îngălbenite ale lui
Goethe, Angelo, Shakespeare,
Şevcenko, Goya
Roase
De milioane de dinţi,
Drămăluite între degete murdare,
Prin purulenţele istoriei –
Timpul pierdut fără speranţă.

Gunoaiele trecutului –
Pe lanuri de grâne!...
Mâine din bob
Va răsări geniul
Călcat de picioarele
Mileniilor.

1922

GLORIFIC REPEZILE MECANISME

Glorific repezile mecanisme
Care scuipă pe cărunteţea vremilor
Trecutului îi pun clisme
Viitorului îi sparg seiful contabilităţilor.

Setea mea cu miros de câine
Va alerga în puternică vârstă
Unde peste cadavrele zilelor vor trepăda
Turmele fostelor oi ce nu mai există.

Cutezător îmi arunc privirile-n depărtări
Sfărâm insistent porţile vremilor viitoare
Şi râd amar, gândindu-mă că şi suflete de iepure
Dimpreună cu cele năvalnice vor ajunge la sărbătoare.

1922

TOAMNĂ

În biblicele poieni de mărăcini
S-au încâlcit sfori ruginite, –
Cărunteţea timpuriei albăstrimi
Şi răni de brumar sângeriu-rumenite.

Adunaţi-vă, viteji vânători!
Hrăniţi-vă ogarii, pregătiţi armele, –
Dincolo de culmi, fiarele toamnei, în zori
Căzut-au în plase, împurpurat-au capcanele.

Din hăţişuri, dulăi bălţaţi spre mine
Abat fantastice fiare
Şi eu văd blănuri carmine
Şi vulpi uluite-a fermecare,

Şi chinovarul rănilor uscate,
Şi frigul veşmintelor palide-mate,
Şi izbucniri de incendii ce păreau aciuate
Pe fundalul poienilor devastate.

1926

1. Din tunurile fanteziei voi trage furios în jocurile voastre din văile trecutului.

2. Ţipetele vulturilor sperie sufletele voastre infantile.

traduceri

Mircea Bârsilă

Poezia Marianei Codruț

Conflictul dintre cei doi poli ai spiritului uman, cerebralitatea (Animus) și sensibilitatea (Anima) sau, altfel spus, conflictul dintre rațiune și inimă, este valorificat într-o tumultuoasă viziune lirică. Atmosfera nocturnă în care se derulează amintirea, o amintire din vremurile primordiale, este expresia nocturnității ce caracterizează psihismul feminin.

Volumul de debut al Marianei Codruț (*Măceșul din magazia de lemne,* Editura Junimea, 1982) cuprinde poeme în care notația directă, în spiritul poeticii optzeciste, susține confesiunea lirică. Sentimentele sunt comunicate în imagini a căror succesiune, în cadrul textului din care fac parte, lasă impresia unei firești înlănțuiri și a unei scriituri spontane.

Poeziile pe care ea le intitulează „*despre* dragoste" beneficiază de știința autoarei în ceea ce privește proiectarea sensibilității cu valențe feminine pe „ecranul limbajului". Viziunile lirice din sfera aceste tematici sunt marcate de un ușor scepticism și, totodată, de grija de a nu rupe firul care leagă realul de imaginație. Ipostaza iubitei căreia îi este desprins capul de trup, de parcă ar fi doar o simplă păpușă, pune într-o altă lumină dramatismul de fond al poeziei cu titlul *poem despre dragoste VIII,* un dramatism discret, ascuns, mocnit, reținut: „el trece fără un cuvânt,/are aripile legate//cu un fir subțire de ață./penele de jos zgârâie în mers/drumul: un norișor de prat/în urma lui. am voie?/îl întreb și-mi ascund fața/cu ochii larg deschiși/în vârtej. el se întoarce,/îmi desprinde impasibil/capul de trup, și scutură/praful adunat în cutele/fine ale feții, fir cu fir.//...cotorul zilei/stă aruncat la picioare".

Receptat în latura sa negativă, realul este primejdios, agresiv. În raporturile riscante cu elementele structurante ale realității, personajul liric se simte vulnerabil, lipsit de apărare, incompatibil cu întregul context ostil. Într-o astfel de relație singura salvare este starea de îngheț „în numele poeziei care le suportă pe toate" , o stare echivalentă cu o detemporalizare a propriei ființe: „în plină lumină a zăpezii/ba chiar și altădată/e de-a dreptul primejdios/să ieși cu fața descoperită:/o pasăre îți poate/înghți ochii precum/un miez dintr-o nucă;/frigul își poate/arunca lătrăturile lui/furioase; cineva își poate/folosi epiderma strălucitoare/drept țintă pentru/săgețile lui;/în totul, riscul e prea mare/ pentru o bucurie efemeră.../doar poezia le suportă pe toate:/în numele ei îngheț/cu fața lipită de metalul nopții" (*doar poezia* **.**

Volumul se încheie cu antologica poezie *Măceșul din magazia de lemne,* în care motivul timpului distrugător este tratat cu o calmă și matură înțelegere ale cărei fațete sunt nostagia difuză, resemnarea în fața consolatoarelor clișee existențiale și visarea fără obiect, întreruptă uneori de spaima stârnită de gândul la măceșul din magazia de lemne (pentru foc) unde trebuie să suporte „dogoarea întunericului„ și de priveliștea deschisă a unei câmpii apatice: „în acest ultim pătrar de secol/ fără nici un curaj să fii/înlocuitoarea domnișoarei bătrâne/moarte (în aprilie) de lupus tuberculos.//(câte un stârc argintiu/în balta argintie/tremură soarele toamnei)//să fii o mică pată portocalie/vâslind în centimetrul tău de aer/printre câteva planuri de lecție/și imaginea domnișoarei profesoare/cu trei pisici în brațe.//(în față, câmpul deschis înspăimântă).//când în magazia de lemne/ măceșul suportă dogoarea întunericului".

În volumele care urmează (**Schiță de autoportret,** Junimea 1986, **Tabieturile nopții de vară**, *CR, 1989)* prind contur tot mai ferm tema *fricii de moarte* și cea *a iubirii*. În poezia **IV**, tema morții este asociată contrapunctic cu anotimpul verii, al deplinei vitalități a naturii: „pe fereastră/intră fluturii.//învățătoarea anunță/ cu voce limpede/subiectul compunerii:/„frumusețea verii„ .// fructe – scrise un copil/ albine, altul, soare...grâu.../flori... bravo, spuse femeia./ moarte! a scris altul/cu un frate proaspăt înecat./- ce-i asta? tresare învățătoarea,/cum să facă moartea parte/din frumusețea verii?". Corporalizată liric în mod ingenios, această temă reactualizează, în alți termeni, desigur, tâlcul unei cunoscute poezii a lui Rilke („Mare e moartea/peste măsură/suntem ai ei/cu râsul în gură"...)

Într-o altă poezie, tema dragostei și frica de moarte sun corelative. Răspunsul „acum nu!„ la întrebarea „ți-e frică de moarte?:„ constituie „deplina confirmare" a iubirii dintre cei doi îndrăgostiți: „în unele seri/rămânem singuri în lume/și pentru că ne e silă/în egală măsură/de aceleași cuvinte, neîncăpătoare/și confuze,/ne mărturisim unul altuia/printr-o întrebare:/„ți-e frică de moarte?„ -/și dacă răspunsul vine:/„acum nu!„ fiecare știe/că aceasta-i/ deplina confirmare a dragostei" (*în unele seri).*

Și în volumul **Tabieturile nopții de vară** se află o poezie (*noapte de iunie*) înrudită tematic cu *în unele seri*. În *noapte de iunie*, violența de tip feminin, reprezentată în mitologie de unele zeițe în ipostaza *Durga*, este îndreptată împotriva aparenței, adică împotriva a ceea ce este efemer, instabil, schimbător și lipsit de eternitate în lume: „e luna iunie, dar șuieră vântul fierbinte./dacă aș fi închisă într-un cub de gheață/și-aș spune:„noapte de iunie„ ,/nările mi s-ar umfla, nesățioase de miros cald/ (fum și garofiță sălbatică/și mâini înnegrite de cireșe);/în inimă ar urca sângele violent/ca amintirea în trifoiul ocrotind,/goale, cele două adolescente surori/(misterul vieții se desfolia/pentru puștii pândind pe la garduri). /(...)/e luna iunie./din inima mea blindată de iubire/stă gata să izbucnească/o femeie avidă să spintece/și să-și afunde mâinile până la cot/în pieptul aparenței"*(noapte de iunie).*

Poeții, acești „translatori" ai vieții dar și „ai misterului bâlbâit al morții" oscilează între o aparentă relație de bună îngăduință cu moartea și lupta directă cu ea, utilizînd drept „tancuri nemiloase„ propriile mașini de scris: „ei sânt crispați/și cabotini și tragici./(până la mâner/își bagă floreta cuvântului/pe gât,/ arătând-o apoi triumfători:/priviți, e sânge-adevărat !)//ei sânt translatori/ai vieții, ai iubirii/și-ai misterului/bâlbâit al morții.//da, se îngăduie bine cu moartea.../dar, nopțile/ pornesc asaltul asupră-i,/în mașinile lor de scris,/tancuri nemiloase.//ah, ciuruite stindarde!" (*poeții).*

Cea mai întunecată poezie din **Schiță de autoportret** este intitulată *mare, IV:*„atunci marea era o noapte care sărise pes-/te gardul de fier al timpului. la o sută/de metri, lovea ritmic în craniul meu ros-/togolit pe plajă ca pe un eșafod. purtam pe/umeri în loc de cap o inimă uriașă.dacă/aș fi țipat, nimeni, dar nimeni nu ar fi/auzit și țipătul s-ar fi întors – bumerang,/și mi-ar fi umplut gura, sufocându-mă./atunci nu era nimeni, nici în cer nici pe/pământ, era doar inima mea uriașă ți-/nându-mi îngroizită loc de cap" *(mare, IV).*

*C*onflictul dintre cei doi poli ai spiritului uman, cerebralitatea (Animus) și sensibilitatea (Anima) sau, altfel spus, conflictul dintre *rațiune* și *inimă*, este valorificat într-o tumultuoasă viziune lirică. Atmosfera nocturnă în care se derulează amintirea, o amintire din vremurile primordiale, este expresia nocturnității ce caracterizează psihismul feminin. Poemul - un adevărat țipăt expresionist - curge grăbit, fără detalii și ornamente inutile, sub presiunea așa numitei urgențe a comunicării.

Problemática femeii, mai exact cea a naturalei instabilități sufletești a femeii face obiectul poeziei *totul e menit.* L*unaritatea* psihologiei feminine presupune trecerea surprinzătoare de la o stare la alta, de la plânsul chinuitior la râsul fără logică și, respectiv, la inexplicabila recunoștință pentru acest datum ontologic: „totul e menit pentru înscrierea pe orbită/doar viața mea își urmează cursul/după o necunoscută filozofie/:chinuit plâns, râs fără logică,/bucurie mai vulnerabilă/decât raza răsfrântă de un măr.//și adesea, într-un moment/fără nimic apare,/o inexplicabilă recunoștință" *(totul e menit).*

Tema se prelungește într-un alt text centrat pe contestarea convenționalei și obositoarei *coerențe*, a ceea ce este o exclusivă manifestare a logicului mecanicizat. Ea, coerența, este sluga unui dresor, se bucură de obișnuita bucățică de zahăr, oferită drept recompensă, se scălâmbăie, așa cum i se cere, și, în cele din urmă, după ce și-a încheiat numărul, se retrage pentru o vreme în spatele perdelelor trase: „de câteva ori pe zi își mărturisește/sila pentru semnele de punctuație./vai, coerența strânsă ghem/și aruncată ostentativ în scrumieră./ violență roz. (lingurița lovind/cu mici sunete marginile ceștii)./materia făcând sluj,/ întorcându-și pleoape pe dos,/scălâmbăind buzele,/primind bucățica de zahăr/pentru cea mai reușit-hidoasă/poză a sa./vai, coerența scuturându-și,/după încheierea numărului, cutele de scrum/sare sprintenă pe umărul dresorului./apoi trage perdelele: pauza s-a terminat,/ vă mulțumim".

Prudența și bunul simț, de care depinde „spiritul unei vieți încheiate la toți nasturii„ al unei vieți conformiste, trăite în calcinate tipare prestabilite, sunt înlocuite doar în vis de bucuria unei existențe libere unde controlul terorizantului bun simț își înseși rigorile de comportament, demne de condamnat, își pierd, până a doua zi, funcționalitatea: „spiritul unei vieți/încheiate la toți nasturii./sclipete asurzitoare de argint/între care/căderea până la ultimele consecințe/ori saltul ieșit de sub controlul/bunului simț al gravitației terestre/sunt imposibile/sunt vrednice de consemnat/de condamnat/ca o dovadă de încălcare/a celor mai elementare/reguli de purtare./(...)// numai în vis visezi în gura mare/(nu e nici o primejdie pentru vecini)/și, împrospătat, a doua zi/o iei de la capăt/cu prudența și bunul simț„ (*de-a v-ați ascunselea*)

Un motiv absent din poezia optzecistă și care simbolizează aspirația spre frumos, dezlegarea de prizonieratul în existența terestră sau, în termenii lui Gaston Bachelard, resuscitarea „unei fericiri care doarme„ (Gaston Bacchelard, **Apa și visele**, Editura Univers, 1995, p. 71) este acela al *zborului.* Zborul *benign* ilustrează, deopotrivă, dragostea, poezia și capacitatea de a contempla de la înălțime propria viață: „poezia/ca și dragostea/zboară/la mare înălțime.//ca pe un spectacol/privesc/viața mea/ de la înălțime" (*poezia ca și dragostea*).

Temele *ascensiunii* - spune Gaston Bachelard - marcate de „o psihologie proiectantă" ilustrează o stare de despovărare. Dependent de „imaginația materială a purității", de „un instinct al imponderabilității", zborul „transformă ființa umană din terestră în ființă aeriană„ .(ibidem, p. 61). *Zborul rău* - sub a cărei teroare „ființa se adâncește în culpabilitatea ei „ (ibidem, p. 98) - implică, în viziunea poetei, o acută frică de cădere: „la douăzeci și șase de ani depun mărturie că am văzut viața care/pare a fi o uriașă pasăre de pradă ținându-mă în gheare și zburând/cu bătăi largi de aripi. privește fără grabă, cu o anume solemnitate,/peste întinderile aburoase. Inima îi bubuie în piept iar mișcarea/se transmite prin pene, ochi și gheare până la inima mea hrănindu-/se plină de recunoștință din această sursă. ceea ce mă oprește/să-mi strig uneori epiuizanta bucurie este frica de-a nu speria/pasărea. sau de-a nu-i trezi cinismul" *(mic poem în proză).* În ghearele păsării, a vieții proiectată ca pasăre uriașă de pradă, personajul liric se află într-un ambiguu prizonierat care implică și efemera bucurie a zborului și teama din ce în ce mai intensă de iminenta prăbușire. Cele mai izbutite poezii al Marianei Codruț - între care și aceasta - au la bază o idee limpede de care depinde, în consecință, acuratețea scriiturii...

În recentul volum (*hiatus*, Editura Paralela 45, 2015), poeta a schimbat macazul spre o poezie care atrage atenția în primul rând prin *naturalețea rostirii*. Transcrierea fidelă a fluctuațiilor afective, la fel ca într-un „jurnal intim" lipsit întru totul de artificialitate, și apelul la detaliile prozaice, care colorează semnificațiile majore ale existenței, oglindesc, în cuceritoarea lor simplitate, o ardentă trăire poetică în regimul unei stări în care solitudinea are efecte protectoare.

Poezia Marianei Codruț se află în prim-planul liricii noastre contemporane.

Mircea Bârsilă

eseu

Viorel Nica

Parabola regalității anacronice

Ficțiunea postmodernă *Regele* (apărută în 1989 în SUA, tradusă în limba română de Cristiana Vișan, publicată de Univers în 2007) este cântecul de lebădă al lui Donald Barthelme (1931-1989), un scriitor stăpân pe arta ironiei corozive și a dialogului acidulat din plin înzestrat cu capacitatea de a medita în profunzime asupra subiectelor alese, neîntrecut în scrutarea tuturor palierelor realității, permanent dispus să demistifice orice tendință mistificantă, să critice unele dintre moravurile contemporane, să caute în interiorul mentalului colectiv zonele de maximă vulnerabilitate, să denunțe, cu vehemența de rigoare, orice compromis uman, orice propensiune alienantă, orice tentativă de derostuire sfidătoare, orice manevră nescrupuloasă.

În cadrul ei, nemaipomenit de concentrat, remarcabilul scriitor american construiește parabola regalității anacronice, obligându-ne să luăm aminte atât la hibele lumii medievale (bazate pe onoare, cavalerism, ierarhie, feudalitate), cât și la defectele ansamblului mundan modern (susținut de parlamentarism, economism, competitivism, rentabilitate), atrăgându-ne atenția asupra felului în care se inversează, de-a lungul istoriei, valorile, demascându-ne necruțător unele stări de lucruri extrem de rușinoase, dezvăluindu-ne natura atroce a oricărei forme de război dezumanizante, solicitându-ne să ne despărțim, cu voie bună, de tot ce ne blochează accesul la demnitate și libertate.

Stând de vorbă cu Warley, una din doamnele-i de onoare, regina Guinevere ne amintește că, în timp ce „înainte vreme bărbații mergeau la război, își dădeau în cap o zi și jumătate, și asta era tot", „acum avem ambasadori peste tot, acorduri secrete cu anexe și mai secrete, trădări, treceri dintr-o tabără în alta, înjunghieri pe la spate", constată că „acum trebuie să te gândești la atâtea popoare diferite, la care nu te-ai gândit niciodată înainte", îl ascultă la radio pe fascistul Ezra (Pound) care-și ațâță ascultătorii împotriva evreilor, denunță categoric „antimorala bolșevică", de inspirație talmudică.

După ce refuză să mai asculte la radio astfel de inepții poundiste, regele Artur conversează degajat cu Sir Kay, ascultă „o muzică mai afirmativă", e convins că „toată lumea anglofonă crede că Lancelot se culcă cu Guinevere" care, în opinia-i acidă, „e la fel de religioasă ca o pisică", susține că nu s-a lăsat niciodată în voia josnicului obicei de a-și maltrata mesagerii, se plânge că-i lipsesc banii pentru a-și plăti supușii, e contrariat de faptul că „omul de pe stradă nu se gândește niciodată la situații neprevăzute", se teme de orice posibilă „încălcare a contractului social", sesizează că „monarhia constituțională (...) e perfectă pe timp de pace", nu însă și în vreme de război mondial, nu-și dorește ca viitorul să fie profetizat sau „supradeterminat" de vreo forță umană activistă, samavolnică.

În dialogu-i cu Cavalerul Negru, Lancelot mărturisește că duce dorul acelor vremuri „când puteai avea o legătură sentimentală într-o tihnă rezonabilă", când nu exista niciun fel de presă trivial-trâmbițătoare, gata să arate în spațiul public tot ce se putea întâmpla în spațiul privat, când nimănui nu-i dădea prin gând să-și manipuleze, cu grosolănie, semenii pentru a-și satisface propriile interese, pentru a se menține în râvnita postură dominantă.

Ce află Lancelot și Cavalerul Negru de la Walter cel Sărac? Că „a venit vremea celor de rând, a celor netalentați, mediocri, a celor absolut neîndemânatici", ce formează „un electorat foarte vast", ușor de manevrat de către dibacii lideri democratici, cărora li-i aminte să acceadă în cele mai înalte sfere ale puterii cu orice chip. Că regii și cavalerii au ajuns „niște anacronisme" derizorii în moderna lume a fabricilor, avioanelor, tancurilor, submarinelor, folosite de unii ca să-i intimideze și să-i domine pe alții. Că prezența regală cavalerească nu mai poate fi tolerată actualmente decât dintr-o perspectivă pur decorativă și simbolică, în niciun caz dintr-una funcțională și, în același timp, reală.

Întâlnindu-se pe neprevăzute cu Cavalerul Brun, Guinevere e informată că „toată lumea este prinsă într-o vrajbă monstruoasă", că bellum omnium contra omnes nu-i doar un topos de pomină, ci o realitate de-a dreptul sfidătoare, infernală, că bombardamentele din Londra „au fost îngrozitoare", dislocând și panicând foarte mulți oameni, provocând „incendii peste tot", că, la rândul lor, englezii își bombardează furibund inamicii insolenți, inacceptabili prin înaltul lor grad de spectralitate și își exprimă părerea că-i de preferat războiul de altădată (purtat într-o manieră decent-cavalerească) celui actual (desfășurat într-o modalitate abjectă, ofensatoare).

Deși dansează „singur în lumina lunii, nefăcându-i nimănui vreun rău, bastardul regal Nordred, dotat cu o fire demolatoare, iconoclastă e luat drept un trădător infam de către dușmanii săi care își amintesc că tânărul dansator fusese cândva unicul supraviețuitor de pe corabia în care Artur îi îmbarcase pe toți copiii ce, conform profeției lui Merlin, ar fi putut distruge, peste timp, puterea sa consolidată prin mijloace nu tocmai curate.

Presimțind să-și va pierde autoritatea regală în crâncenele vremuri belice, Artur aflat față în față cu o locomotivă oribilă, de care nu știe cum să scape mai rapede, se gândește să recurgă la „întreaga farsă a monarhiei" spre a ieși basma curată dintr-o așa situație tensionată, profund dereglată, aducătoare de insuccese, de decepții, de perturbări.

În subtila-i conversație cu Cavalerul Roșu, Sir Roger de Ibadan susține că „e absolut stupid (...) să lași Partidul să se gândească la toate cele", că „puterea individuală, oricât ar fi de putredă sau de perfidă, e o precondiție necesară pentru utilizarea creativă a existenței", că totdeauna „calea parlamentară garantează că vocea poporului este ascultată".

Dialogând în tihnă cu Sir Kay, regele Artur își exprimă părerea că „înfruntarea dintre om și homar rămâne, în această civilizație, ultima experiență directă a omorului", că „Malta atârnă de un fir de păr", nu dă crezare spuselor lui Haw. Haw care socotește că „Anglia, ca idee, e terminată", nu mai are nicio șansă să iasă într-o demnă formă regalistă dintr-un asemenea război monstruos, îi propune partenerului său de dialog să-și asume guvernarea.

De vreme ce caută „soluții noi la probleme noi", Cavalerul Albastru îi propune lui Sir Roger de Ibadan nu misticul, cavalerescul, minunatul Graal, ci „o bombă cu adevărat îngrozitoare - chintesența modernității ofensive, dislocante, prometeice - în stare să dea peste cap orice așteptare rezonabilă, „să poată provoca distrugeri fără precedent și care să aibă un efect cumplit asupra vieții oamenilor", punând capăt războiului în cel mai surprinzător și mai traumatizant mod cu putință.

Intervievat cu răbdare și iscusință de Pillsbury, desuetul, anacronicul, parodicul Artur declară că în calitate de rege marginalizat se simte copleșit de „o plictiseală înfiorătoare", stârnită pe nesimțite de prea desele-i contacte cu administrația birocratică, se plânge de unele „neliniști interioare" ce îi pun la grea încercare conștiința bântuită, promite să rămână „un umil slujitor al poporului britanic", chiar dacă știe că istoria nu mai are nevoie de aportul său pur formal, totalmente desubstanțializat. După plecarea jurnalistului menționat, frământatul monarh recunoaște că se simte „ca un anacronism" căruia nu-i mai este permis să ființeze decât într-un chip lipsit de organicitate și, implicit, de motivație cu adevărat respectabilă.

Intrând în vorbă cu Bărbatul Atârnat, Sir Roger află că nefericitul din fața lui a fost spânzurat de către cei cărora le displăcuse politica-i deviaționistă, ce, după părerea sa, „ne poate izbăvi de toate relele din lume". Ca „antidot la regalitate", Nordred intenționează să spulbere Londra de pe fața pământului, nemaiputându-și suporta abuzivul tată (care nu-i altul decât Artur cel aflat în impas). În pofida oricărei circumstanțe nefavorabile, Sir Percy Plagent compune o operă muzicală dodecafonică pe care cineva o califică drept „o excelentă parabolă a practicilor politice" din zbuciumata epocă arturiană, în care până și melosului îi este dat să se pună la dispoziția agresivului Spirit al timpului.

Postmodernizând cu îndrăzneală, autorul atât de originalului text *The King* își obligă dispozitivul narativ să bată în retragere, să se minimalizeze din cale afară, îi permite dialogului să opereze din plin (ca într-o vioaie piesă de teatru), într-o stare de vervă incontinentă, permanent dezinhibată, le solicită personajelor să se prezinte goale-goluțe, demistificate cu asupra de măsură, în situații cât mai diverse, de natură să-i faciliteze cititorului accesul în intimitatea lor mai mult sau mai puțin bogată, intertextualizează abundent, îngăduindu-i propriei scriituri deosebit de lucide și de cultivate să se raporteze și, mai cu seamă, să se confrunte cu alte forme de scriitură la fel de lucide și de cultivate, oferindu-ne un spectacol verbal de o complexitate admirabilă.

Petru Pistol

Diortosiri

Moto-ul: *„că nu este nici o gramă / Dîn a lumii scrieri toate să nu aibe melodramă"* (*Levantul*).

Et in Arcadia ego

Arcadia nu a fost niciodată un ținut îndrăgit de turiști, deși toți spunem *viva voce: Et in Arcadia ego*, traducând, cu entuziasm juvenil, „Și eu am fost în Arcadia". Topica însă, plasarea pronumelui – subiect la finalul locuției, ne sfătuiește către o altă tălmăcire: „Chiar și în Arcadia eu exist". Într-adevăr, venim acum la sensul prim, anterior glisajului semantic perceput ca real.

Arcadia era un ținut muntos, din Peloponez, greu accesibil, care, pe deasupra, fusese cândva lovit și de o molimă aducătoare de moarte. Nu de o călătorie de plăcere, de un sejur fericit ar fi vorba aici, ci de o experiență care te încearcă și căreia, cum-ne-cum, îi reziști.

Poeții însă au ideile lor, cuvintele, viziunile lor. Ei văd în Arcadia ținutul idilic, acolo se cultivă pacea, *războiul* fiind cuvânt prohibit. Poetul spune adevărul, el fiind *poeta – vates*, „poetul – profet", mai ales când se numește Vergiliu, autorul *Bucolicelor*, „Cântecelor păstorești", care-și caută toposul preferat, *locus amoenus*, unde altundeva decât în ospitaliera Arcadie.

Cele două interpretări, atât în literatură cât și în artă, vor coexista. Sensul favorabil are totuși o mai bună primire în viață și în *imitația* acesteia, iar știința traducerii se impregnează și ea de natura idilică a Arcadiei.

Așadar: „Și eu am fost în Arcadia"!

Arcadia nu a fost niciodată un ținut îndrăgit de turiști, deși toți spunem *viva voce: Et in Arcadia ego*, traducând, cu entuziasm juvenil, „Și eu am fost în Arcadia". Topica însă, plasarea pronumelui – subiect la finalul locuției, ne sfătuiește către o altă tălmăcire: „Chiar și în Arcadia eu exist". Într-adevăr, venim acum la sensul prim, anterior glisajului semantic perceput ca real.

P.P

litere

Concursul naţional de poezie „Ion Pillat... Acolo unde-n Argeş”, ediţia a VIII-a, 2016

Organizatorul concursului a fost Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş, susţinut de partenerii săi: Centrul de Cultură „Brătianu” – Ştefăneşti, Vila „Florica”, Biblioteca Judeţeană „Dinicu Golescu” – Piteşti, Centrul Cultural Piteşti (prin revista de cultură „Argeş”).

Juriul a fost format din prof. univ. dr. *Nicolae Oprea* (preşedinte), critic literar, preşedintele Filialei Piteşti a USR; *Magda Grigore*, poetă, doctor în filologie, membru USR; *Denisa Popescu*, poetă, membru USR, redactor la revista „Cafeneaua literară”; prof. univ. dr. *Mircea Bârsilă*, poet, membru USR, redactor la Revista de cultură „Argeş”; *Dumitru Augustin Doman*, scriitor, membru USR, redactor-şef al revistei de cultură „Argeş”. Aceştia au desemnat câştigătorii: **Adrian-George Matus** – Satu Mare (Marele premiu al Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş); **Bogdan-Alexandru Petcu** – loc. Albele, com. Bîrsăneşti, jud. Bacău (Premiul Centrului de Cultură „Brătianu” – Ştefăneşti); **Ana-Maria Sîrbu** – Râmnicu Sărat, jud. Buzău (Premiul Bibliotecii Judeţene Argeş „Dinicu Golescu”); **Emilia Nedelcoff** – loc. Vulcan, jud. Hunedoara (Premiul Revistei de cultură „Argeş”).

silabiseşti obsedant aceleaşi rugăciuni aceleaşi blesteme

nu tragi de fierul ăsta tare ce îmi străpunge ochiul, gâtul, inima, palmele

plexul solar şi tot ce ţine de o viaţă demnă

ANA-MARIA SÎRBU

Adrian-George Matus,
Premiul C.J.C.P.C.T. Argeş

prohod pentru mara (graz-berlin hbf)

peste Europa bântuia o altă fantomă, mara, de această dată mult mai personală –
te-am regăsit descompusă, cu ochii tăi albaştri, nu ştiam cum să reacţionez
degetele cărnoase (ale mamei tale) nu s-au mai putut distinge de pietrele de pavaj,
reconstruiau un drum către staţia de metrou de la Neue Kantstrasse.
în momentul în care ţi-am văzut cadavrul n-am mai putut să cred în străzile ce pot să reînvie
oameni sau momente
probabil că nu oricine e Lazăr –
din acel moment – iubirea e religie pierdută înşirată pe balustradele de la Bataclan.

istoria generaţiei tale s-a pierdut definitiv
în mâinile ce niciodată nu s-au mai strâns în faţa turnului eiffel
în buzele ce nu se vor mai atinge în berăria din alexanderplatz, unde câţiva muşterii dorm în faţa halbei de bere
în restaurante mexicane, unde oamenii nu se vor mai certa despre erdogan, ascunzând tensiuni de sute de zile
în modulaţiile vocilor, care nu mai aşteptau decât următoarea replică de parat
în drumurile făcute doar pentru a resuscita naive amintiri despre seri petrecute în jurul luminilor clar-obscure.

părinţii ţi-au cântat prohodul: peste Europa bântuia o altă fantomă.

sau cum apare lângă patul în care bolnav stau fără a suferi de nimic de care să ştiu o multitudine de drumuri şi străzi cu zebre şi semafoare pe verde
cu doamne care şi-au scos umbrelele pe sub ploaie la o mică plimbare în parc
cu câini care au scos stăpânii din casă la aer
cu dorinţe care trag în lese de culori diferite bărbaţii către sânii femeilor
sau femei către absurdităţi masculine
dar nici măcar unul dintre obiectele astea nu are rezultatul matematic al împărţirii trupului tău la punctele cardinale

în primăveri prea ploioase îmi amintesc nopţile înlăcrimate de frica de a nu-mi găsi mama
la-ntoarcerea de la joacă
ştiam că jocul meu este viaţă
gătitul şi toată munca făcută prin casă însemnau apropierea de moarte
o viaţă prea ocupată
simţeam cum moare pe rând până-ntr-o zi când a încetat să mă mai iubească

atunci a murit. şi nu a fost sfârşitul de lume
cu dărâmături şi cutremure
şi pământuri căzând către marginile sferei pe care-o desena lumea în cărţi şi atlase pentru copii singuratici.
am învăţat să scriu şi să şterg ce am scris cu mâneca hainei
pe care cea numită mamă-n trecut mi-o spăla la intervale fixe de o săptămână
am învăţat să citesc şi să nu mai mănânc
să pun banii sub pernă bucurându-mă de misterul pe care-l ascundea viitoarea carte pe care urma să o cumpăr cu foame, aş putea spune
am învăţat totul din prea multă singurătate din suficientă tristeţe.

Bogdan-Alexandru Petcu,
Premiul Centrului de Cultură „Brătianu” – Ştefăneşti

noi trebuia să ne-ntâmplăm să fim la fel cum se întâmplă orice ca să fie

uneori pare atât de simplă lipsa ta de sub soare
atunci pot să privesc alte obiecte
să-mi făuresc o sumedenie de lumi diferite
pot să gândesc rotaţia pe minut a gândului în jurul mâinii

Ana-Maria Sîrbu, Premiul Bibliotecii Judeţene Argeş „Dinicu Golescu”

când nu îţi mai rămâne nimic din când în când

silabiseşti obsedant aceleaşi rugăciuni aceleaşi blesteme
nu tragi de fierul ăsta tare ce îmi străpunge ochiul, gâtul, inima, palmele
plexul solar şi tot ce ţine de o viaţă demnă

eşti strigoiul meu favorit te apropii ca un thylacine
devorezi pieile & oasele urlă în interiorul globului meu ocular disperarea
3 grupuri formate din 3 porumbei zburând în cerc, unul în spatele altuia
cu glandele lor pineale aproape de cer şi strigoiul înşfacă/ucide

cireada asta infinită de suflete moarte & tandreţea mamei
ţipătul sacadat şi limpezimea amară a stării tale de bine
când dormi pe partea dreaptă cu faţa la Dumnezeu, tu înjuri şi mă cauţi
când arunc pe jos tot ce ţine de iubire îţi iei ridurile în spate & oftatul tău nu mai seamănă
cu nimic omenesc
cu nimic din ce ai vrea & din ce aş vrea
te loveşti de scheletice, anemice trupuri goale & reci

suntem nişte vombaţi rătăciţi într-un pământ demodat &
greu de găsit, greu de găsit ceva în dimensiunea asta aberantă
cerşim lucruri ce nu se pot număra pe degete cu diafragma încremenită cu gâtlejul uscat
cerşim tot ce ne încape în piept şi tot ce dă pe dinafară chirciţi fără suflet fără limită
suntem endemici, adori să îţi înfigi în mine colţii
suntem carnivori placentari urmăriţi constant până la epuizare

când nu îmi rămâne nimic din tine
iau fierul & îţi străpung inima,
ochiul gâtul palmele
plexul solar.

Emilia Nedelcoff, Premiul Revistei de cultură „Argeş”

Poem infantil

Era o lună amară.
A-M-A-R-Ă
precum cafeaua pe care obişnuia
să o bea mama în fiecare dimineaţă
pentru a suporta viaţa mai uşor:
zicea că-i dă energie.

Tata locuia un întreg pat,
unicul regat peste care a domnit cu adevărat
vreodată
– spunea că are veleităţi de păpuşar, dar
noi nu i-am permis niciodată să-şi demonstreze talentul –
în timp ce televizorul continua să redea imagini ale unei
realităţi pe care nu o consideram imediată
din simplul motiv că nu ni se întâmpla nouă.

Era o pătură neagră cerul şi am tras-o
până sub ochi.
Lipseau poveştile mamei cu prinţi şi prinţese
zmei şi zgripţuroaice
aşa cum lipseau râsetele sau urletele surorilor
la decapitarea vreunei păpuşi asupra căreia
doar eu aveam drept de dumnezeu.

Am privit, deci, tavanul şi am gândit
că în dezordinea din cameră
trebuie să fiu cel mai ordonat lucru.
Prea ştiu unde-mi sunt urechile, nasul, ochii
gura
ca să-mi permit o secundă a uitării de sine.

În secunda doi, mâinile au început să-mi zboare
să cânte vesel un cântec al cărnii pe care aveam
să-l ştiu doar eu:
creşteam om mare.

concurs

Dumitru Crudu

O veveriță sfâșiată de câini în curtea spitalului de hematologie

Oamenii din staţie urcau în timp ce noi coboram şi ne-am înglodat la ieşire. Nu reuşeam să coborâm. O trăgeam pe Lilia de mână, croindu-mi drum, cu umărul. Femei şi bărbaţi nu au mai avut răbdarea să ne mai aştepte să ne dăm noi jos, şi au năvălit pe scări, imediat ce uşile s-au deschis. Un nasture mi s-a desprins din încheietoare şi l-am prins din zbor. Nevastă-mea s-a făcut foc. O mănuşă i-a rămas în troleibuzul care se îndepărta.

Să alergăm după el ar fi fost o adevărată nebunie. Stăteam la marginea străzii şi aşteptam să treacă maşinile. Dinspre spital bătea un vânt îngheţat, care ne dobora din picioare. Preţ de câteva secunde strada se goli şi am înşfăcat-o pe Lilia de mână şi am alergat în partea cealaltă a străzii. Cuvintele pe care i le spuneam îmi intrau înapoi în gură.

Am intrat pe poarta larg deschisă a spitalului, de unde nu putea ieşi un Moskvici, care patina în gol. Ningea aşa de tare că nu o mai vedeam pe Lilia, deşi o ţineam de mâna înmănuşată. Cealaltă mână, cea dezgolită, a dosit-o în buzunar.

Spitalul de hematologie unde se afla internată de două săptămâni Tamara Ivanovna se afla în vale, ştiam asta, dar nu-l vedeam din cauza viscolului şi mergeam mai mult orbeşte. Poate mai cobora panta şi altă lume, însă viscolul ne dădea senzaţia că am fi singuri. Zăpada îmi alerga de sub tălpi. Am alunecat şi m-am prăbuşit pe spate. Un bărbat îmbrăcat în negru a ieşit de după perdeaua zăpezii şi m-a ajutat să mă ridic.

Lilia îmi povestea despre mama ei, bolnavă de leucemie. Ieri i-au făcut o nouă transfuzie de sânge şi azi ar fi trebuit să se simtă mai bine. Lilia îmi povestea despre Tamara Ivanovna.

- Ce frumoasă a mai fost în tinereţe. Cu mult mai frumoasă ca mine, mi-a strigat ea a doua oară, după ce prima oară nu am auzit ce mi-a spus.

Am ajuns în faţa uşii.

- Tu ai să mă aştepţi afară, pentru că, ştii, mama, nu vrea s-o vezi în starea în care se află acum.

Da, da, ştiam. Soacră-mea se jena că s-a tras la faţă în ultimul hal şi nu-i permitea decât Liliei să intre. Doar în două săptămâni boala a transformat-o dintr-o femeie în vârstă frumoasă într-o umbră scheletică.

Nevastă-mea a deschis uşa şi a intrat în spital. Viscolul s-a potolit brusc şi eu mi-am putut aprinde o ţigară.

Odată cu soarele, nu ştiu de unde, a apărut în mijlocul curţii o veveriţă, ţopăind veselă între doi copaci. Momentan, au împresurat-o din toate părţile maidanezii, clănţănind şi lătrând-o. Strângeau cercul. Veveriţa se zbătea când într-o parte când în alta ca să scape din încercuire, dar oriunde fugea, în faţă îi ieşea câte un câine, iar copacii erau foarte departe.

Mi-am aruncat ţigara şi am alergat spre câini. Strigam la câini -huideo, javrelor-, dar maidanezii nu se sinchiseau de mine. Un câine a înşfăcat-o de coadă, un altul a muşcat-o de un picior, iar al treilea, de grumaz, până au doborât-o la pământ şi în tot timpul ăsta lătrau în păr, toată haita, acoperind chiţcăitul veveriţei şi urletele mele neomeneşti. Am aruncat în ei cu bulgări de zăpadă, i-am izbit cu bocancii în bot, mi-am azvârlit în ei căciula şi geanta, dar nu i-am putut izgoni, poate, şi de aceea că erau foarte mulţi.

Erau, probabil, vreo douăzeci de maidanezi, care au strâns rândurile în jurul veveriţei. Douăzeci de capete, sărind s-o muşte. Veveriţa nu se mai vedea şi nu se mai auzea. Când nu s-a mai văzut deloc, au plecat, cu balele scurgându-li-se din boturi şi legănându-şi fericiţi cozile. Şi curtea a devenit pustie. Nici urmă de veveriţă. Doar câteva smocuri roşcate şi o mare baltă de sânge înroşind zăpada în locul unde doar în urmă cu câteva clipe ţopăia veveriţa aia veselă.

A început iar să viscolească. Acoperind smocurile de blană năclăite şi balta de sânge. Uşa s-a deschis şi din spital nevastă-mea a ieşit împleticindu-se, cu faţa scăldată în lacrimi.

Poate mai cobora panta şi altă lume, însă viscolul ne dădea senzaţia că am fi singuri. Zăpada îmi alerga de sub tălpi.

Alexandra Pârvan

PETICUL DE IARBĂ CU NU-MĂ-UITA

Aş vrea să fiu trist
să am o cruce înfiptă în partea stângă
unde se pune stetoscopul, aş vrea
tristeţea aceea pentru care
nu se pot chema ajutoare, ca după acte teroriste,
tristeţea care
nu apare niciodată în ziare
şi nu o poţi plezni peste faţă
cu picioarele desculţe ale copiilor înfometaţi.

Când sunt trist nu vreau nici măcar
să mă arunc de la fereastră
prin partea dreaptă, peste un petic de iarbă
cu nu-mă-uita, când sunt trist
se ciocăne degeaba în mine cu numele prietenilor
sau cu soarele de primăvară
nu mă puteţi ridica din tristeţe ca dintr-un pat al insomniei
nu pot fi încercat şi nici încercuit
când sunt trist.

Când sunt trist, am vârsta lui Van Gogh din clipa când
şi-a pus un glonte în noaptea înstelată
din miezul pieptului şi-a stat apoi
cu fratele şi pipa lui de vorbă
încă o zi jumate, cum era şi normal
căci nu poţi pune punct pe tristeţe
ca pe litera i.

Aş vrea să fiu trist, dar nu sunt.
Sunt un om vesel, plăcut,
care este aşa, care este altfel,
care este aşa şi nu altfel
şi care priveşte din partea dreaptă a ferestrei
peticul de iarbă cu nu-mă-uita
împroşcat de sângele proaspăt
scurs în stradă.

FĂRĂ CUVINTE

În spitalul acesta nu se vorbeşte.
Nu este nevoie de cuvinte pentru că
toată lumea ştie ce are de făcut.
Bolnavii sunt doar bolnavi,
totul în ei este bolnav
până şi sănătatea lor primeşte medicamente
până când se întoarce cu burta în sus
ca un peşte.
Bolnavii nu pot să fie decât bolnavi
pentru că lângă ei sunt doctori
şi asistente şi infirmiere şi oameni cu targa
şi alţi oameni pe care îi vezi numai unde sunt bolnavi
şi care fac exact ce trebuie, fără cuvinte,
aşa cum se aşteaptă de la ei.
Dacă vii la un bolnav, eşti dat afară pe loc
de răcnete în uniforme albe
venite din artileria de tratamente.
Nu e loc în spital decât pentru bolnavi.
Poţi să pleci sau să intri şi tu la tratament.
Degeaba vorbeşti, acolo se zbiară
acolo eşti privit ca prin gardul de la zoo
fioros şi debil, din pierdutele rădăcini ale umanităţii.
În lumea animală nu se greşeşte niciodată,
iar uniformele albe nu greşesc,
aici nu se moare, e vorba de ce vrea Dumnezeu.
Sănătatea trebuie eliminată, căci în spital
sunt numai bolnavi. Cine mai ştie să vorbească,
aceluia i se ia carnea vie pe dată şi i se dă carne cu formol.
Bolnavii cresc şi se înmulţesc,
bolnavii fac de gardă, conduc armate albe, împart medicamente,
schimbă paturile, împing targa, ţin cuţitele pentru carne vie în mâini.
În spital bolnavii sunt stăpâni.
Ei nu vorbesc pentru că nu au cu cine, ei sunt doar
un singur corp cu urlete şi gheare
adânc înfipte în burta întoarsă în sus
a lui Dumnezeu.

DE-AR FI

Sunt mulţumit, toate sunt bune pentru mine,
copilul mă ascultă, iar eu în schimb
îl las să mă bată la tenis şi
lucrurile din jur sunt aşezate paşnic
după firea mea.
Din când în când mi-e frică, văd
moartea brusc, o simt în piept
fantomă de carne roşie, bum-bum
dar moartea nu ţine prea mult, ştiţi bine
mai lung, mult mai lung e timpul
în care eu sunt mulţumit
pur şi simplu.

Dar am în casă un pian moştenit
şi nu ştiu să cânt.
Nu ştiu, dar se întâmplă să aud
muzică de undeva, vine cu ea
o arătare teribilă a sufletului:
tandreţe, adiere peste trupul meu, ah!
cine este acest om mulţumit, ce legătură am eu cu el?
luaţi-l, vreau creatura asta cu piele catifelată
şi miros de femeie, vreau dracul ăsta gol
care mi-a dat la naiba frica şi moartea
şi mi-a turnat în piept descântec,
vreau, vreau, este drept aşa, dar nu-mi pot mişca
niciun muşchi de pe faţă, nu am
mâini să ating vietatea asta ieşită din note muzicale
Mahler, malheur, nu pot decât să o privesc
cu trupul meu schilodit de mulţumire
sunt prea mulţumit ca să mă pot mişca
iar ea este alături, chiar alături, mereu alături
lângă cuşca mea binevoitoare
acolo unde îmi pun capul pe o tipsie de argint
şi lacrimile mele sunt sorbite îndată
de obrazul alb al durerii
cu miros de femeie
mie dată.

În lumea animală nu se greşeşte niciodată, iar uniformele albe nu greşesc, aici nu se moare, e vorba de ce vrea Dumnezeu.

Ion Predescu

Istoria literaturii române pe înţelesul celor care citesc (I)

Ar trebui să notăm excelenta interpretare a lui Nicolae Manolescu despre „Pastelurile" lui Vasile Alecsandri: „Descrierea naturii nu e nemijlocită, cum au fost înclinaţi să creadă mulţi comentatori, ci prin prisma subiectivă a unui ins retras la gura sobei, învelit în pleduri şi ţinându-şi căţeluşul în poală, şi care nu „trăieşte", ci îşi imaginează anotimpurile, ca într-un fel de reverie".

Invitaţia lui Nicolae Manolescu la lectură, din „Istoria literaturii române pe înţelesul celor care citesc" (Editura Paralela 45, Piteşti, 2014), este esenţială pentru coloana vertebrală a unui om, aproximat, de noi, ca fiind „mit personal" (Charles Mauron): „Neagu Djuvara a scris **O istorie a României pe înţelesul copiilor**. Cartea mea se intitulează **Istoria literaturii române pe înţelesul celor care citesc**. Dacă ne gândim bine, e cam acelaşi lucru. Cei care citesc sunt, în zilele noastre, îndeosebi copiii. Am fost ispitit o clipă să citez cuvintele lui Benny Lévy din prefaţa unei culegeri de mărturii despre *rezistenţa prin lectură* a copiilor internaţi în lagărele naziste: „Această carte se adresează tuturor copiilor şi copiilor lor." Citatul stabileşte genul proxim şi diferenţa specifică pentru rezistenţa prin cultură. Neagu Djuvara este, totuşi,diferit de Lucian Boia, ca istoric, prin scriitură şi alcătuirea ei, diferenţă specifică.

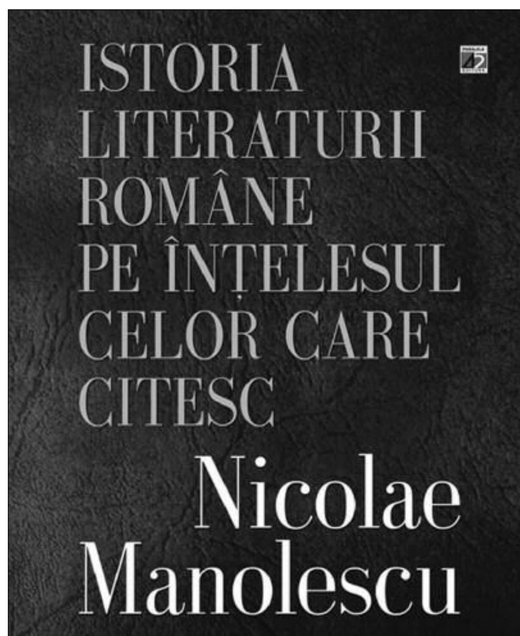
Scopul, genul proxim, ar fi situarea de partea binelui, prin dragoste şi întuneric, parafrazând pe Amos Oz. Nicolae Manolescu este reflexiv, cum este si Neagu Djuvara, Lucian Boia fiind, rar, şi rezumativ, ceea ce decolorează desenul din covor. Între poveste şt rezumat este o diferenţă/ diferenţiale cât o istorie, cu tot atâtea şcoli lingvistice cu tot.

Ca să nu rămânem numai în interiorul complexului tematic, trebuie să adăugăm imediat afirmaţia lui Titu Maiorescu, pledoarie pentru estetică, în formularea lui Nicolae Manolescu: „El e cel dintâi la noi care afirmă clar că arta nu e nici morală, nici imorală, şi că se ghidează după criterii proprii. Paradoxul face ca acest adept al stilului înalt şi nobil în artă, care dispreţuia „vulgaritatea" naturalismului şi „înstrăinarea" poeziei de după 1900, să fie factorul decisiv în eliberarea artei de sclavia unor scopuri neconforme ca natura ei." Sensul acestei cărţi, al operei lui Nicolae Manolescu: („calea, adevărul şi viaţa", evident, în sens laic) se găseşte în aserţiunea lui Titu Maiorescu. „Tot ce este astăzi formă goală în mişcarea noastră publică trebuie prefăcut într-o realitate simţită, şi fiindcă am introdus un grad prea înalt din viaţa din afară a statelor europene, trebuie să înălţăm poporul nostru din toate puterile până la înţelegerea acelui grad şi a unei organizări politice potrivită cu el", în 1872. Afirmaţie tradusă, schimbând ceea ce este de schimbat, prin îndemnul la lectură, ca altădată junimiştii, „să nu uităm că... au început cu acele **Prelecţiuni populare**, o serie de conferinţe pe teme culturale al căror sens pedagogic n-a scăpat nimănui. Civilizaţia română modernă datorează enorm acestei generaţii de dascăli ai neamului, care au văzut în educarea poporului, în sensul de atunci, mijlocul principal de adaptare la standardele occidentale."

Paradigma culturală este, repet, alta, dar firul Ariadnei este lectura. Cititorii, „ei sunt cei care salvează cartea".

Să citim... Despre „Scrisoarea lui Neacşu" (1521), despre „Pripealele lui Filotei", despre „Ponticele lui Ovidiu" (interpreţii: „lăsaţi pe seama zeilor romani") şi viziunea lui Nicolae Manolescu despre limbă, citându-l pe Iacob Burckhardt, care spunea: „Orice cultură începe cu un miracol al spiritului: limba". Aşadar, să fim atenţi la strategiile hermeneuticii. La fiecare pas, principiul: „Contraria non contraria, sed complementaria"... şi o concluzie: "Protocronismul din anii 1970 a încercat să ridice moralul naţional prin împingerea originilor cât mai departe în trecut sau prin descoperirea unor priorităţi reconfortante. Cu un preţ însă, care nu trebuie niciodată plătit: al ridicolului."

„Cazania lui Varlaam", „Didahiile" lui Antim, „Vieţile sfinţilor", „Jitiile", „Viaţa lumii" a lui Miron Costin şi translatarea în teoria literaturii, prin apelul la conceptul lui Eugen Negrici despre „Expresivitatea involuntară, care ar permite să trecem cu vederea intenţionalitatea estetică", însă ar trebui atunci: „să cuprindem sub umbrela literaturii opere dintre cele mai diferite. Riscul este să cădem în extrema contrară şi să-i luăm în serios pe aceia, care au vorbit de o literatură română medievală, nu numai în deplinul înţeles al cuvântului, dar care ar fi parcurs toate etapele literaturii occidentale, de la o Renaştere timpurie la Baroc. Un poem ca **Viiaţa lumii** al lui Miron Costin a fost supus botezului Barocului." Şi, totuşi, „Jitiile" sunt o proză admirabilă, „Antim Ivireanul e Bossuet al nostru", afirmă Nicolae Manolescu. Grigore Ureche („primul scriitor clasic"), Miron Costin („capul cel mai învăţat sabia ignorantului îl taie", aluzie la Constantin Cantemir, domnitor al Moldovei, care abia ştia să se iscălească şi din ordinul lui i-a fost tăiat capul lui Miron

Costin), Ion Neculce (interpretat cu un apel la Şerban Cioculescu), Radu Popescu (cronicar) şi aşa numitul **Anonim brâncovenesc**, de unde „Caragiale din spiritul lor se trage". Samoil Micu, Gheorghe Şincai, Petru Maior, Dosoftei („mare talent literar"), Dimitrie Cantemir, imaginarul medieval, reprezentat prin cronicile în versuri (remarcate mai ales de Eugen Negrici), ele fiind reportajele vremii... Intre două gramatici,*Gramatica* lui Ienăchiţă Văcărescu, 1787, iar în 1828, aceea a lui Heliade Rădulescu, a germinat poezia moderna, în „sânul moliciunii, pe malurile Dâmboviţei şi ale Bahluiului s-a născut şi poezia românească a epocii moderne" – aserţionează Nicolae Manolescu.

Anton Pann, Costache Conachi sunt antologaţi. Ion Budai – Deleanu, autorul „Ţiganiadei", ar trebui comparat cu Joyce, Borges, Nabokov şi, nu în ultimul rând, cu Don Quijote si părintele lui, Cervantes. Romantismul (1840-1889), mai ales romantismul Biedermeier, este interpretat de Nicolae Manolescu raportându-se la Virgil Nemoianu, Ion Negoiţescu, Şerban Cioculescu, Paul Cornea... Din "Generaţia romantică" fac parte Vasile Cârlova, Ion Heliade Rădulescu, Grigore Alexandrescu, Dimitrie Bolintineanu, Vasile Alecsandri: „Născuţi, cu puţine excepţii, în deceniul al doilea al secolului, ei sunt tineri prin excelenţă, frumoşii nebuni ai unei literaturi încă în faşă, şi rămân aşa până la Revoluţia din 1848, care îi maturizează brusc şi, într-un fel, îi urâţeşte sentimental şi moral".

Ar trebui să notăm excelenta interpretare a lui Nicolae Manolescu despre „Pastelurile" lui Vasile Alecsandri: „Descrierea naturii nu e nemijlocită, cum au fost înclinaţi să creadă mulţi comentatori, ci prin prisma subiectivă a unui ins retras la gura sobei, învelit în pleduri şi ţinându-şi căţeluşul în poală, şi care nu „trăieşte", ci îşi imaginează anotimpurile, ca într-un fel de reverie" (Eugen Simion discută în „Dimineaţa poeţilor", pe larg problema „Pastelurilor" la Vasile Alecsandri, raportându-se la Nicolae Manolescu, Valeriu Cristea, Dan Cristea...).

Despre Alecu Russo, Nicolae Manolescu scrie o frază memorabilă: „prefacerea morală a societăţii în deceniile dinainte de 1848 e văzută prin grila celei vestimentare, ca într-o veritabilă semiotică a pantalonului, fracului şi jiletcii". Normală este şi interpretarea „Arhondologiei" lui Constandin Sion ca premergătoare a romanului „Calpuzanii" de Silviu Angelescu. Basmul „Tinereţe fără bătrâneţe" este interesant „comentat" (autorul acestor rânduri se bucură de aprecierea profesorului Nicolae Manolescu, întrebându-se dacă nu este la mijloc o ironie, ştiind că filosoful de la Păltiniş, Constantin Noica, era nemulţumit atunci când i se spunea că este cunoscut şi prin basmul amintit).

Despre Nicolae Bălcescu, cuvântul elogios se produce prin citarea unei scrisori către C.A. Rosetti, considerat a fi testamentul lui Bălcescu: „Mi se rupe inima când mă gândesc că vor veni poate vremurile dorite, fără ca să fiu eu de nici un folos ţerii, nici cu sabie, nici cu condei, nici cu gura". Costache Negruzzi şi Ion Ghica sunt citaţi la capitolul: „Doi mari prozatori". Despre Ion Ghica fraze memorabile şi decisive: „Ghica reuşeşte minunea de a le transfigura literar într-o asemenea măsură, încât continuăm a-i citi memoriile romanţate cu o plăcere din ce în ce mai mare. Comedia umană descrisă de Ghica n-are termen de comparaţie în literatura noastră."

Despre Alexandru Odobescu: „Falsul tratat de vânătoare" e cea mai clară mise-en-abyme a gratuităţii literaturii". Despre B.P. Haşdeu: „Despre nici un alt scriitor român nu se poate spune cu mai multă îndreptăţire că omul e superior operei."

Despre „Ciocoii vechi şi noi", Nicolae Manolescu aserţionează: „subiectul ilustrează una dintre situaţiile paradigmatice din evoluţia societăţii româneşti, iar protagonistul lui, Dinu Păturică, crede E. Lovinescu, a fost simţit ca un „om nou", activ şi plin de energie, capabil a lua locul unei boierimi cu sânge tot mai subţire şi mai incapabile de iniţiativă istorică".

Capitolul: „Prima bătălie canonică" îl prezintă pe Titu Maiorescu şi Junimea. Aserţiunile: „Maiorescu procedează cât se poate de metodic, răspunzând unor aşteptări pe care le identificase corect, ceea ce explică succesul acţiunii lui, care va marca profund cultura română. În jurul *Junimii* se vor strânge toate forţele vii ale noii literaturi (Eminescu, Creangă, Slavici, Caragiale sunt cei mai mari), iar critica estetică teoretizată de Maiorescu va trece cu bine pragul gherist al secolului XX şi va fi confirmată de canonul lovinescian de după 1918" sau: "Cât priveşte combaterea formelor fără fond, care a fost greşit înţeleasă, ea are un merit neremarcat nici de fidelii lui Maiorescu, nici de adversarii lui, şi anume de a ne fi avertizat de riscurile rupturilor şi revoluţiilor de care secolul XX a fost nu numai intoxicat ideologic, dar şi bântuit în realitate. Gândirea organicistă a lui Maiorescu indica o cale din păcate neurmată nici după Primul, nici, cu atât mai puţin, după al Doilea Război, aceea care făcea din formele occidentale împrumutate necritic nu o piedică în dezvoltare, ci un aliat necesar, cu condiţia, limpede în ochii lui Maiorescu, aşa cum am văzut, a „înălţării" poporului român până la deplina lor înţelegere şi conştientă asumare".

Capitolul despre Mihai Eminescu este reformator, viu, dinamic, urmărind aspectele

esenţiale din bibliografia interpretărilor eminesciene. Este un studiu diamantin despre opera lui Mihai Eminescu, regenerator, fecund, germinând sensuri, nu semnificaţii. Nicolae Manolescu interpretează afirmaţiile lui Nicolae Iorga despre Mihai Eminescu: „Expresie integrală a sufletului românesc" (1929) şi aceea a lui Constantin Noica: „Omul deplin al culturii româneşti" (1975): „Ambele se bazează pe un Eminescu paradigmatic şi anistoric, pururi exemplar pentru suflarea românească." Este citată de asemenea aserţiunea lui George Călinescu: "Poetul naţional", pe care criticul o aşază în fruntea capitolului din istorie. Dacă nu ar fi prea mult, afirmăm noi, ne-am referi şi la Edgar Papu, care foloseşte conceptul de protocronism, având consecinţe nedorite probabil de eruditul critic.

Există trei interpretări formatoare despre Mihai Eminescu, afirmă Nicolae Manolescu. Prima este a lui Titu Maiorescu din 1889, din „O cercetare critică": „Acest Eminescu antum este rodul acomodării la normele romantismului Biedermeier, bine temperat clasic (Nicolae Manolescu)". A doua lectură critică este cea a lui G. Călinescu: „În interpretarea lui G. Călinescu şi a tuturor criticilor care vor urma (cu excepţia câtorva eminescologi refractari înnoirii şi îmbogăţirii perspectivei asupra operei lui Eminescu), poezia eminesciană câştigă în lirism, simţită ca mai apropiată de High Romanticism-ul ilustrat de Hőlderlin sau Novalis decât de Biedermeier-ul unor Heine sau Mőrike, atât de caracteristic primei noastre generaţii romantice şi pe placul lui Maiorescu".

Ultima lectură critică ar fi aceea a lui Ion Negoiţescu, din 1968, care discută despre "faţa dublă a poetului". Conceptele propuse sunt „plutonic" şi „neptunic". Ion Negoiţescu a vrut să impună, infereazā Nicolae Manolescu, un Mihai Eminescu obscur germanic, construit sub diseminările din celebrul vers: „De plânge Demiurgos, doar el aude plânsu-şi". Întrebarea lui Nicolae Manolescu este: "Cât oare din Eminescu se lasă cuprins în metafora unei Divinităţi încolăcite în sine şi autiste?". Interpretarea lui Ion Negoiţescu „are totuşi meritul paradoxal de a ne sugera ideea unei lecturi care să integreze, în loc să excludă şi din care să nu lipsească niciuna dintre feţele, cu siguranţă nu doar două, ale poeziei eminesciene. O lectură postmodernă din care să reiasă un Eminescu multiplu şi divers".

Nicolae Manolescu interpretează apoi poezia eminesciană în contextul literaturii române şi universale, într-o viziune lucidă, interferând sensuri, completând original şi memorabil. Hermeneutica textului se exercită şi conjecturând poemul „Antropomorfism". La fel, hermeneutic, stilistic, este interpretată poezia „Stau în cerdacul tău", un sonet din 1879. Sunt apoi discutate ediţiile Perpessicius, Petru Creţia. Recent, o ediţie antologică din versurile lui Mihai Eminescu a propus Cătălin Cioabă la Editura Humanitas. Proza lui Mihai Eminescu este interpretată demitologizând, destructurând hiperinterpretările. Îndemnul criticului literar Nicolae Manolescu este să citim cu spirit critic textele eminesciene.

Publicistica eminesciană, discutată incandescent astăzi, este prezentată, după o sinteză a ideilor, aproape beligeranţilor, în termeni raţionali: "Publicistica eminesciană trebuie repusă în contextul epocii în care a fost scrisă şi analizată fără parti-pris ideologic".

Capitolul Ion Creangă reia receptarea critică a operei, de la Iorga şi Ibrăileanu la Călinescu şi Valeriu Cristea cu sintagmele cunoscute, scriitor "poporal" sau cult, exponenţial sau universal, citând ca piatră de hotar cartea lui Constantin Trandafir intitulată "Spectacolul lumii". Constantin Trandafir a pornit de la teza lui M. Bahtin despre „cultura populară a râsului" ajungând imediat la Rabelais, Chaucer, Boccaccio „maeştri ai carnavalescului, ai ludicului, ca sărbătoare populară care le dublează pe cele religioase, oficiale, oferind spectacol enorm şi parodic al unei lumi pe dos". Am mai putea adăuga complexul tematic pentru care în ideea de sărbătoare dispar graniţele sociale.

Nicolae Manolescu mai afirmă: „În piatra dură a lexicului lui Creangă proverbele par sculptate pentru eternitate. Destule dintre aceste sintagme norocoase s-au despărţit de contextul lor şi circulă de capul lor prin lume.. Le simţim ca fiind ale lui Creangă."

Despre I.L. Caragiale o afirmaţie sinteză: „ancorarea pieselor în *epoca frumoasă* care le-a dat naştere, redescoperirea artei clasice a dramaturgului ne va reconcilia cu un scriitor ale cărui personaje sunt departe de a juca în mascarada politică modernă, dar care ne vor vorbi cu atât mai convingător despre ea". şi: „în *Momente*, Caragiale e primul om şi scriitor media din istoria noastră literară. Ca să nu mai vorbim de publicistica lui politică şi literară. Nu şi de scrisori, gen pierdut definitiv în noaptea e-mail-urilor şi sms-urilor noastre, fără sedile şi semne de punctuaţie, care pe Moş Virgulă, cum era poreclit, l-ar fi scos din sărite, şi pe drept cuvânt!".

Ion Slavici este interpretat şi prin aserţiunea: „spiritul maiorescian a jucat, cu siguranţă, un rol însemnat în constituirea personalităţii fiecăruia". Despre *Mara*, o expresie esenţială: lumea ei se petrece: „cu drame absolut naturale".

În capitolul "Reacţii la junimism. Critica literară" Nicolae Manolescu îl prezintă pe Constantin Doborgeanu-Gherea în polemică cu Titu Maiorescu, care „a tins spre o fundamentare ştiinţifică a disciplinei. Dacă a reuşit ceva, a fost să devină pionierul sociologismului vulgar. Critica estetică interbelică şi de după 1965 îi datorează lui Maiorescu totul". Altă afirmaţie tranşantă: „Întoarcerea la Gherea a unor critici din generaţia 2000 reprezintă cel mai recent avatar al antimaiorescianismului".

G. Ibrăileanu este în viziunea lui Nicolae Manolescu, „alături de Lovinescu, cel mai de seamă critic din prima generaţie maioresciană. Rolul şi l-au jucat însă în epoci diferite, Ibrăileanu îndeosebi, înainte de Marele Război, Lovinescu, după. De înţeles, nu s-au înţeles niciodată, separându-i temperamentele şi cultura. Lovinescu este o natură clasică în modernismul lui bine temperat, iar Ibrăileanu este un spirit vechi, dar fiind degustător de literatură modernă". Despre "Adela" Nicolae Manolescu notează, ca un prozator din stilul ionic: „o batistă minulesciană flutură în aerul deodată rarefiat şi totul se termină. Stilistic, acest roman despre o lume deja apusă, când îl scria Ibrăileanu, nu a îmbătrânit. Ici-acolo, câte un rid, mai ales de natură lexicală."

Ilarie Chendi este „întâiul nostru critic profesionist". Nicolae Iorga este catagrafiat mai ales ca prozator, o personalitate "cu o precocitate uimitoare în toate domeniile". La Duiliu Zamfirescu reţinem: Romanţa viitoare e toată aici, în câteva versuri din puţina poezie a lui Duiliu Zamfirescu. O propoziţie constant polemică: „Duiliu Zamfirescu face parte din categoria scriitorilor români genialoizi, ca Macedonski sau Nicolae Breban". Barbu-Ştefănescu Delavrancea este un scriitor de „antologie", de al doilea raft. Conjecturarea despre Ion Agârbiceanu: „Iată un scriitor pe trei sferturi uitat, în pofida preţuirii de care s-a bucurat din partea unor critici ardeleni ca Mircea Zaciu, Cornel Regman sau Ion Negoiţescu" dă de gândit, plutind în aer de mult timp.

Calistrat Hogaş are "umor cărturăresc", iar: "stilul prozei lui e la mijloc între clasicismul erudit al lui Odobescu şi barocul emfatic al lui Bogza". Gala Galaction este: "spirit religios, dar cu pulsiuni erotice, nu e niciodată sincer cu sine". La George Coşbuc este invocată toată critica literară de la Gherea până la Vladimir Streinu, de la George Călinescu până la Ion Negoiţescu. Ar mai trebui menţionat Mihai Zamfir cu o interpretare excepţională. Şt. O. Iosif şi G. Topârceanu sunt poeţi de antologie.

Dramaturgia de după 1900 este prezentată aşa cum este şi necesar, ca într-o panoramă, cum ar fi spus, probabil, Alexandru Piru. "Titanic Vals" de Tudor Muşatescu este "o piesă impecabil construită, cu subiect pseudo-politic".

Simbolismul este prezentat, evident, prin Alexandru Macedonski: „Este paradoxal că, în „Noapte de decembrie", bizarul poet bântuit de viziuni infernale se dovedeşte un cântăreţ exaltat al unui serafic paradis oriental, răsunând de sublime armonii corale precum ale lui Bolintineanu. Macedonski este primul nostru poet la care plastica peisajului nu contează. El n-are ochiul lui Alecsandri sau Pillat. Peisajul lui este o pură sonoritate. În aceasta şi constă şi noutatea poeziei. Culorile şi sunetele compun corespondenţe simboliste. Vladimir Streinu a vorbit de sensuri estetice ascunse. Simbolismul, însă nu ascunde, ci sugerează pe calea simţurilor, dintre care mirosul, şi, la Macedonski, îndeosebi auzul sunt privilegiate. Poezia lui Macedonski cântă".

Dimitrie Anghel îi prilejuieşte lui Nicolae Manolescu ideea,după care merită să facem un buchet din poeziile lui: „câteva foarte frumoase şi delicate",. pentru „o istorie a literaturii pe înţelesul celor care citesc". Ion Minulescu, fenomen de receptare sociologică, este caracterizat astfel: „e lesne de observat că poezia lui Minulescu satisface tocmai acest gen de frustrări bovarice şi cosmopolite", pe care le întâlnim în textele poetului. O afirmaţie liniştitoare: „spre deosebire de nepoatele din high-life, Ziţa s-ar fi mulţumit cu Moscopol şi Cristian Vasile. La maturitatea secolului care începea, urmaşii lui Minulescu vor fi Charles Trenet sau Gilbert Becaud".

Modernismul începe, în viziunea lui Nicolae Manolescu, prin: „A doua bătălie canonică. Sburătorul". Aici, spiritus rector fiind Eugen Lovinescu: „este semnificativă lipsa de înţelegere cu care este întâmpinat de către confraţi Eugen Lovinescu la debutul său. Cu doar zece ani mai vârstnici, Iorga şi Ibrăileanu nu-l simţeau ca pe unul de-ai lor, deşi aparţineau toţi aceleiaşi generaţii. Nu e vorba doar de faptul că Lovinescu scria o altfel de critică, subiectivă, impresionistă şi totodată aderentă stilistic la text, mai ales la acela poetic, a cărui intuiţie niciunul dintre criticii de până atunci n-o avusese. După cum nu e adevărat ca aceasta critică nouă era lipsită de criteriul ideologic. Călinescu se înşela doar pe jumătate când vedea în Lovinescu un dogmatic. Cheia înţelegerii exacte a criticii lovinesciene ne-o dă tocmai respingerea ei de către Iorga şi ceilalţi, şi ea constă într-o perspectivă diferită asupra literaturii, ceea ce însemna implicit o selecţie diferită a operelor şi autorilor. Cu alte cuvinte, un nou canon. Dacă prima bătălie canonică din istoria literaturii române, aceea a lui Maiorescu din deceniile VII şi VIII ale secolului, care se încheiase, impusese câteva valori incontestabile, criteriile în funcţie de care criticul junimist operase s-au văzut respinse începând chiar din deceniul IX de către Gherea, urmat după 1900 de Iorga şi de Ibrăileanu: autonomia esteticului, înălţarea impersonală şi gratuitatea artei sub raportul scopului. Lovinescu le va restabili prestigiul după Primul Război, când se vor coace condiţiile obiective pentru o literatură, ea însăşi, nouă. Nu se poate o critică nouă fără conştiinţa unei literaturi noi, conştiinţă pe care Lovinescu a avut-o dar, înainte de vreme. Liderii de opinie erau îndată după 1900 Iorga şi Ibrăileanu, critici sociologizanţi şi fideli unei ideologii dezinteresate de specificul literaturii. După război, Ibrăileanu se va converti el însuşi la impresionism şi va scrie paginile cele mai simpatice ale criticii lui. Dar liderul de opinie va fi acum Lovinescu, acela care a declanşat şi a câştigat cea de-a doua bătălie canonică. Şi critica s-a schimbat la faţă: a devenit estetică. „Eugen Lovinescu alcătuieşte în Istoria din 1937 o listă completă a scriitorilor care au citit la Sburătorul. Ca şi aceea, maioresciană, din Direcţia nouă, ea cuprinde şi nume pe care canonul inaugurat de Lovinescu şi fixat de Călinescu nu le va reţine. La care trebuie adăugate numele tuturor scriitorilor importanţi din interbelic, despre care Lovinescu a scris pagini extraordinare, majoritatea datorându-i intrarea în canon".

(continuare în numărul următor)

Nicolae Manolescu interpretează apoi poezia eminesciană în contextul literaturii române şi universale, într-o viziune lucidă, interferând sensuri, completând original şi memorabil. Hermeneutica textului se exercită şi conjecturând poemul „Antropomorfism". La fel, hermeneutic, stilistic, este interpretată poezia „Stau în cerdacul tău", un sonet din 1879. Sunt apoi discutate ediţiile Perpessicius, Petru Creţia.

Mihai Şora − omul dialogal

„De altfel, filosofia nu vehiculează informaţii, ea este o continuă confruntare, mereu luată de la început, a omului cu sine însuşi şi cu lumea, efectuată în interiorul şi cu mijloacele culturii, adică cu tot ce ştii după ce ai uitat tot ce aflaseşi.“

(***Idem*, *Stare de deschidere*** – interviu cu **STELIAN TĂNASE**, în *Firul ierbii*, p. 38)

Era o zi de iarnă friguroasă, pe 9 ianuarie 2003, când l-am cunoscut pe domnul Mihai Şora. Îmi aduc aminte că la 8 dimineaţa patrulam pe bulevardul Magheru din Bucureşti aşteptând să se facă ora 9, când stabilisem să ne întâlnim acasă la domnia sa, un apartament situat într-un bloc interbelic pe strada Jules Michelet. Mă tot frământam întrebându-mă cum să îl abordez, îmi formulam în minte probleme şi filosofeme, mă bântuiau fel şi fel de îndoieli, însă când am ajuns în faţa sa toate s-au topit în firescul unei conversaţii care parcă le continua pe altele purtate ani în şir. Când ne-am aşezat, eu pe o canapea de piele, domnia sa într-un fotoliu în faţa mea, mi s-a transmis dintr-o dată o linişte de un fel special. Desigur, pereţii camerei erau tapetaţi de sus până jos cu cărţi, atmosfera sugera o continuitate dintre vechi şi nou, figura sa emana mult calm, dar liniştea venea de altundeva: omul ştia să asculte, adică să creeze acel curent care-mi atrăgea cuvintele şi ideile ca un magnet. Totul venea de la sine, fără nici un efort, iar această stare am regăsit-o şi în conversaţiile noastre ulterioare, înregistrate sau nu.

Ce se întâmplă, de fapt, într-un dialog cu Mihai Şora? Prima senzaţie este că eşti acceptat aşa cum eşti: întrebările îţi sunt luate în serios, răspunsurile ce ţi se dau sau pe care trebuie să ţi le dai, pretind de asemenea un angajament vital. Şora nu încearcă să te facă să devii altceva, chiar şi mai bun, nu te atrage în proiectul lui, ci te obligă doar să fii tu însuţi. Nu e nici maestru, nici profesor, ci aşa cum se defineşte el indirect,cu un pic de ironie: "Un Mai Ştiutor". Faţă cu el, poţi fi "Tânărul Prieten" sau "Devotatul Amic", celelalte personaje din cărţile sale dialogate, dar nu elev sau discipol. Aceasta fiindcă Mihai Şora instituie de la început o egalitate bazată paradoxal pe diferenţe, cu partenerii de dialog. Am constatat-o în discuţiile cu mine, dar şi în cele la care am fost martor. Se constituie astfel o stare de deschidere către celălalt în care încrederea este de la sine înţeleasă.

Modelul său politic este similar celui paideic: o democraţie a "dialogului generalizat", unde scopul nu trebuie să fie manipularea celorlalţi, ci încercarea de a învăţa împreună. Dacă privim politica democratică de astăzi, cu luptele ei continue pentru putere şi avere, modelul este desigur o utopie, însă nu una care obligă la înregimentare, ci funcţionează precum ideile kantiene, regulativ, orientativ. Fără criterii ideale de felul acesta, cum am mai putea judeca valorile democratice? Nu ne mai rămâne decât cinismul generalizat situat în vecinătatea unui totalitarism de tip nou. Ca și cele vechi, acesta caută să disloce omul, pe fiecare în parte, din locul său ontologic, constrângându-l să se conformeze unei imagini dinainte fabricate. Filosofia lui Mihai Șora demonstrează că astfel se ajunge de fapt la distrugerea ființei umane. Scrisă în bună parte în comunism, ea întemeiază ontologic unicitatea fiecărui om așa cum o dezvăluie creștinismul. Este, consider, un umanism, dar care spre deosebire de altele, de cel marxist mai ales, afirmă acceptarea omului așa cum l-a creeat Dumnezeu. Deci este un umanism creștin, în care omul, dacă nu se falsifică pe sine ratându-și esența în diverse moduri despre care filosoful discută pe larg, trebuie iubit ca făptură creată după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Este mesajul de un optimism solid, fiindcă e clădit pe credință, al patriarhului centenar al filosofiei românești, care-i exprimă cu toată fidelitatea felul de a fi de toate zilele. La mulți ani domnule Mihai Șora!

LEONID DRAGOMIR

MIHAI ȘORA – 100
„Viaţa gândului e plină de bucurii“

„Copil fiind, undeva la ţară, în timpul verii, am petrecut singur pe câmp o întreagă după-amiază. Era un cer frumos cu câţiva nori care treceau agale pe deasupra mea. Îmi amintesc că am fost literalmente copleşit de un sentiment, absolut indicibil, de identitate cu totul, a cărui amintire mă urmăreşte încă şi azi. N-aveam niciun instrument la îndemână ca să-l pot exprima atunci. Am căutat să fac acest lucru în existenţa mea ulterioară. Nu ştiu dacă am reuşit, dar cert este că acest sentiment, avut atunci, m-a marcat pentru totdeauna.“

(Mihai Şora, *Viziunea integratoare* – interviu cu Cătălin Mamali, în *Firul ierbii*, p. 79)

„Dar întrebările globale care pe deasupra mai sunt şi circulare şi care (numai ele) sunt cu adevărat vitale, ce răspuns pot ele comporta? Oricum, ele cer un interminabil răspuns desfăşurat, care să indice un itinerariu. *Homo viator*. De fapt întrebările globale, ca întrebări vitale, sunt singurele care ne interesează. La aceste întrebări nu-ţi poate da nimeni răspuns. Tu însuţi îl trăieşti (acest răspuns), de-a lungul întregii vieţi, *sub forma unei întrebări* care îţi structurează întreaga viaţă şi care, de fapt, *ea* este răspunsul.“

(*Ibid.*, p. 90)

„De altfel, filosofia nu vehiculează informaţii, ea este o continuă confruntare, mereu luată de la început, a omului cu sine însuşi şi cu lumea, efectuată în interiorul şi cu mijloacele culturii, adică cu tot ce ştii după ce ai uitat tot ce aflaseşi.“

(*Idem*, *Stare de deschidere* – interviu cu Stelian Tănase, în *Firul ierbii*, p. 38)

„Filosofia adevărată, aceea care iese la iveală prin spusa şi din fapta unui om trăind printre oameni (şi care îşi pune o pecete indelebilă pe fiinţa omenească dintru care i-a fost dat să răsară la lumină) – filosofia aceea nu umblă pe catalige (împrumutate de altfel şi ele de la înaintaşi) uitându-se de la altitudinea astfel atinsă, hăt departe spre nicăieri. Nu. Ea umblă, dimpotrivă, pe propriile ei picioare şi simte din plin asperităţile terenului exact aşa cum aceste asperităţi se fac simţite de o întreagă omenire pedestră, ale cărei nevoi, impulsiuni, aspiraţii, idealuri, prin ea şi numai prin ea – tocmai pentru că umblă cu picioarele pe pământ – ajung şi ele să prindă glas.“

(Mihai Şora, *Filosoficale*, coperta a IV-a)

„Pentru că tipul meu de reflecţie, care, de fapt, mă angajează cu toată fiinţa, în sensul că persoana mea întrupată e total angajată în asta, nu se întoarce spre mine. Merge înainte, ca firul apei. Nu m-am întrebat despre mine nici chiar când întrebările despre altceva decât mine mi le puneam la modul indirect, adică legându-mă de faptul că *eu* eram acela care şi le punea. De-asta nu pot să-mi reconstitui o autobiografie filosofică. Adică nu ştiu să spun cum au răsărit în mine întrebările, ci doar cum se leagă ele în funcţie de obiectul investigaţiei mele. În orice caz, un lucru aş putea să spun: am avut un simţ al întregurilor. Şi îl am, bineînţeles! Întreguri extrem de suple şi de diferenţiate înlăuntrul lor, adică plesnind de determinări şi niciodată edificabile doar la modul combinatoriu, din cărămizi combinabile în fel şi chip. Sigur că problema asta nu e doar o problemă, e în felul ei un mister. [...] Oricum, cu un asemenea tip de mister ai o întâlnire globală. Aşa cum o poţi avea cu poezia la prima luare de contact, care *ea* e dătătoare de măsură a receptării.“

(*Idem*, *Frumuseţea e splendoarea adevărului* – interviu cu Aurelian Titu Dumitrescu, în *Filosoficale*, p. 175)

„Eu aş spune că am o mulţime de întrebări, mereu altele, dar nu le-aş numi incertitudini. La temelia fiinţei mele gânditoare, şi aş prefera să mlădiez cumva acest calificativ ţeapăn şi pompos prin recursul la un dublu adjectiv: simţitoare-gânditoare; deci la temelia acestei alcătuiri vibrante stă o mare certitudine, pe care un verb fundamental în vocabularul omenirii o susţine: verbul *a fi*. Ştiu că *sunt*. Slab. Bătut de vânturi. Putând, la limită, să nu fiu. Ba chiar sunt sigur de faptul că nu voi mai fi.“

(*Ibidem*, p. 177)

„Cred sincer că filosofia adevărată este filosofare şi că filosofarea nu se face combinând diverse texte filosofice pe care le ai în faţă, nici preluându-le vocabularul deja strunjit de altcineva şi personalizat, ci doar având în faţă lumea aşa cum e, tu însuţi fiind aşa cum eşti şi având la îndemână imensul maldăr de cuvinte cu ajutorul cărora semenii tăi se descurcă în lumea în care trăiesc, pentru a tăia şi tu cărări în acest hăţiş al lumii, pe care să se poată eventual angaja şi alţi semeni de-ai tăi.“

(*Ibidem*, p. 178)

„Cât priveşte metoda, nu cred să existe metodă standard. *Metoda e cale spre*. Dar paşii ei nu sunt codificabili. Nu se ştie dinainte de a te întâlni cu hăţişul pe unde anume trebuie să intri în el ca să te descurci în încâlceala lui. Câteodată, deschiderea asta a începutului e rodul miraculos al neprevăzutului unei întâmplări. Vezi visul lui Descartes! [...] Heidegger avea dreptate: sunt nişte firave poteci prin care intri în hăţiş. Şi paşii ţi-i continui apoi după cum te luminează întâmplarea. Lumini totuşi există. Una dintre ele e verbul *a fi*, care te călăuzeşte mereu şi care ţi se revelează întotdeauna sub forma (sau sub înfăţişarea) valorilor.“

(*Ibidem*, p. 179)

„Aşa se întruchipează gândirea asta până la urmă: în voci distincte care diferenţiază şi multiplică drumurile diverse înmănuncheate în înaintarea spre ţinta oarecum dinainte presimţită.“

(*Ibidem*, p. 181)

„Ba chiar cred că găsirea este aceea care îşi organizează cumva căutarea care a precedat-o şi care de fapt e structurată de presimţire. E aproximativ rolul pe care îl

aniversare

joacă ipoteza în cercetarea ştiinţifică drept ghid permanent al demersurilor concrete şi în lipsa căreia înaintarea ar fi imposibilă. Deci blocarea adevărată şi de netrecut vine din carenţa presimţirii."

(*Ibidem*, p. 182)

„Pe ansambluri foarte mari, logica asta comună a terţului exclus, a identităţii tautologice, nu mai poate face faţă. E însă vina logicii, nu a lumii înseşi. Nici a întrebătorului. Dar când vine vorba de subansambluri, ba, mai mult, de subansambluri ale acestor subansambluri, logica aceasta curentă redevine pertinentă. Şi orice derogare de la regulile ei este echivalentul unei culpe intelectuale. În raport cu întregul lumii însă e absolut indispensabilă intervenţia unui alt tip de logică, care o integrează pe cea dintâi fără s-o anuleze în ordinea care îi este proprie. E o logică a terţului inclus, a identităţii metamorfice, a tensiunii introduse de contradicţie."

(*Ibidem*, p. 182)

„Gândirea ţi-o provoacă lumea pe măsură ce te întâlneşti cu ea. Cât despre oboseală, nu mă oboseşte nimic."

(*Ibidem*, p. 180)

„Viaţa gândului e plină de bucurii!"

(*Ibidem*, p. 181)

„Gândirea nu este o maşinărie. E un act vital."

(*Ibidem*, p. 182)

„Nu-mi pot închipui o gândire bătrână, adică intrată în obişnuinţă, lipsită de supleţe, devenită impermeabilă la incertitudini şi întrebări şi nemaiputându-se înfrăţi cu mobilitatea lumii."

(*Ibidem*, p. 182)

„Au în comun (filosofia şi poezia, n.n.) punctul de plecare şi punctul de ajungere. Le diferenţiază căile. În vârful găsirii, filosofia se apropie totuşi, chiar în privinţa formulării, de poezie. Şi dacă demersurile îi pot fi analizate, exprimarea fulgurantă a găsirii nu."

(*Ibidem*, p. 183)

„Poezia nu are un limbaj; ea se mişcă sută la sută în bogăţia infinită a limbii, pe când filosofia, deşi răsare şi ea din humusul limbii, operează parţial în limbaj, deoarece nu se poate dispensa de scheletul teoretic al conceptelor. Sunt o serie de cuvinte-cheie ale fiecărei filosofii, pe care filosoful în cauză trebuie să şi le definească prin altele, aşadar să le ţină în acest pat procustian al genului proxim şi al diferenţei specifice, formalizându-le parţial, dar nu până a le elimina în întregime franjurile. În ce mă priveşte, eu am preferat acestei formalizări prin definiţii nominale utilizarea cuvintelor-cheie în contexte cât mai diferite până când îşi câştigă un sens în care unitatea acestuia să nu alunge din el multiplicitatea subînţelesurilor."

(*Despre toate şi ceva în plus*, p. 49)

„Filosofii care nu-şi îngăduie paradoxul neelucidat sunt oarecum previzibili atunci când le-ai prins formula."

(*Ibidem*, p. 30)

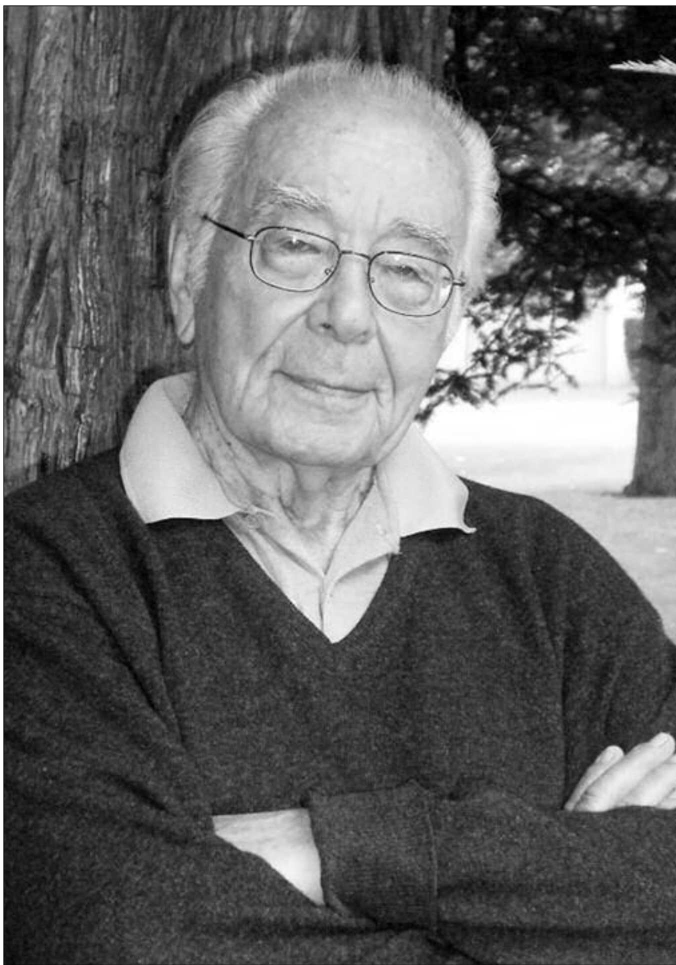
„Eu, dacă mă iau în serios, mă iau prin angajare vitală în ceea ce fac, dar n-am seriozitatea plină de sine a autorului unei ecuaţii bătută-n cuie."

(*Ibidem*, p. 42)

„La mine, imaginaţia este de tip geometric: construiesc modele geometrice care sunt de fapt metafore sau fac calcule aritmetice, care, şi ele, tot metafore sunt."

(*Ibidem*, p. 55)

„După părerea mea, sistemul trebuie să reiasă pe nesimţite din propria-ţi zbatere-dezbatere; nu poţi să-l ţinteşti. Singurul lucru pe care poţi să-l ţinteşti ca filosof este, cred eu, exprimarea, explicitarea unui gând. Or, sistemul, dacă e viu, iese el la lumină, nu trebuie să te încordezi spre el."

(*Ibidem*, p. 51)

„Ca să imaginez un text monologal trebuie să mă pun în pielea altuia şi nu pot să nu presupun – la acel „altul" – mai întâi un mic dialog, neexprimat, ca pregătitor pentru monologul livrat publicului, în care lucrurile sunt deja epurate, obiecţiile sunt lămurite şi pe pagină apare o concluzie. Deci nu-mi închipui că există o *gândire* de tip monologal, chiar dacă există o *exprimare* de tip monologal a gândirii. Uite, chiar faptul de a cerne soluţii înseamnă, în fond, un dialog, nu? Am de fiecare dată în faţă, pe fiecare treaptă a înaintării mele spre miezul problematicii, o alegere între un *da* şi un *nu*, deci trebuie să joc totuşi două personaje ce-şi apără fiecare punctul de vedere. În concluzie, repet, dialogul interior precede formularea monologală în orice tip de gândire."

(*Ibidem*, p. 56)

„E aici un lucru: raportul meu cu pagină albă diferă în funcţie de destinatar. Dacă îmi cere o revistă sau un ziar un articol pe o temă anume, eu ştiu că am în faţă *un cititor anume*, pe care mi-l imaginez şi încerc să vorbesc *pe limba lui*, ca să mă înţeleagă. Când însă scriu din impuls propriu un text filosofic, nu mai am un destinatar anume în faţa mea. Toată problema pentru mine este ca *eu* să înţeleg, *eu* să nu găsesc defectul – s-ar putea ca un ochi mai perspicace decât mine să-l găsească –, de aceea adesea îmi întorc textul pe toate feţele ca să-l prind... Dacă asta reprezintă un abuz din punctul de vedere al cititorului, pentru mine este o insistenţă motivată. De aici cred că vine greutatea."

(*Ibidem*, p. 54)

„Filosofia poate fi practicată la un mod dezumanizat, ca o articulaţie de concepte foarte strict definite ş.a.m.d. sau, dimpotrivă, ca o gândire liberă care e întotdeauna un fel de răspuns global la solicitările polimorfe ale vieţii. Ei bine, tot modul acesta de a gândi prinde oase, carne, sânge, piele, înfăţişare când se exprimă prin oameni vii, bântuiţi de toate pasiunile unui om. De aici cred că provine nevoia de literatură în cazul unor filosofi."

(*Ibidem*, p. 179)

„Nu pot concepe o ontologie care să nu trimită, conceptual vorbind, într-un dincolo care este chiar acela al metafizicii. De aceea ontologia heideggeriană din *Sein und Zeit* o resimt – cum să spun? – ca pe o egologie, chiar dacă textul mă obligă să nu o concep ca pe o strictă limitare la antropologic. Şi nu ştiu de ce, cu toate că vorbeşte de cotidian, de ustensilitate, de *das Man*, gustul cu care rămâi după ceea ce el numeşte „ontologie fundametală" nu este al unui pământ ferm, pentru că nu ţi se opune *din afara ta*."

(*Ibidem*, p. 79)

„Dincolo de asta, părerea mea este că da, va exista întotdeauna metafizica, al cărei centru este inefabilul. Ba şi cuvântul poezie se va mai pronunţa. În momentul în care din lume cuvântul poezie, ca şi cel de metafizică – dar hai să-i spunem, mai puţin tehnic, filosofie – îşi vor fi pierdut orice urmă de sens, lumea va fi pierdută. Eu cred că acest lucru nu se va întâmpla niciodată, adică resursele fiinţei sunt suficiente ca să salveze fiinţa. Asta cred, asta sper. În măsura în care se nasc oameni cu sensibilitate filosofică – şi cine e stăpânul acestor naşteri? – există un loc pentru filosofie, ca de altfel şi pentru poezie."

(*Ibidem*, p. 86)

„În pofida Cercului vienez şi a filosofiei analitice americane, întrebările nemuritoare ale filosofiei vor continua să chinuie şi de acum încolo multe capete – şi nu dintre cele mai puţin dotate."

(*Idem*, *Miezul fierbinte al filosofiei*, interviu cu Luiza Palanciuc în *Observator cultural*, nr. 88, 2006)

„S-a spus cândva şi s-a mai repetat uneori de atunci încoace că locul cel mai potrivit pentru un filosof în cetate ar fi acela de cârmaci. Personal, nu sunt câtuşi de puţin convins de asta".

(*Idem*, *Filosoful în cetate*, în *Firul ierbii*, p. 464)

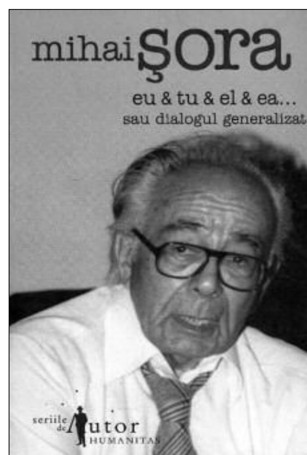
„Un filosof în cetate trebuie, aşadar, să fie un lămuritor pentru sine însuşi al treburilor cetăţii, *polis*. Şi să încerce să inducă în semenii săi aceeaşi deschidere cercetătoare în legătură atât cu *regulile corectei vieţuiri-asociate*, bazată pe transparenţa comunicării nestânjenite, cât şi cu *taina bunei convieţuiri*, având-şi sursa în harul comuniunii."

(*Ibidem*, p. 468)

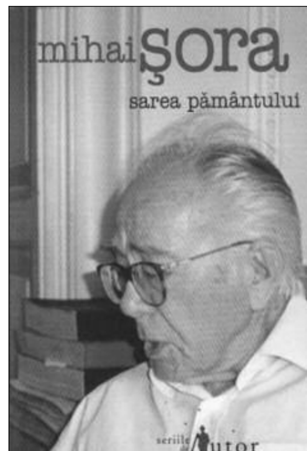
„Dar poate că cel mai potrivit ar fi ca filosoful în Cetate să fi doar acel tăun neliniştitor care, după un ilustru model, să-şi incite concetăţenii la o întoarcere salutară înspre considerarea, cu îngrijorare vitală, dar şi cu lucidă detaşare, a temeiurilor propriei lor fiinţe, care să-i pună în sfârşit în postura de cântăritori, *ei înşişi pentru ei înşişi, ai propriilor lor adevărate interese*."

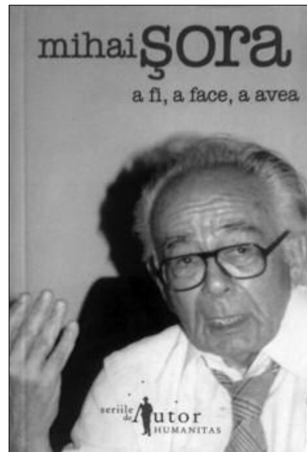
(*Ibidem*, p. 479)

(selecţie de LEONID DRAGOMIR)

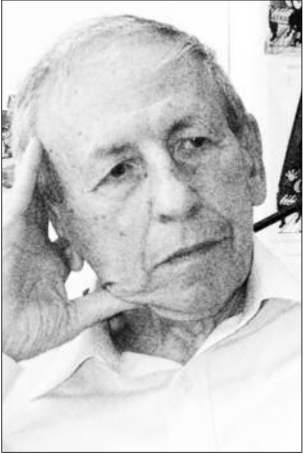
„Au în comun (filosofia şi poezia, n.n.) punctul de plecare şi punctul de ajungere. Le diferenţiază căile. În vârful găsirii, filosofia se apropie totuşi, chiar în privinţa formulării, de poezie. Şi dacă demersurile îi pot fi analizate, exprimarea fulgurantă a găsirii nu."

aniversare

Marin Ioniţă

HĂNĂNĂU- BĂNĂNĂU, FILE DINTR-UN JURNAL DEMENŢIAL

DRUMUL SPRE NICĂIERI

Privesc de-mi pleznesc ochii din cap. Tăcere. De început de lume. Mă nasc şi mă zămislesc de atâta vreme. Iată destinul meu în vârful peniţei acestei femei. Sfinxul din marginea deşertului, cu întrebări aiurite. Soarta îmi este pecetluită. Citesc de-a-ndoaselea. Cu litere mari, de tipar, diagnosticul... Sar de pe scaun... Nu ca s-o strîng de gât...S-o sărut...

Femeia destinului pune-n mâna gorilei fişa.

- Du-l!...

Gorila mă prinde de braţ.

- Hai!

Şi mă duce. Sar. Ţopăi. Strig.

- SUNT LIBER ! UN OM LIBER! LIBER !...

- Taci ! se răsteşte la el gorila...

- Sunt cineva! Destul am fost nimeni! Ajunge... Faceţi loc... Daţi-mi atenţie ! Respectaţi-mă! Am o legitimaţie! O identitate! Sunt cine sunt!

- Eşti un rahat!

- Dobitocule ! O să rămâi mereu ce eşti ! Aşa o să sfârşeşti ! Eu am ieşit din anonimat ! Ce n-am făcut ! Cât m-am zbătut ! Am reuşit! O viaţă întreagă am pierdut şansa nebuniei ! Alţii au prins-o din zbor, i-au pus frâul, s-au aruncat în spinarea ei, i-au dat călcâie şi i-au ajuns până în vârful piramidei! A venit şi rândul meu... Dementul... Nebunul cartierului...

- Ţine-ţi gura, că scoli pacienţii, idiotule...Vrei să pun pulanul pe tine?!

- Du-mă la poartă, cretinule ! Cheamă un taxi ! Sunt liber ! Sunt cineva !

- Eşti pe dracu' să te ia ! Citeşte ! Îţi citesc eu ?! " Demenţă de etiologie necunoscută! Se impune supraveghere, investigaţii şi tratament !"

Sunt de-a dreptul uluit! Nu mai ştiu de mine ! Şi când se mai lămuresc lucrurile, cad în genunchi şi întind mâinile spre cer: „Dumnezeule... În ţara asta, care mişună de nebuni, prefăcuţi sau adevăraţi, ce joacă pe toate treptele puterii, nu e loc şi pentru mine?... Sunt aruncat în balamuc. Pentru că am încercat să ies din anonimat... Simt că înnebunesc cu adevărat... Doamne, nu există nici o scăpare?... Mă prăbuşesc în mine... Şi iar, şi iar, obsedant, pe pereţi, pe tavan, pe mozaic, peste tot, cu litere mari, cuvintele de la Notre-Dame: *FATALITATE !*

Fata sălbatică în veşminte albe şi negre, parcă pluteşte. Vino cu mine !

Surprins, dezorientat, fascinat: - Cu tine? Unde?

- Undeva, departe, departe, şi mai departe... Îmi întinde mâna... O flutură... Dispar în umbră... UNDEVA, ÎN DEPĂRTARE, PÂLPÂIE UN SÂMBURE DE LUMINĂ...

*

Gorila. Gârbaciul. Pistolul la şold. Şi mergem. Şi mergem. Şi mergem. Şi nu ne oprim. Nu zăbovim. Nu ajungem nicăieri. Drumul nesfârşit? Drumul spre infern? Drumul spre execuţie. Poate că nu e decât un coşmar. Un vis de nebun.

- Mişcă, mişcă !

Şi dacă eu sunt scamă de duh, unde e trupul meu? Şi cine-i trimisul? Ghidul ? Cel care mi-a poruncit să ies din oase? Cel care mă duce? Sfântul Mihail? Sfântul Gavril ? Înger ? Demon ? De pe vatra Raiului ? Din gura Iadului ?

Dual? Binele şi răul ? Lumină şi întuneric ? Cald şi rece ? Sublim şi abjecţie ? Echilibrul contrariilor ?

Balanţa s-a înclinat. Îngerul a zburat de pe cântar. Am rămas în posesia celui întunecat... Şi-a făcut culcuş în mine... Se aşază pe umăr.

Îmi toarnă vorbe trăznite în ureche, ca o piază rea..."Am un drac în mine şi vreau să-l omor !" spunea cineva. Şi a încercat. Cu votcă şi palincă... Dar acela se bucura, se umfla, se înfoia şi îl îndemna. Până l-a vârât sub roţile unui tramvai.

Azi e cu mine. Cum să mă lepăd de el? De e în mine, cum să-l dau afară ?

Arată-te , dihanie ! Măcar să te văd ! Să te ştiu ! Colţii ! Coada ! Ghearele !...

O umbră ? O părere ? O putere ? Şi unde mă duci ? Sub ce roţi mă arunci ? Ale tramvaiului fantomatic ? Ale unui tramvai numit dorinţă ?

Şi uite-aşa mă iau cu vorba. Şi tot vorbesc, şi tot gândesc... Doamne, înnebunesc ? Îmi ţăcăne în cap roţile destinului!

- Mişcă, mişcă, dobitocule !...Mă-mpinge. Trage de mine. Se opinteşte. Asudă. Gâfâie. Parcă ar duce cu el un cadavru pe picioare...

- Mişcă, mişcă, mişcă !

Gârbaciul. Cotorul în coaste, între spete, în şale...

- Mişcă, mişcă, mişcă !...

Un coridor, ca un tunel nesfârşit. Nicio luminiţă, niciunde.

Nu mai mă ţin picioarele. Mă împinge. Trage de mine. Mă târăşte. Uşi care se crapă în pereţi. Capete speriate...

- Oameni buni...

Se trântesc uşile. Nimeni nu mai aude. Nimeni nu mă-ntreabă. Nimeni nu-mi răspunde.

- Oameni buni... Unde sunt ?

Ecouri şi atât. Parcă am umbla pe sub pământ. Eu, el şi atât. Până şi nebunii au murit?

Imagini care se suprapun. Ultimul suspin... Tunelul... Ieşi din tine... Pluteşti... Uşor... Fără teamă... Fără durere...

Şi, parcă, totuşi nu te înduri...

Ultima privire. De bun rămas. Trupul tău. Nemişcat. Ai rămas pe pat. În care ai stat de la început. Care te-a purtat pe unde ai vrut. Cal de călărit. Animal de povară. Hrănit. Nehrănit. Plouat. Bătut de vânt. Strunit. Mânat.

Te-ai întoarce. Nu se poate !... Tunelul. Te soarbe. Hornul. Şi vălătucul de fum...

Ultima privire. De bun rămas. Trupul tău. Nemişcat. Ai rămas pe pat. În care ai stat de la început. Care te-a purtat pe unde ai vrut. Cal de călărit. Animal de povară. Hrănit. Nehrănit. Plouat. Bătut de vânt. Strunit. Mânat.

Groapa speranţelor

Ameţit. Istovit. Sunt aruncat într-o întunecime adâncă. Ca sub o lespede de mormânt. Nu mai ştiu cine sunt. Femeia din pădure, unde a dispărut ? *Nu pleca, nu pleca, nu pleca, iubita mea ! Nu mă lăsa !*

Nu mă aude. Nu-mi răspunde. Nu se zăreşte. Strig ca un nebun. Într-o peşteră fără ecou. Intră bezna în mine. Mă dizolv în ea. Nu-mi mai simt dimensiunile.

Nici limitele spaţiului în care mă aflu. N-am trup. N-am prezent. Poate am murit demult ? Mă adun în mine...Mâinile. Picioarele. Trupul tot. Capul nu mi-l văd. Îl pipăi. Este la locul lui. Sunt întreg. OK ! Pot să iau viaţa de la început...

- Doamne, unde sunt ?

Undeva. Sălbatic cânta o femeie... Călăuza mea... S-a topit nu ştiu unde... Nu ştiu când...

În lumina obscură desluşesc că mă aflu într-o boxă. De câţiva paşi... Probabil într-un salon cât un hangar. Limitată de restul lumii prin folii negre de polietilenă. Sprijinite pe vergele de metal. Mai departe, desigur, alte celule. Încremenite în tăcere. Nu străbat până la timpanele urechilor mele decât cuvinte rostite doar pe jumătate...Frânturi de propoziţii, desperecheate, fără înţelesuri, înjurături, jurăminte, rugăciuni, blesteme, ofuri, vaiete, gemete, scâncete, ultima răsuflare ca o uşurare...

- Hei...Hei...Cine sunteţi voi ?

Tăcere. N-au timp de mine. Sunt demult consumaţi. Devoraţi. Ce-a mai rămas se numără în zile, ore, minute şi secunde. Pe care nu vor să le risipească...

Nu mă ţin picioarele... Bâjbâi după un punct de sprijin...Să mă ţin...Dar nu e decât gol în jurul meu...Dau din mâini ca o pasăre rănită în aripi...Doamne, unde sunt ? Dar mai sunt ? Lume...Lume...Lume, mă auzi ? De ce nu-mi răspunzi ? Simt un junghi sub coaste, ca un cuţit înfipt până în prăsele...Lume...Nu mai e nici un om pe pământ ? Lume, ai murit ? Te-a măturat Apocalipsa de pe coaja planetei ? Cataclisme, uragane, vulcani, cutremure ? Au crescut oceanele peste munţi ? Corabia lui Noe s-a împotmolit ? Lume, ai pierit ? Sau te-ai lepădat de mine ? Mai sunt dincolo de lume ? În pustiul fără margini ? Unde cocoşi nu cântă, câini nu latră, popă nu toacă, fată mare cosiţă nu împleteşte, nisipul nu rodeşte...

Lumea în lume, îşi vede de treaba ei ! Se naşte, petrece, se iubeşte, se înmulţeşte, face copii...Viitor de aur are generaţia viitoare...

Zăresc şi desluşesc unde mă aflu...Boxa neagră...Folii de polietilenă...Nu mă pot rezema de ele...

În celulă , patru paturi de fier. Unul gol. În celelalte, nemişcaţi sub cearşafuri, oameni vii sau cadavre, n-am curajul să ridic cearşaful ca să aflu...Cel gol mă aşteaptă pe mine?

Două asistente plictisite şi doctorul de gardă, pe jumătate adormit. Fără multe vorbe, m-au întins pe salteaua cu muşama. M-au legat de mâini şi de picioare şi peste piept de ramele patului, mi-au făcut o injecţie în venă, au tras cearşaful peste mine. Mă pierdeam într-un somn căruia nu puteam să mă împotrivesc. Sălbatec cânta undeva o femeie...

proză

George Vulturescu

Un proiect „HOMERIC” în 20 de volume :

Romanul „În spatele ușilor deschise” de Vasile Moiș

Romanele lui Vasile Moiş sunt un „hronic” impresionant al României contemporane, având în centru „Revoluţia de la 1989” şi perioada imediat următoare, a re-constituirii României europene. Patosul de „saga”, indiscreţia „romanului de moravuri” implică o scriitură „la două capete”: a martorului implicat în facerea istoriei şi a personajului rebel care „cârteşte” împotriva istoriei. E un spirit modern aici în felul în care autorul filtrează documentul brut al cadrului istoric cu mijloacele alegoriei, a intruziunii ziaristice pentru a surprinde – ceea ce am putea numi – nevrozele societăţii în care indivizii sunt urmăriţi ca personaje care fac istoria, dar şi care o bruiază, ca sub-sepcii freudiene, patologice. E aici o filosofie proprie, mascată, în care autorul înlocuieşte şirul darwinian al selecţiei prin alte şiruri adaptate, infestate déjà cu microbi, dar cu rezistenţă la ei.

Planurile scenice se schimbă fulgerător la Vasile Moiş: se suprapun scene de la Baia Mare (desigur că puteţi pune un semn de egalitate între Baia Mare şi Satu Mare), din Parlamentul României, din birourile preşedintelui Ilie Ionescu (veţi citi, desigur, Ion Iliescu), până în birouri ale reprezentanţilor Consiliului Europei – din Milano, Lisabona - întâlniri pline de tâlc cu generalul Stelkin la Moscova, ori fastul reşedinţei marchizilor de Bobigny din Lyon, etc.

Maniera de lucru e una participativă (nu foloseşte acea „privire peste umăr” a scriitorilor precum Balzac sau Flaubert), autorul e implicat, se descrie pe sine, Valeriu Moraru, un paravan care măreşte gestica precum în teatrul de marionette. Dacă scenele de la birourile din Bucureşti sunt ale intrigilor „de palat”, cu informaţii zdrobitoare care schimbă personajele precum piesele de şah, scenele din Baia Mare sunt groteşti: nivelul e regional, al sub-speciilor terestre. Aici sunt implicaţi ziariştii locali de la „Gazeta Nordului” (zisă popular „Cufureala Nordului”) cu escapadele lor bahice – ca informatori ai colonelului Paul Negureanu sau cu prefectul Grigore Cioată. Specia lor ţine de palierele lui Freud (de fapt autorul psihanalizei se bucură de o atenţie specială a autorului pentru descătuşarea relaţiilor sexuale din chingile sociale), dar se apropie – prin preocupările lor literare şi de tipologia aluvionară din romanul „Detectivii sălbatici” al lui Roberto Balano. Pentru că tipologia personajelor lui Vasile Moiş nu provine din „mantaua” lui Caragiale – cu mitici bucureşteni, ci cu schizoizi, homosexuali („homalăi” numiţi în regiune), perverşi, cu un limbaj colorat – cu „oşenisme” în cazul prefectului Grigore Cioată.

E o viermuială ca într-un cadavru în putrefacţie, pentru că lumea e în putrefacţie. Eroii sunt fantoşe, sunt „retuşaţi”, au nume trucate, le simţi aranjamentul de cărţi de joc – le puteţi recunoaşte după iniţiale: Ilie Ionescu, Savel Brunner, Mircea Paszka, Olimpiu Gherasim, Andrei Năpastă, Platon Rozeanu, Valentin Meszrosz (alias Ion Iliescu, Brucan,Paşcu,Gherman, Năstase, Roman, Măgureanu-Astalosz). Şi în planul secund, al provinciei, iniţialele trimit la personaje descheiate din vermuiala din Baia Mare: Grigore Cioată şi Maria Cioată – familia prefectului, colonelul Frecea Vasile, Szabad Ştefan – preşedintele UDMR, ziariştii Vasile Mărăcine „Mătrăgună”, Iosif Barna etc., etc.

Aceste pagini ale autorului intrus în text, Valeriu Moraru, care urmăreşte patologia indivizilor, li se adaugă la tot pasul şi paginile istoricului, a cercetătorului acribios al istoriei Transilvaniei, a culturii europene. Secvenţele despre istoria Clujului (pag.488), despre „Cetatea Rândunicii” din Erevan (pag.222), despre istoria oraşului Milano (pag.90-91) sunt adevărate exegeze culturale. Autorul este interesat de istoria lumii, de mitologia personajelor (vezi simbolistica numelui Lilith, femeia biblică creată de Dumnezeu dar eliminată din Vechiul Testament) şi de pictura religioasă. Paginile despre catedrala Vasili Blajenâi din Moscova au prospeţimea şi farmecul lui Alexandru Ion Odobescu din Pseudo-Kyneghetikos.

O mare atenţie primesc în roman tipologiile feminine, autorul impunând cîteva „figuri” caracterisice care îi demonstrează arta portretistică. Între ele, rămâne, în prim plan, bunica Esthera Moraru, pe care o conduce la Erevan. Un punct luminos în roman, de echilibru în căutarea identităţii şi a fondului cultural ancestral. Apoi, ca într-o friză, de pe zidurile trecutului, se înscriu umbre colorate – pentru că nu primesc consistenţă decât în parangheliile sexuale: Emeşe, Caliopia, Alessandra, Mathilde, Amalia. Ele par a fi doar etapa, trepte pe care autorul îşi propune să le atingă – să le posede, înfrângând, prin posesiune, adversarii, tovarăşii de drum, supunându-se, în acelaşi timp, unui „blestem al Morarilor (poreclit local ”taurul Băii Mari): ”a iubit o cohortă de femei, fără să se poată lega definitiv de niciuna şi avea o droaie de copii răspândiţi prin lume” (vezi pag.539). Dintre scenele cel mai pitoreşti, cu o pecete de burlesc şi lupanar, este aceea a nopţii de dragoste de la Istambul dintre Maria Cioată şi Erdal, turcul. Intensităţi artistice atinge autorul nu numai în astfel de scene-comice, ci în suprinderea unor tare psihologice prin crochiuri tuşate pregnant: „Dinu Mgheru un palavragiu cu diaree verbală, care nu poate duce o frază până la capăt, este un slugoi devotat”; sau „hăhăitul pe care-l scotea pe gât, când voia să râdă, era de-a dreptul sinistru. Capul pleşuv, teşit şi acoperit cu o fleaşcă de păr, arăta ca o varză turtită...”, (pag. 463). Parada tipologică surprinsă de autor dezvăluia, la tot pasul, viciile sociale, lunecarea fără consistenţă a personajelor, cameleonică, de pe o treaptă a rangurilor pe cealaltă, pe o „planetă scăpată de pe orbita ei” (pag.158).

Chiar despre această perioadă istorică, a contemporaneităţii noastre, există deja cărţi, bruioane de note ale protagoniştilor (Ion Iliescu, Virgil Măgureanu, Mircea Paşcu etc.) saga lui Vasile Moiş, „*În spatele uşilor deschise*” are culoare şi ritm „cinematografic”, care te ţine „treaz” într-un epic „babilonic” de o mare forţă narativă.

Dumitru Augustin Doman

Lumini niciodată târzii

Dan Drăgoi este, în poezia noastră, un caz. A debutat publicistic încă pe când era elev, hăt în 1969, a debutat editorial în 1978, apoi n-a mai apărut public până acum, o dată cu volumul intitulat semnificativ *Lumini târzii* (*Tiparg*, Piteşti, 2016). Deşi, în acest timp, şi-a croit tenace o carieră ştiinţifică, a continuat să scrie versuri, dovedind-o cu multe din poeziile din carte datate. Aşadar, pasiunea a rămas intactă în toată această vreme. Ceea ce înseamnă că luminile nu sunt niciodată târzii, de fapt.

Poetul scrie „în dulcele stil clasic”, dar o face bine, având, cum se spune, ureche muzicală, condiţie *sine qua non* pentru acest tip de poezie. Îşi face la un moment dat un autoportret în tuşe pronunţate:

„Deşi-s vândut, nu m-am vândut,
Deşi-s sărac, sunt şi avut.

Deşi-s mesteacăn temător,
Sunt şi stejar nemuritor.

Deşi-s cu sânge de boier,
Sunt şi plugar, dar şi oier.

Deşi sunt poate răstignit
Sau de par mort, eu n-am murit...”

El scrie cu căldură, cu empatie, dedicând generos şi uşor sentimental poeme celor dragi, poeme altfel deloc conjuncturale.

O temă propice lui Dan Drăgoi este aceea a poeziei religioase, scriind psalmi sau poeme creştine, lucru pe care-l remarcă, de altfel, Arhiepiscopul Calinic în prefaţa cărţii, găsind că Dan Drăgoi „scrie nu doar cu talent, ci şi cu inspiraţie de la Părintele Luminilor”. De citat poemul de mai jos:

„Doamne, Doamne,
Nu ştiu ce se-ntâmplă,
Mi-a rămas mâna dreaptă lipită de tâmplă
Şi-mi pare acum că iubesc,
Şi-mi pare că sunt omul ceresc.

Doamne, eu preget să mă despart de tine,
De tâmpla divină sădită în mine.

Doamne, Doamne,
Nu ştiu ce se –ntâmplă,
Mi-a rămas mâna dreaptă lipită de tâmplă!”

Dar, pe linia aceasta, a poeziei armnioase, cantabile, cel mai frumos text mi se pare cel intitulat *Pădurea tainică* scris în 1978:

„Pădurea tainică îmi plânge-n poală
Şi irizează-n toamnă o flacără opală.
Nimic nu mişcă-n ceruri şi-n pământ.
Eu nici nu sunt. Demult eu nu mai sunt.

Sunt nervi şi armonie, arcuş întins de vreme,
Iar codrul o vioară de poeme.
Sunt adierea vântului pe ruguri,
Sunt mugetul de cerbi, explozia de muguri.

Păstrez intactă a mea copilărie,
Ascunsă într-o scorbură pustie.

Nimic nu mişcă-n ceruri şi-n pământ.
Eu nici nu sunt. Demult eu nu mai sunt...”

cronici

Ştefan Ion Ghilimescu

Cronica Literară

Tragismul exilului românesc

Refugiat la Paris din 1987, Bujor Nedelcovici consideră exilul ca "una dintre cele mai grele probe la care este supus un intelectual. Poate fi comparat, scrie domnia sa, cu boala şi cu moartea. Exilul este o asceză, o probă iniţiatică, o moarte şi o înviere".

* **CORNEL NISTEA**, ***Tragismul exilului românesc***, Ed. *Emma Books,* 2016

Împingând simbolic foarte departe accepţiunea unui termen extrem de controversat în zilele noastre, Mircea Eliade considera că fiecare exilat este un Ulyse supus unei serii de încercări iniţiatice şi tot atâtea obstacole în drum spre Ithaca. Sub masca unei mult discutate intrigi amoroase, ieşind cu un pas din mit şi intrând cu altul printr-o poartă larg deschisă în plină istorie, *exilatul de la Pontul Euxin*, potrivit părerii aceluiaşi inegalabil savant umanist, ar reprezenta primul caz celebru de intelectual indezirabil unui regim totalitar. În descendenţă spirituală directă, Dante rămâne "exilatul perpetuu", poetul şi revoluţionarul a cărui vie memorie este întreţinută, astăzi, atât de nemuritorele versuri din *Divina Comedie* (al cărui manuscris original, totuşi, nu a fost găsit niciodată!), cât şi de nepreţuitele sale rămăşiţe pământeşti, păstrate, graţie străduinţelor esoterice şi sacrificiului pline de pioşenie ale călugărilor franciscani, în vechiul mausoleu de la Ravena.

Punând în paranteză o serie de cuvinte şi termeni ce presupun interminabile delimitări şi interpretări specioase, precum, spre exemplu, disident, ostracizare, marginalizare, detenţie etc. etc., unităţi de expresie ce s-ar putea înscrie în sfera mai largă a aceluiaşi înţeles specific, după Monica Lovinescu, ar exista atâtea exiluri câte epoci, motivări şi persoane... Foarte concentrat tratată problema, pentru criticul literar român, refugiat politic la Paris încă din 1947, *exilul românesc adevărat*, *cel politic*, nu ar fi decât cel cuprins între anii 1946-1956; cel de după această dată până în 1970 ar avea mai curând un pronunţat caracter economic! Pe fondul intensificării luptei pentru drepturile omului, inaugurată de scrisoarea deschisă de aderare făţişă şi susţinere a lui Paul Goma de la începutul anului 1977, M.L. numeşte mişcarea de rezistenţă ce se opune sistemului totalitar comunist de după 1970 un gen de *disidenţă exilată*. În accepţiunea realizatorului emisiunii *Teze şi antiteze la Paris* de la postul de radio "Europa Liberă", în ea ar fi activat atât nemembri cât şi aderenţi cu carnete de membri ai partidului comunist român. Asumată din perspectiva intelectualului luptător anticomunist, periodizarea Monicăi Lovinescu despre "disidenţa exilată" (de)stabilizează cu o diferenţă de o jumătate de deceniu şi mai bine, cronologia celui de *al treilea* val al exilului românesc, numit, mai mult sau mai puţin îndreptăţit de Eva Behring în *Scriitori români din exil. 1945-1989* (2001), "exodul scriitorilor". Citând în periodizarea respectivă numele unor Norman Manea, Al. Papilian, Dorin Tudoran, Matei Vişniec, N. Balotă, Lucian Raicu, Mircea Iorgulescu, Gelu Ionescu, Eva Behring face ea insăşi o serie de distincţii între diasporă, emigrare sau azil şi exil în general, considerat "o categorie clasică a izgonirii, a antinomiei străinătate/ intimitate, dezintegrare/ integrare". Cu doar cinci studii de caz privind opera unora dintre cei mai cunoscuţi, nu însă şi cei mai importanţi, exilaţi români, i-am numit pe Mircea Eliade, Ion Caraion, Paul Goma, Norman Manea şi Dumitru Ţepeneag, luând în discuţie la un moment dat cazul Lucian Blaga, Eva Behring deschide Cutia Pandorei, referindu-se, după ştiinţa mea, pentru prima dată, la un aşa-zis "exil intern". Pentru Monica Lovinescu, una dintre vocile cele mai ascultate ale exilului politic românesc, exilatul este persoana care nu s-ar mai putea întoarce în ţara de unde a plecat, fără a-şi pune în pericol libertatea personală şi existenţa însăşi. În consecinţă, pentru categoria largă a imigranţilor români stabiliţi în străinătate după revoluţia din '89, care se pot întoarce în ţară oricând, domnia sa propunea termenul de *diaspora*. La rândul său, un Sorin Alexandrescu, stabilit temporar în Olanda în primii ani ai deceniului şapte al secolului trecut, face şi el o interesantă delimitare între exilul ce nu poate fi decât strict politic, după părerea sa, emigraţia cu caracter preponderant economic şi diaspora (răspândirea) istorică a românilor în străinătate. Mai puţin dispus să despice firul în patru, pentru Paul Goma exilul "este un termen valabil pentru toţi cei ci ce nu se mai află în ţara lor".

În cadrul simpozionului *Exilul românesc – identitate şi conştiinţă istorică*, desfăşurat la Paris în 1994, Aureliu Răuţă, preşedintele în exerciţiu de la acea vreme al Fundaţiei Culturale de la Madrid, sub egida căruia s-a şi desfăşurat cu o largă participare excepţionalul eveniment, făcea ca şi Pavel Chihaia, prezent la dezbateri, aprecierea că numai militantismul anticomunist al mediilor culturale româneşti ce s-au dezvoltat în afara graniţelor României poate fi numit cu îndreptăţire exil. El exprima o poziţie de larg acord în mediile din afară, rămase până astăzi pe acelaşi aliniament inexpugnabil în raport cu unele încercări de judecare totalizatoare a fenomenului, bazate pe criterii conjuncturale şi mai mult cantitative. A se vedea în chestie discuţiile stârnite de *Enciclopedia exilului românesc. 1945-1989*, întocmită de Florin Manolescu, lucrare ce înregistrează alături de exil şi diaspora şi unde, aprecia Ileana Corbea, apar confuzii stranii "între victime şi călăi", între chinuiţii epocii comuniste şi instrumentele opresiunii regimului. Într-o sensibilă consonanţă cu emigraţia plitică ce şi-a exprimat statutul de drept şi convingerile crezului politic încă o dată în cadrul simpozionului numit, Virgil Ierunca definea la rându-i exilul, citez din memorie, drept *un semn al destinului şi o pecete tragică a unui rigorism moral intransigent*.

Nu ştiu dacă prozatorul şi publicistul Cornel Nistea, redactor la revista *Discobolul* din Alba Iulia, cunoştea şi s-a folosit de consideraţiile lui Virgil Ierunca despre exil pentru a-şi întitula atât de tranşant *(vezi Tragismul exilului românesc Ed. Emma Books, 2016)* seria de interviuri, realizate între anii 2004-2015, în cadrul anchetei pe tema exilului exterior şi interior, convorbiri reproduse mai întâi în revista pomenită. Întregul material, circa 360 de pagini, format 14 x 20 cm., este structurat în trei capitole distincte, respectiv, *Exilul exterior* (unde sunt chestionaţi şi răspund Bujor Nedelcovici, Virgil Tănase, Hans Bergel, Dan Culcer, Titu Popescu, Titus Bărbulescu şi Flavia Cosma), *Exilul de acasă* (interviu cu părintele Ioan Iovan de la Mănăstirea Recea), *Interviuri cu scriitori români de azi*, capitol subintitulat *Exilul interior sau Nevoia de adevăr* (37 de convorbiri, dintre care 5 cu scriitori din Basarabia şi Bucovina de Nord).

Răspunsurile intervievaţilor la cele şase întrebări ale chestionarului pentru scriitorii exilului exterior, după formularea domnului Cornel Nistea, au darul de a lărgi cu mult viziunea cititorului de astăzi asupra fenomenului, sporind în acelaşi timp nepreţuitul tezaur de mărturii despre drama atât de particulară a exilatului român. Exprimate fără ncio rezervă, opiniile exilaţilor care acceptă să răspundă întrebărilor formulate în cadrul redacţiei *Discobolului*, pentru că au fost şi refuzuri, atestă încă o dată ceea ce se ştia, şi anume că cei veniţi în al doilea şi al treilea val al emigraţiei desfid în genere pe "marii exilaţi", pe cei care, potrivit părerii vitriolante a lui Virgil Tănase, de pildă, "au stat o viaţă la Paris şi n-au publicat un rând (decât în editurile confidenţiale ale exilului), rămânând cu singurul titlu de glorie al «înstrăinatului». În acelaşi spirit ostil exilului, împins până aproape de limită, lui Virgil Tănase (de după revoluţia din decembrie, fireşte) i se pare stupid să se vorbească "de o sterilizare a culturii datorită totalitarismului", întrucât adevăraţii monştri cu care se luptă scriitorul pentru a se exprima şi impune nu sunt, după părerea sa, oamenii politici, vai!, ci demonii lăuntrici ai fiecăruia. Din această perspectivă literatura exilului (inexistentă după părerea sa!) nu ar fi decât o scuză pentru cei care nu au reuşit în viaţa literară şi un mod pentru alţii de a ignora renumele unor scriitori care au reuşit în afara graniţelor României... La întrebarea *"Ce datoraţi exilului? Ce imputaţi exilului? Ce aţi reuşit evadând din sistemul dictatorial*?, scriitorul expulzat de regimul comunist din România în 1977, dar care n-a cerut niciodată azil politic, răspunde în sfârşit în nota de inflexibilitate morală pe care i-o ştiam: "Nu datorez nimic exilului şi n-am a-i imputa nimic – decât poate de a fi oferit un refugiu moral comod celor care cât au fost în ţară şedeau mai degrabă de partea călăilor iar odată ajunşi în străinătate s-au metamorfozat în victime, la adăpostul mărinimos al noţiunii de exil..."

Refugiat la Paris din 1987, Bujor Nedelcovici consideră exilul ca "una dintre cele mai grele probe la care este supus un intelectual. Poate fi comparat, scrie domnia sa, cu boala şi cu moartea. Exilul este o asceză, o probă iniţiatică, o moarte şi o înviere". El presupune dobândirea unei dimensiuni interioare noi fără de care nu poate fi cunoscută adevărata stare de libertate. Deabia trăind această libertate devii sau rămâi scriitor. Spre deosebire de Virgil Tănase, despre a cărui opinie tocmai am vorbit, în "primul exil", Bujor Nedelcovici a găsit "personalităţi generoase, deschise sufleteşte şi care m(l)-au primt cu multă simpatie". Nu e şi cazul însă şi celui de *al doilea exil*, împânzit de oameni, în viziunea sa, "care nu reuşiseră să se vindece de toate bolile din ţară", inşi stăpâniţi, dincolo de dorinţa afirmării cu orice preţ, de "gelozie, de invidie, de discordie (...) şi un duh al dihoniei..." Trecând peste încercările şi incertitudinile de tot felul pe care viaţa în exil i le ridica în faţă la fiecare pas, autodepăşindu-şi într-un continuu travaliu condiţia de mediocru la care fusese condamnat de către regimul totalitar din ţară, Bujor Nedelcovici câştigă dimensiunea propriei deveniri, normalitatea şi împăcarea cu sinele ascuns, adevărata măsură a destinului unui creator adevărat. De la această înălţime, întrebat fiind *ce pericole ameninţă individualitatea scriitorului român azi*, cu convingerea izvorâtă din experienţa personală, că este foarte greu să discerni adevărul de minciună, autorul eseului *Tigrul de hârtie* identifică o serie de ameninţări care-l pândesc în zilele noastre nu numai pe intelectual dar şi pe cetăţeanul de rând, începând cu "manipularea, dezinformarea, instrumentalizarea, cercurile de influenţă şi decizie, mistificarea şi, în special, simulacrul – *Diavolul se prezintă ca Dumnezeu şi Răul ia chipul Binelui* (s.n.)". La aceeaşi întrebare, Dan Culcer, transfug în Oraşul Luminilor ca şi B. Nedelcovici doar cu doi ani înaintea evenimentelor din 1989 ("Mărturisesc, afirmă el, că am crezut şi cred că nu a fost revoluţie în România"), găseşte că "cel mai mare pericol este conformismul şi oportunismul generat de mirosul banului. Ca şi în 1950. Atunci momeala erau imensele premii de stat şi casele de creaţie. Acum bursele, funcţiile, subvenţiile, mecenatele". Provocat să se refere la atitudinea activă de sfidare a cenzurii întreţinută pe vrmea când era redactor sau chiar redactor-şef adjunct în ţară la revista

"Vatra" din Târgu Mureş, Dan Culcer precizează că nu se considera nici atunci şi nici după aceea în niciun caz disident, ci doar un ins care vroia normalitate, adică respectarea legilor. În afara lui Paul Goma, toţi ceilalţi aşa-zişi disidenţi "sunt legende, gogoşi". "Îi includ la gogoaşe (sic), afirmă mai departe Dan Culcer, pe Ana Blandiana, Mircea Dinescu, Dorin Tudoran şi cei ca el care au devenit legendari fiindcă au făcut gesturi patetice legate de saturaţia lor, dar nu uit totuşi de acţiunile lor pe linie de UTC şi de paginile din «Flacăra». În opinia lui, "scriitorimea română, care se mai consideră disidentă, opozantă sau rezistentă, nu a contribuit cu nimic la construirea unui nou model de dezvoltare organică pentru România". Ca şi Virgil Tănase, Dan Culcer crede că nu există o literatură a exilului, ci doar "scriitori exilaţi, expatriaţi care au ştiut uneori să scrie despre acest exil".

Adăugând din mers accente noi întrebărilor din ancheta iniţială propusă de "Discobolul", Cornel Nistea îşi dă seama la un moment dat că adevărata miză a acestei iniţiative publicistice ar putea fi cea legată de o reală dezbatere privind existenţa sau nu a celor două aşa-zise literaturi româneşti de după cel de al doilea război mondial, respectiv cea scrisă în ţară, după "Cortina de Fier", şi cea scrisă în exil, dincolo de această nefastă sferă de influenţă comunistă şi sovietică. În interviul din 2007 cu Titu Popescu, autor al unei importante monografii *Horia Stamatu*, publicată la München în 1993, Cornel Nistea suceşte cumva chestionarul, întrebându-şi interlocutorul dacă *putem vorbi de o literatură română a exilului, fapt contestat uneori, apreciază domnia sa, pentru că n-am putea vorbi de două literaturi româneşti, fie şi în timpul dictaturii comuniste*. Răspunsul esteticianului şi criticului literar stabilit şi el în Germania tot în 1987 se pliază perfect problematicii ridicate de interviator. "...literatura exilului, apreciază Titu Popescu, este o realitate şi ea trebuie privită ca atare. Uimirea mea a fost mare când i-am descoperit întinderea, ambiţiile şi valoarea. Real, ea s-a produs între alte graniţe şi a fost determinată de existenţa politică a exilului. Practic, este vorba despre două literaturi crescute în condiţii net diferite, deşi specificul ei estetic, de a fi scrise în aceeaşi limbă românească, le certifică unitatea". Ceea ce îl intrigă însă pe Titu Popescu este faptul că, în condiţiile libertăţii dobândite în ţară după 1990, nici măcar una dintre instituţiile de stat cu rol în materie (Ministerul de Externe, Uniunea Scriitorilor, Institutul Cultural Român, la care aş aduga INMER şi IRIR) nu îşi asumă responsabil rolul refacerii unităţii celor două literaturi, şi asta chiar şi în situaţia în care "dezvăluirea criminalităţii comuniste s-a făcut oficial în ţară". Pentru Titus Bărbulescu, profesor de civilizaţie românească mulţi ani în cadrul Universităţii Sorbona marea lecţie a exilului pe care şi-a însuşit-o el însuşi a fost aceea a rezistenţei împotriva ideologiei atee din România, un militantism în spirit naţional şi creştin, apărarea drepturilor omului şi a justiţiei sociale, "ca baze ale unui viitor regim democratic într-o Românie suverană".

În pofida orgoliilor ce privesc procesul tortuos de evaluare a operelor şi de încadrare a literaturii de exil în cultura naţională, a divergenţei poziţiilor generaţioniste ori de grup, a delimitărilor formale de tot felul sau a chestiunilor de mesaj, cu o frază simplă, emisă de unul dintre participanţii la discuţie, "toţi cei care scriu în română aparţin literaturii române" sau şi altfel spus tot de un expatriat: "ţara unui scriitor este limba în care el crează". Toate bune şi frumoase, însă pentru ca literatura exilului să devină efectiv parte a uneia şi aceleiaşi literaturi este nevoie ca întrega moştenire culturală a exilului să fie temeinic recuperată, începând cu publicarea operelor şi culegerilor de studii şi articole, aducerea în ţară sau măcar xeroxarea, arhivarea şi catalogarea publicaţiilor exilului (care nu sunt puţine), editarea corespondenţei, interviurilor, recenziilor, cronicilor etc. etc. Ceea ce să recunoaştem, cu excepţia unor iniţiative private (vezi contribuţia excepţională în materie a revistei *Jurnalul literar* şi a editurii cu acelaşi nume), nu prea se întâmplă.

Pe acest fond problemele "exilului interior" şi ale consecinţelor "disidenţei" de acasă, deloc puţine şi tot pe atât de precar cunoscute (voi preciza aici însă că, după părerea redactorilor de la "Europa Liberă", în timpul regimului comunist din România doar 79 de cetăţeni români corespundeau cu adevărat noţiunii de *disident!*) se înscriu în cadrul anchetei *Discobolului* într-un interminabil dosar de "depoziţii, desigur, pretabile, fiecare în parte, oricărui comentariu. O sumă de informaţii şi mărturii de conştiinţă, după părerea mea, de o directeţe şi de o sinceritate cu mult peste contrafăcutele şi rafistolatele aşa-zise jurnale şi memorii ale unor foşti sevitori ai regimului comunist, converiţi după "revoluţie" în "rezistenţi", opzanţi sau mai ştiu eu ce... Sui-generis(ul) dosar al *exilului interior* îngrijit de domnul Nistea, oricât de heteroclit şi contradictoriu, reuşeşte să pună în discuţie o serie de teme ce se vor în mod declarat instructive mai ales pentru generaţiile tinere care, evident, netrăind fenomenul, refuză în mod iresponsabil să manifeste pentru el un minim de inters în momentul de faţă. Creatori de toată mâna şi din toate generaţiile vorbesc aici cu toată sincerites, cu viclenie diplomatică sau numai cu jumătate de gură despre fiziologia unui timp furat, cenzură, excludere şi marginalizare, despre adaptarea la sistem şi preţul plătit; deopotrivă, despre literatura esopică plină ca o plăcintă de răvaşe sau despre cea transformată direct în mijloc de propagandă, despre amestecul brutal a Securităţii în viaţa creatorului şi revanşa uneori indimenticabilă a acestuia; despre tertipurile şi malversaţiile fără număr ale editorilor comunişti şi absurda mecanică a debutului literar înainte de 1989; despre false ierarhii ale valorilor populate cu scriitori vânduţi, nici astăzi aşezaţi la locul pe care îl merită cu adevărat intr-o istorie a culturii şi literaturii adevărată. "Majoritatea scriitorilor în vogă (din anii aceia, *pr.m.*), observă Gabriela Creţan, unul dintre poeţii importanţi ai generaţiei sale, erau nişte artefacte bricolate de diriguitorii regimului pentru a ocupa scena şi pentru a bloca vizibilitatea adevăratelor valori. Cei mai mulţi impostori erau depistaţi însă cu uşurinţă de publicul intelectual după tonul de trâmbiţă cu care preamăreau regimul".

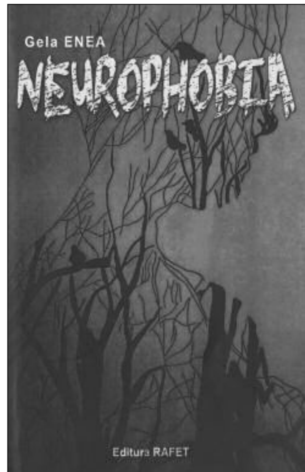
Foarte interesante sunt şi răspunsurile la ancheta *Discobolului* legate de libertatea scriitorului român de astăzi. În general, cei mai mulţi intervievaţi acuză dominaţia grupurilor de putere din viaţa literară, "frăţii" care au luat de o bucată de vreme în stăpânire teritorii culturale strategice: edituri, reviste, canale mediatice audio-video. Ele "au alcătuit o adevărată reţea prin ochiurile căreia nu trece decât cine îndeplineşte anumite condiţii (*apartenenţa la grupul respectiv sau la un altul agreat; importanţa contraserviciilor sau a relaţiilor de care dispune persoana în cauză etc.* , s.n.)".

Nu cunosc îndeaproape ecourile anchetei *Discobolului* pe tema exilului, găzduită de harnica revistă din Alba Iulia mai bine de zece ani. Pe baza întregului material adunat de curând între copertele unei cărţi extrem de interesante constat doar că ea se înscrie perfect în foarte necesarul efort de recuperare efectivă a unui patrimoniu cultural, după cum bine se ştie, extrem de valoros. Ceea ce este absolut salutar.

Ca şi Virgil Tănase, Dan Culcer crede că nu există o literatură a exilului, ci doar "scriitori exilaţi, expatriaţi care au ştiut uneori să scrie despre acest exil".

Carte nouă

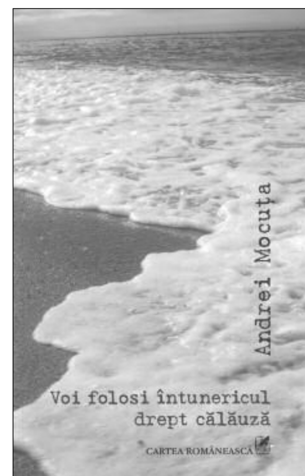
GELA ENEA – *Neurophobia* (Editura RAFET, 2016).

Volumul acesta este cel de-al patrulea al poetei craiovene. Deja titlul trimite la o poeziei a angoasei, o poezie cu multă tensiune, înscrisă într-un imagism pronunţat: „spleenul împrăştie deşert negru/pe străzi/pe clădiri/pe inima mută a lucrurilor//închisă/uşa casei prinde miros de buchet oxidabil/creşte în punţi de iederă". Sau: „ochii sunt două patinoare rotunde/pe care-alunecă făpturi bizare/glezne subţiri mi-ating retina/într-un ritual de împerechere ad-hoc/neagră/privirea între ieri şi azi..." Lumea poeziei Gelei Enea este una în general neagră, absurd-metafizică, în care cei „vii îşi cară în spinare morţii", iar „păpuşile/duc în pântece de porţelan/copii nenăscuţi", în care sunt „pretutindeni stâlpi", iar „în vârful lor păsări împăiate ţin în cioc poeme/din care/cuvintele cad/ploaie cu grindină", o lume cu „păsări bolnave clocind întuneric", o lume cu „igrasie cărămizi miros de urină încinsă/perimetru înconjurat de sârmă ghimpată". Efectul este de cele mai multe ori şocant pentru cititor: „când va răsări luna plină/prin lanuri de stele va tăia coasa/sub căpiţe de lumină/sufletul nostru va tremura/nu de frig/ci de moarte", moartea care „caută solidaritate de grup/regie mută/onomatopee dumicate în esofag". De altfel, tema morţii o prinde cel mai bine pe poetă, ca-n acest fragment care poate fi considerat un poem în sine: „desenaţi moartea/mâini harnice pun pe hârtie lumânări/cimitire/piaţa universităţii/manifestanţi cu pancarte hilare/ numai fata aceea/care stă la fereastră/desenează o zână/cu o coroană de margarete pe cap/şi sub gene/cu lacrimi mici//atât de frumoasă crezi tu că e moartea/întreb cu mintea cusută pe dos/ frumoasă sunt eu/îmi răspunde/moartea e sub lacrimile mici". Fără note false sau artificiale, poezia Gelei Enea este una de-o anume forţă, de o tensiune autentică.

ANDREI MOCUȚA – *Voi folosi întunericul drept călăuză* (Cartea Românească, 2016)

Pe coperta a patra, Vasile Dan ne lămureşte că volumul acesta este „un jurnal liric din Barcelona, prilejuit de Turnirul de poezie organizat de Uniunea Scriitorilor din România la începutul verii lui 2014". Am putea completa că e chiar mai mult. Să zicem că un fel de ghid al Barcelonei, ghid de colorat ...cu imagini poetice de tânărul autor. Poetul Andrei Mocuţa, ca şi prozatorul cu acelaşi nume, este unul savuros, ludic, urmuzian uneori, suprarealist când e cazul. De citat poemul „în duet cu Romulus Bucur, visat în noaptea de 3 spre 4 iunie", poem parodic urmuzian: „Un distins maestru Zen,/cu monoclu şi joben,/s-a întors dintr-un duel/fără mâini şi vai de el.//De vină-i un samurai/care l-a ameninţat: „Te tai/dacă leafa ta nu-mi dai!"//Şi acum maestrul n-are/nu doar braţe, nici picioare,/cum va mai trăi el oare?//„De picioare n-am nevoie",/s-a distrat maestru-n voie,/„şi-n loc să purtaţi inele,/veţi fi voi mâinile mele". Poetul e mereu inspirat de plimbarea prin măreţul oraş catalan, creionând savuroase scene sau portrete: „Singurul scoţian pe care l-am văzut în Barcelona/e nedesprins de barul hotelului nostru,/stă noapte de noapte pe terasă şi aprinde chibrituri/apoi le stinge direct în paharul de whisky.//Nu mă pot abţine să mă holbez la picioarele lui/păroase şi la kilt în timp ce întunericul/ia foc şi se stinge în pahar.//Din când în când îşi taie câte un deget cu briceagul,/iar când îi mai rămân două, aprinde ultimul chibrit/şi spune: Aye! Nu-i aşa că arde cu o flacără minunată?" În acelaşi ton jucăuş sunt evocaţi Don Quijote însoţit desigur de Sancho Panza, Salvador Dali, Pablo cel anonim, Cristofor Columb... Sunt presărate prin volum mai multe poeme erotice, adevărate bijuterii şi nişte pictopoeme greu de reprodus aici. **(DAD)**

Adelina Sorescu

Istoria Regelui Gogoşar

Radu Aldulescu prezintă acţiunea din perspectiva unei lumi deformate sub incidenţa frământărilor politice şi personale. Este interesant de urmărit parcursul lui Emanuel: fiu de ţărani din Gogoşu, acesta învaţă din greu, ajunge să studieze în capitală, devine profesor de matematică. După un an petrecut la Colibaşi, fiind condamnat pentru neglijenţă în serviciu, îşi dă seama că se întorsese de unde plecase. Să fie, oare, aşa?

cronici

Experienţele romaneşti propuse de Radu Aldulescu ne poartă într-o lume în care miza este victoria în lupta pentru supravieţuire. Din mediul sordid al periferiei ies la iveală personaje fără aspiraţii mântuitoare, defilând în faţa cititorului într-un marş deşănţat. Iată câteva titluri semnificative: *Amantul Colivăresei* (Ed. Nemira, 1996; ediţia a II-a, Ed. Cartea Românească, 2006; ediţia a III-a, Ed. Polirom, 2013), *Îngerul încălecat* (Phoenix, 1997; ediţia a II-a, Cartea Românească, 2011), *Mirii nemuririi* (Ed. Cartea Românească, 2006), *Ana Maria şi îngerii* (Ed. Cartea Românească, 2010), *Cronicile genocidului* (Ed. Cartea Românească, 2012; ediţia a II-a, Ed. Polirom, 2015). Pentru acest din urmă roman, autorului i se acordă Premiul „Augustin Frăţilă" şi Premiul pentru cel mai bun roman al anului 2012 la Colocviul Romanului de la Alba Iulia. *Istoria Regelui Gogoşar* (Ed. Cartea Românească, Bucureşti, 2015) este o istorie a compromisului, în plan colectiv şi personal, ascensiunea pe scara socială presupunând coruperea valorilor morale ale individului.

În tumultul senzaţiilor, al plăcerilor şi în goana după o glorie ce se dizolvă inevitabil în moarte, omul se metamorfozează, până la uitarea de sine. Cuprins de febra căutării celui mai eficient mijloc de a se îmbogăţi, se zbate, face compromisuri, pătimeşte, parvine... Aceasta este linia directoare, am putea spune, în ceea ce priveşte personajele ce se perindă în această *istorie*. Protagonistului îi este scris un destin măreţ : Emanuel Victor Calomfirescu, profesor de matematică, poet, om politic şi, în cele din urmă, „rege" (nuanţa este, de bună seamă, una peiorativă). De origine umilă, oltean din satul Gogoşu, Emanuel *fusese un copil sărman, flagelat de muncă şi totodată înfometat de cărţi şi studiu (...)*. Ajunsese, astfel, profesor de matematică în capitală şi, abil fiind, se infiltrase în Pepiniera maestrului Vergilius (poetul Virgil Irimiciuc), cu intenţii ascunse. Pe de-o parte, aproape îl idolatriza pe acest maestru cu spirit revoluţionar-sarcastic, îi era prieten şi confident. Pe de alta, îi urmărea activitatea, îndeletnicindu-se cu *munca informativă*, fiind instruit de căpitanul Titus Ardeleanu. Un personaj complex, capabil de a se adapta şi de a-şi urmări interesul, chiar dacă acest lucru implică anumite compromisuri, mergând până la trădarea încrederii celorlalţi şi simulacru. Emanuel pare a dispune de toate calităţile pentru a reuşi; trebuia doar să-şi aleagă oamenii potriviţi. Astfel, evoluţia lui socială este garantată, ştiind să profite cum nu se poate mai bine de contextul politic de după 1989.

În jurul lui Emanuel gravitează celelalte personaje (se cuvine ca „regele" să aibă regatul său!), puse în valoare prin descrieri menite să evidenţieze esenţa: *Ca şi Emanuel Victor, maestrul Vergilius avea şi el doar câţiva centimetri peste un metru şi jumătate, iar la cei cincizeci şi unu de ani ai săi arăta deja împuţinat la trup, sfrijit, cu o figură suptă, ridată, ascetică, traversată de o umbră piezişă – o figură de mumie, luminată când şi când, la intervale imprevizibile, de privirea animată de o mobilitate panicată*.

Un alt personaj care ocupă un rol important în ascensiunea tânărului profesor este soţia sa, Luiza Davila, fiica unor medici înstăriţi din Bucureşti. Nu iubirea, cât interesul pentru această „partidă bună" îl apropie pe Emanuel de studenta la medicină, *o şatenă cârlionţată, minionă şi plinuţă, căreia i se spune, într-un alint de nuanţă batjocoritoare, miss Piggy*. În cele din urmă, se însoară cu ea. Luiza va băga divorţ, la presiunea părinţilor, odată cu arestarea lui Emanuel, în urma unui incident petrecut la şcoală, soldat cu moartea unui elev.

Prietena Luizei, naşa de cununie a celor doi şi viitoarea amantă a lui Emanuel, Beatrice Ţârcovnicu, este un alt personaj ce reţine atenţia. Prin comparaţie cu Luiza, Beatrice este femeia frivolă, interesată, mergând până la obrăznicie, întruchipând o imagine decăzută a eternului feminin: *o blondă strălucitoare, cu pomeţii înalţi susţinând un facies romboidal, de cobră contemplativă, de o zvelteţe neverosimilă, (...), studentă la Filologie, lipsită de prejudecăţi în privinţa relaţiilor cu bărbaţi de orice vârstă, interesate sau de amorul artei amoroase*.

Acţiunea este cea care asigură progresul, fie că ne referim la planul social ori la cel spiritual. Radu Aldulescu prezintă acţiunea din perspectiva unei lumi deformate sub incidenţa frământărilor politice şi personale. Este interesant de urmărit parcursul lui Emanuel: fiu de ţărani din Gogoşu, acesta învaţă din greu, ajunge să studieze în capitală, devine profesor de matematică. După un an petrecut la Colibaşi, fiind condamnat pentru

neglijenţă în serviciu, îşi dă seama că *se întorsese de unde plecase*. Să fie, oare, aşa? În ţară, lucrurile se puneau în mişcare, fiind anul revoluţiei şi al schimbărilor mult aşteptate. Creditul acordat capitalismului îl va ajuta şi pe Emanuel să se remarce pe scena socială şi politică. Împreună cu maestrul său, va înfiinţa publicaţia *Glasul Revoluţiei*. Afacerea ia amploare, iar avântul publicistic îl propulsează în viaţa politică, ajungând ministru. La ieşirea din închisoare, Emanuel *e o amintire şi o umbră, un scâncet, un oftat şi-o gâfâială stinsă*. După ce începe să aibă succes în afacerea lui, este prezentat ca o personalitate : *literat, om de cultură, om de presă şi proprietar de gazetă, una dintre cele mai prestigioase, mai incisive şi mai citite publicaţii născute din focul Revoluţiei*.

Pentru a supravieţui, Emanuel este în stare să renunţe la principii: *Stilul şi ideile maestrului nu mai corespundeau aspiraţiilor vechiului său ucenic, care erau de fapt aspiraţiile lumii căzute prin care se învârtea agitându-şi sceptrul de rege, tot aşa cum maestrul îşi agita bastonul în toiul crizelor de isterie*. Este, cumva, punctată o antiteză între maestrul care îşi menţine crezul până la sfârşitul romanului, indiferent de evenimente şi Emanuel care e gata oricând să îmbrăţişeze un alt crez, dacă situaţia o cere. Domnul Calomfirescu este motivat de puterea banului. Ce se întâmplă, însă, cu omul? Se recăsătoreşte cu Luiza. Din nou, interesul dictează, femeia moştenind o avere considerabilă. Nici soţia, nici copiii nu-l împlinesc. Poate doar Beatrice, amantă iscusită, reuşeşte...

Schimbările care au loc în mediul în care trăieşte personajul se reflectă, în spiritul scrierilor balzaciene, şi în plan fizic. Spre finalul romanului, Emanuel (alintat de Beatrice *regele ei şi gogoşarul ei scump*), este de nerecunoscut, chiar deformat :

Cei care-l ştiam din Pepinieră, de la Grup, din şcolile Zonei Industriale şi de pe linia Olteniţei, sau din penitenciarul Colibaşi, foarte greu l-am mai fi recunoscut acum, cărând după el burdihanul ăla cât un sac de două duble, cu guşa şi fălcile alea de hipopotam şi faţa aia roşie-vineţie, tumefiată, tăbăcită de intemperiile compromisurilor cărora le pierduse de mult şirul, dar de bună seamă că nu ni l-am fi putut închipui altfel decât veşnic tânăr şi fericE, precum maestrul Vergilius în vremurile lui bune, deşi el era de cu totul alt fason decât maestrul. Opulenţa şi dărnicia reies din dorinţa lui Emanuel de a epata prin construcţia unui cavou ce avea ceva din măreţia piramidelor faraonilor egipteni.

La patruzeci şi patru de ani moare, însă, răpus de propria greutate, în braţele amantei care încearcă să-l trezească: *Regele meeeeeeu!...*

Contextul social în care evoluează Emanuel se dovedeşte a fi unul favorabil, căci evenimentele din '89 culminează cu dobândirea libertăţii şi opţiunea pentru un capitalism ce a antrenat îmbogăţirea celor care au ştiut să se mişte repede. În climatul dominat de o nemulţumire generală, mocneşte spiritul revoluţionar. Adeseori, autorul prezintă în antiteză opulenţa familiei Davila şi lipsurile majorităţii românilor dictate de raţii şi cartele pentru mâncare. Masa îmbelşugată este numai o dovadă a luxului păturilor privilegiate: *Delicatese de negăsit pe piaţă, procurate de domnul Necula din unităţile de comerţ speciale, pentru cadrele speciale... Nişte oameni speciali totuşi, care trăiesc diferit de prostime, oferindu-i încă lui Emanuel motive de admiraţie şi complexare deopotrivă*. Detenţia la Colibaşi este un prilej pentru a prezenta realitatea închisorilor comuniste: *Duhoarea a şaizeci şi patru de trupuri, înghesuite în paturi suprapuse ca nişte mărfuri în rafturile supraetajate din hala unui depozit, face desigur parte din pedeapsă. Şi porţiile meschine de arpacaş şi turtoi fac de asemenea parte din pedeapsă, şi zeama lungă, limpede-murdară, cu zgârcituri, cartilaje, scârjeie de oase şi copite de vacă prin ea, şi zidurile, ţarcul dreptunghiular desfăşurat între şosea şi poala unui deal cu coama împădurită, cu foişoare în colţuri şi pe laturile mari, în care veghează gardieni-soldaţi cu armele la vedere. Păziţi, închişi în ţarc precum animalele...* În cele din urmă, acestea sunt faţete ale realităţii omului care trăieşte în istorie, asumându-şi consecinţele faptelor sale şi ale semenilor.

Mizând pe stilul indirect-liber, romancierul plasează personajele în mijlocul lucrurilor. Limbajul colocvial, nuanţat prin expresii cu un anumit impact, este un alt aspect al scrierii. Nimic nu pare să fie prea mult când vine vorba de a da în vileag omul, cu toate calităţile şi slăbiciunile sale. De aceea, imaginile puternic erotizate, părerile personajelor cuprind detalii lipsite de pudoare, iar cuvântul dezgolit de sensurile sale devine şi el un mijloc de a reuşi în această luptă... cu ceilalţi, cu sine, cu viaţa...

Aurel Sibiceanu

Glorioşii ani ai ratării

GIMI SE LEAPĂDĂ DE SOCIALISM ŞI DEVINE GREGOIRE

- 2 -

Gimi (Lautaro), personajul din episodul trecut, a apărut în ziua şi în locul stabilite. De data asta renunţate la salopeta proletară, purta un costum de tergal, dar croit tot muncitoreşte. Ne-am salutat şi l-am poftit în Ceainăria din Griviţei. Atunci, locanta era luată în sistem de mandatariat de un turc; era un om politicos, te ţinea minte şi la a treia venire, deja îţi ştia preferinţele şi tabieturile. Am comandat câte o cafea, ne-am aşezat undeva, lângă ieşire, să putem merge afară, la o ţigară. Sorbeam din cafea, ne priveam aproape pe furiş şi cred că fiecare căuta un pretext pentru dialog. „Ştii, a zis, spărgând gheaţa, m-am gândit la vecinul tău. Cum s-a terminat povestea lui?" „Mda, la 35 de ani s-a căsătorit, vecinii spun că nu a vrut să-şi piardă agoniseala rămasă după munca şi povestea din Bucureşti. Nevasta i-a născut 4 copii, cu unul dintre ei, Nea Vică (era de-o seamă cu tata) am fost prieten; aveam în comun lecturile. Nenea Vică era maistru în industria ţesăturilor, mai multe studii nu putuse face, fusese dat afară din facultate, de la filozofie, pe motive de dosar. Citea tot timpul, literatură clasică şi filozofie, când nu citea se pierdea în lungi plimbări prin pădurile noi, ce se înălţaseră, după ce fuseseră tăiate de Sovrom. În anii din urmă renunţase la serviciu, de câteva ori mi-a spus că este sâcâit de şefi şi de nişte femei - el era neînsurat şi destul de arătos. Se retrăsese acasă, muncea pământul, bea, citea şi în unele nopţi şedea cu ochii pironiţi pe cer. El mi-a dat să citesc „Crimă şi pedeapsă", de altfel, pot spune că a fost primul care m-a iniţiat în psihologia lumii lui Dostoievski, mi-a spus multe amănunte din viaţa scriitorului. Era un om retras, aproape fără prieteni, cred că i-am fost singurul prieten, deşi ne despărţeau peste 20 de ani. Vecinii spuneau că a avut o dezamăgire sentimentală şi s-a răznit de lume. În 1970, într-o după-amiază de duminică, l-am întâlnit pentru ultima oară – era îmbrăcat cu un costum verde, un verde straniu, care-i dădea o mină rău prevestitoare, cel puţin aşa mi s-a părut mie. Mi-a spus că merge la o nuntă, la o rudă din alt sat. I-am zis să nu meargă, m-a privit şi a zâmbit o clipă, apoi m-a mângâiat pe obraz, privindu-mă în ochi cu o mare tristeţe. A doua zi am aflat că s-a spânzurat de creanga unui măr creţesc, sădit de tată-su Ioniţă, la întoarcerea de pe al doilea front.. N-a lăsat nimic scris, cineva din sat l-a întâlnit luni dimineaţa, după nuntă – era bătut, doar cu slipul pe el şi un maiou rupt. Pesemne că cineva îl atacase şi-l jefuise. În sat umbla vorba că s-ar fi îmbătat şi ar fi creat ceva deranj. Sunt trei ani de atunci şi încă nu s-a aflat cine l-a bătut şi jefuit de haine. În ianuarie 1941, Nea Ioniţă, tatăl lui, se afla în Bucureşti. Era în una dintre zilele „Rebeliunii legionare" şi a nimerit, pe stradă fiind, între legionari şi armată. A fost arestat şi închis într-un fort din marginea Bucureştilor, ca legionar. Nu a reuşit să facă dovada că nu e în legiune, dar nimeni nu i-a luat în seamă declaraţiile, aşa că a intrat într-un negru carusel al erorilor. În iunie '41 l-au trimis pe front, a luptat la Cotul Donului şi în Stepa Calmucă, unde a fost luat prizonier. A primit să facă parte din divizia de prizonieri şi dezertori, denumită „Tudor Vladimirescu", cu care s-a şi întors în ţară. După o vreme a fost lăsat la vatră, unde s-a scufundat în alcool. Dacă-l prinzi după ce a băut doar două, trei pahare, poţi vorbi câte ceva cu el. Mănâncă rar, mai mult fructe, murături, ouă prăjite şi, foarte rar, lapte. Încă trăieşte, are 79 de ani..." Gimi m-a ascultat atent şi m-a întrebat: „De ce nu scrii toate astea? E atâta suferinţă în ele, e păcat să nu fie cunoscută..." „Răspunsul ţi l-am dat când ne-am cunoscut, mă blochez în faţa foii de hârtie..." În acest moment, în Ceainărie a intrat Juju Ionescu, actorul. Era în pantalon subţire, de culoare bej, cămaşă, şapcă pe cap şi un sacou, îndoit pe mâna stângă. Salută şi ne strânge mâna, nedându-mi posibilitatea să fac prezentările. Îl priveşte lung pe Gimi şi exclamă, în timp ce-i strângea mâna: „Fiule, dacă-ţi laşi o mustăcioară şi ţăcălie, eşti leit Trotsky! Ia zi, tovarăşe, ce mai faci?" Câteva secunde m-am relaxat, am crezut că cei doi se cunosc şi nu voi mai fi nevoit să-i explic lui Juju cum de m-am procopsit cu un amic aşa straniu. Gimi mă priveşte mirat şi atunci am realizat că nu se cunosc. Am lămurit lucrurile, făcând prezentările: „Juju, el e Gimi, l-am cunoscut de curând, este socialist şi îndrăgostit de Panait Istrati! Gimi, dânsul e Juju Ionescu, actor, înamorat de Hemingway, Esenin, Jazz şi de lumea liberă." Juju, ca de obicei, juca tare, fără să mai apuc să spun ceva, îl ia pe Gimi la întrebări: „Fiule, eşti interesant, zi repede, chiar te pricepi la Ceainăriela Istrati? Ia zi, eşti membru de partid? Fumezi?, hai la ţigară! " Ne aprindem ţigările în faţa Ceainăriei, Juju îl priveşte pe Gimi şerpeşte, cu ochii micşoraţi; luat repede, începe să răspundă, oarecum intimidat: „Nu sunt membru de partid, dar voi fi. Panait îmi este drag, chiar şi dezamăgirile lui sunt grozave, au stil..." „Grăieşti bine, fiule, şi te înţeleg, eşti copil din popor, crezi în paradisul proletariatului! Numai că, scumpule, drumul spre acest iluzoriu paradis poate fi numit evanghelia sângelui. Ia, zi, ce învârţi, eşti securist, ciripitor?" Gimi a rămas perplex, aproape că nici nu înţelegea ce a fost întrebat. În ceea ce mă priveşte, despre informatori, turnători, mă avertizaseră şi Tata, şi dl. Cincă, ambii îmi explicaseră care este comportamentul după care îi poţi recunoaşte. Tânăr fiind, mai uitam de astea şi priveam lumea cu încredere. Cu timpul, mi-am dat seama că suspiciunea şi teama au fost instrumentele cele mai eficace ale regimului, că ele au zădărnicit coagularea unei revolte. Gimi s-a făcut palid, nu roşu, şi cred că asta l-a încredinţat pe Juju că are în faţă doar un om naiv. Aşa că a continuat să ne vorbească despre Istrati, pe mine chiar uimindu-mă; e drept, îl cunoşteam doar de 2 ani şi nu-mi trecuse prin cap că ar fi putut fi interesat de socialism şi comunism, deşi trăise anii stalinismului. Juju era un boem desăvârşit, un occidental rătăcit într-o ţară comunistă, un rebel care în universul lui imaginar umbla pe străzile Paris-ului şi ale altor capitale celebre, pe unde se perindau eroii cărţilor pe care le citea. „Copii, a continuat, Panait a stat în URSS mai bine de un an şi a venit dezamăgit, în lagărele de reeducare a nobilimii a găsit doar coji umane, nu o omletă veritabilă. Omul a avut conştiinţă şi, spre deosebire de comuniştii francezi, a mărturisit în „Spovedania unui învins", pentru care a fost repudiat şi considerat omul „Siguranţei", mai ales după ce a publicat în „Cruciada românismului", o publicaţie finanţată de Malaxa şi condusă de Stelescu, exclusul din Legiune, de Căpitan! În schimb, în faţa crimelor din URSS, dragii mei Isaac Babel şi Ehrenburg au tăcut, dar ce vocali s-au arătat după ce le-a murit Tătuca Stalin! Ce ştiţi voi, pentru nişte ziare vechi, din epocă, şi „Spovedania unui învins" era să fiu exmatriculat din liceu!" De la Ceainăriela Ceainărie ne-am mutat la berăria „Zimbru", unde am mai tainit preţ de două halbe. Ne-am despărţit fără să mai stabilim vreo întâlnire. Peste o lună l-am reîntâlnit pe Gimi la „Biblioteca judeţeană" – citea ***Anti-Dühring***, capodopera lui Engels! Era îmbrăcat tot ca un proletar. Am fumat câte o ţigară şi ne-am spus chestii convenţionale. În toamnă a venit de câteva ori la cenaclu, a stat cuminte, ascultând cele citite şi luările de cuvânt. Spre iarnă, după o şedinţă de cenaclu mi-a dat o povestire întinsă pe vreo 12 pagini, cu scris frumos, de mână. Era o poveste întortocheată despre căinţă, intitulată „Iadeş", cu oarece volute în sentimentul religios. La următoarea întâlnire i-am spus că ar putea s-o citească, cu condiţia să fie pregătit pentru critici aspre. A refuzat. Din acel moment nu ne-am mai văzut. Treceau anii şi uneori mă întrebam unde a dispărut straniul personaj. În 1982 l-am reîntâlnit în holul Palatului culturii; abia de l-am recunoscut – avea un barbişon bine potrivit şi de data asta purta un costum retro, din stofă scumpă, asortat cu cămaşa, cravata şi pantofii, veritabil aristocrat, ce mai! „Gimi, l-am strigat, tu eşti? „Salutare, distinse domn, acum sunt Gregoire!" Cunoştinţa mea trecuse de la comunism la capitalism! Îmi venea să râd în hohote, dar m-am abţinut! A mers în sala de lectură şi a predat volumul unei enciclopedii în limba franceză, pe care o consultase. M-a invitat la restaurantul „Hotelului Muntenia", am mâncat, am băut un vin bun, cafea şi coniac fin. Se transferase cu serviciul la Bucureşti, absolvise politehnica şi prinsese un post bun într-un minister. Mergea la teatru, la operă, viziona filme bune la Cinematecă, pe Eforie, citea cărţi bune, era la curent cu noile apariţii, mergea la lansările de carte, la vernisaje, citea toate revistele literare, frecventase şi cenaclurile bucureştene, dar nu-şi făcuse prieteni în lumea culturală. „Eu recuperez, i-am spus, citesc Adorno, Habermas, Lukacs şi alţi marxişti!" „Dragule, mi-a zis, eu am traversat un fel de criză de identitate şi, născut fiind într-o familie săracă, am crezut că locul meu este alături de clasa muncitoare! Probabil că te întrebi cum s-a petrecut schimbarea mea? A fost ca un noroc picat din cer! Tata s-a trezit la uşă cu o rudă îndepărtată, un fel de unchi, şi cum nu avea moştenitori mi-a donat o casă în Bucureşti, maşina, un Renault, şi o frumoasă sumă de bani. Pare ca în romane, aşa-i? Prietenul nostru, actorul, ce mai face, cum dăm de el?" „Păi, zic, mergem la Ceainărie, batem barurile, poate, poate!" „Haidem, a zis, făcând semn ospătarului pentru a plăti. Pe Juju l-am găsit în grădina de vară a restaurantului „Argeş" – era la o masă cu prozatorul Marin Tudor şi nenea Leonard, contabilul boem, care în timpul liber citea, ori cânta la flaut şi clarinet, cânta chiar şi în ansamblul de la Casa Armatei. Nenea Leonard - un om cu totul special, timid ca o panseluţă, cum îl alinta Juju. Despre recluziunile lui şi reintrările în lume voi povesti în episoadele viitoare. Până atunci, îi punem o fotografie din colecţia de amintiri a lui Tită Titus Maxus.

Peste o lunã l-am reîntâlnit pe Gimi la „Biblioteca judeţeană" – citea *Anti-Dühring*, capodopera lui Engels! Era îmbrăcat tot ca un proletar. Am fumat câte o ţigară şi ne-am spus chestii convenţionale. În toamnă a venit de câteva ori la cenaclu, a stat cuminte, ascultând cele citite şi luările de cuvânt.

litere

Teodoru Stemate

Premiul I și Premiul Revistei „Argeș” la Concursul „Marin Preda” - 2016

CRITICA LITERARĂ LA „SECTORUL PORCINE”

Păi, ai noștri nu ți-ar fi citit nici „faptu' divers” din „Scânteia”, ce, avea timp? Da' așa potrivise ăia de la Securitate trebile, să zică că niște țărani cooperatori, mari amatori de cărți de citit, fusese dați peste cap de romanu' scris de ăla... În orișice caz, ca să nu rămâi prost, po' să-ți zic că cartea aia nu era rea deloc. Nu era ea o capodoperă universală, da', orișicât, spunea lucruri cinstite și ne descria destul d-apropiat dă realitate, cu bune și cu rele. Mă rog, mai mult cu rele, că d-aia cred că l-a și luat ăia la ochi pe autor... uite, am un lipsus, nu-mi vine-acuma numele lui, ceva cu Bisericanu...

„Ce persoană, în afară de membrii familiei, vă amintiți cel mai bine din copilărie?”

Toderaș Tometeu,
30 de ani, instalator,
fost student, alcoolic:

Dom'le, bună-ntrebare mi-ai pus, ia loc aci pă scaunu-ăsta și pune-o sticlă dă fetească lângă reportofonu-ăla, să nu mi se us'ce gura cât îți povestesc. Stai așa, nu deschide aparatu', că tre' să mă duc pân' la vecinu' Costică, și-ntre timp îmi reglez și io gramatica și pronunția dă oraș, să nu zici că n-am făcut și io măcar liceu'...

Păi... era așa: văru' Fică și cu frate-su Nae... da' stai așa, c-ai zis că ăștia din familie nu se pune. Atunci, în cazu-ăsta, n-am pe care să ți-l zic decât pe nea Grigore Poștașu. Ăsta era omu-ăl mai interesant de la noi din sat, cân' eram io copil, că de la el puteai să afli toate știrile și bârfele și noutățile. A, nu, nu că ne-aducea „Scânteia” și „România liberă”, alea era vax! Orișicum, nu citeam din ele decât știrile sportive și p-alea internaționale, ne plăcea că dădea acolo fel de fel de nume de care habar n-aveam, da' așa ne făceam și noi o cultură ș-apoi ne jucam fazanu' pe capitalele lumii! Plus „faptu' divers”, că ne plăcea când citeam despre ăia care făcea acte infracționale-n contradicție cu etica de partid și de stat, ni se părea că era niște eroi, ca ăia din Vestu' Sălbatic, și nici noi nu eram prea departe de ei... Discursurile lu' Ceaușescu nu ne mai interesa demult, eram noi pionieri și șoimii patriei și știam că el era, într-un fel, tăticuțu' nostru, la toți, da' ne dădeam seama că se cam repeta-n discursurile-alea și mai și mânca destul căcat în ele.

Da' nu d-asta era-nteresant nea Grigore, că ne-aducea ziarele. Pentru noi, ăia micii, el era ca un fel de telecinemateca, albumu' duminical și fotbal minut cu minut într-un singur om! Îl ascultam cu gurile căscate cum ne-nvăța to' felu' de prostii, poiezii patriotice, zicea el, dă Victor Eftimiuiu și Elena Fărăgăoz, pline de cuvinte porcoase, întâmplările mai după dindos din sat și, în general, cam tot ce voiai să afli. Oricum, dacă voiai să știi cam ce făcuse cutare cu cutăreasca, de când și până când, unde și de ce - ca la voi, la ziar... - cu nea Grigore trebuia să stai de vorbă. Nu știu cum făcea, da' el putea să afle orice, chiar și secrete de stat!

Uite, cum a fost cu cuvântarea lu' nea Ioncică Șchiopu. Fusese o ședință secretă la Căminul Cultural, numai invitați grei, de la județ și de la capitală, din sat nu-i primise decât pe câțiva, aleși pe sprânceană: învățătorul Marinescu, membru de partid, om serios, cu familie grea - avea opt copii! - apoi Vasile Bundea, președintele de la ceapeu, Ghiță-primarul, un activist de partid, cum era p-atuncea, un puturos bun de gură de prin Mizil, era măritat cu asistenta de la dispensarul din sat, doctoru' veterinar Poienaru și... nea Ioncică Șchiopu, veteran de război, de unde se-ntorsese fără piciorul stâng, și vechi lucrător la „sectoru' porcine” din ceapeu. De ce doar ăștia? Păi, io zic că d-aia, că era oameni de-ncredere, nu vorbea - mormânt! - și treaba era serioasă, vreo șase „băieți cu ochi albaștri” patrula prin jurul Căminului... Ce se-ntâmplase?

Scrisese unu' de la oraș, un ofițer, ceva, din ce-auzisem noi, o carte despre țăranii români, și ăștia de la noi cică s-ar fi simțit jigniți de felu-n care descria ăla acolo satu' nostru și-l chemase pe scriitoru-ăla la o discuție tovărășească-n sat pe marginea cărții. Așa zicea, cel puțin, ăia de la Securitate, că era vorba de satul nostru. Nici vorbă! Am citit și io cartea aia, după Revoluție-acuma, și n-avea nicio treabă comuna noastră cu aia din carte. Ăia acolo era pe malu' Dunării, de unde Dunăre la noi? Citiseră ai noștri cartea aia? Ei, aș, da' de unde?... Păi, ai noștri nu ți-ar fi citit nici „faptu' divers” din „Scânteia”, ce, avea timp? Da' așa potrivise ăia de la Securitate trebile, să zică că niște țărani cooperatori, mari amatori de cărți de citit, fusese dați peste cap de romanu' scris de ăla... În orișice caz, ca să nu rămâi prost, po' să-ți zic că cartea aia nu era rea deloc. Nu era ea o capodoperă universală, da', orișicât, spunea lucruri cinstite și ne descria destul d-apropiat dă realitate, cu bune și cu rele. Mă rog, mai mult cu rele, că d-aia cred că l-a și luat ăia la ochi pe autor... uite, am un lipsus, nu-mi vine-acuma numele lui, ceva cu Bisericanu... și cam exagera el cu limbaju' porcos, da', în rest, era o chestie valabilă, plină de mizerii și spurcăciuni, că mă și mir cum de nu s-a apucat niciunu' din regizorii-ăștia noi, de-a speriat Franța, s-o facă film: păi, după cartea aia, poți să tragi la scene d-alea cu bețivi tuberculoși, veceuri în fundu' curții și d-ăia care-și plimbă lingura prin ciorbă pân-o acrește, să se sature și-America!

Ei, și d-aia era secretoșenia aia pe lângă Căminul Cultural. Noi auzisem câte ceva de pe la lume, ne făcusem mai mari pe-atunci, și io cu văru' Fică și câțiva puradei mai răsăriți din Țigănia Nouă muream de curiozitate să aflăm ce făcea ăia acolo. Da ' degeaba ne-am învârtit noi pe lângă Cămin, „băieții cu ochi albaștri” nu ne-a lăsat nici să ne-apropiem. Noroc cu nea Grigore: s-a-nfipt într-un vlăjgan d-ăla, i-a zis c-are de predat o telegramă urgentă de la București primarelui și-a intrat fără să-l mai aștepte p-ăla să blestească ceva. Și peste vreo săptămână ne-a povestit și nouă:

„Bă, să mi-i fi văzut p-aia adunați acolo-n păr... o frumusețe! Tot Căminu' era plin ochi! A umplut sala cu to' felu' dă băieți dă la București și după la județ, numai tineri d-ăștia cu școala dă partid la bază, doar ăia dîn primu' rând era mai trecuți, oameni cu funcții dă răspundere, de! Și, nu ș' cum s-a brodit, că, cum te-ai uita după scenă, în stânga, pă primu' rând, era numa' bărbați, și-n dreapta, numa' muieri, da' și unii, și alții - mai grași ca porcii lu' nea Ioncică, unflați cu uruială... Io, cân' am intrat, taman luase cuvântu' primaru' Ghiță, și dădea dîn gură mai ceva ca o moară stricată, îl bălăcărea p-ăla de scrisese romanu', sau ce-o fi scris el acolo... zici că-i furase boii dă la bicicletă! Ăla, scriitoru', săracu', era și el prezent, stătea la prezidiu, dărâmat între doi ștabi dă la oraș, să vedea pă ei că era ceva mari, cu funcție... și-amândoi să uita la scriitoru-ăla cu așa o scârbă... ca la un găinaț dă rață leșască.

„Cân' a treminat Ghiță cu bălăcăreala, scriitoru-a dat să zică și el ceva, da' ăia doii nu l-a lăsat. L-a tras dă mânecă ș-a-nceput să-l toace-amândoi la cap cu șopoteala, zici că era venverițele-alea dă la „Gala desenului animat”, șopa-șopa, șopa-șopa-n urechile lui, și dîn dreapta, și dîn stânga. Ăla, săracu', s-a dărâmat și mai mult în scaun și n-a mai zis nici „pâs”. Asta, pă mine m-a cam inervat, că io n-am văz't în viața mea un scriitor în viu, ș-aș fi vrut și io s-aud cam ce poa' să dea dîn el unu' dîn specia asta... Ș-apoi, dacă omu-a făcut o carte și tu vii și zici că-i proastă dă pute - păi, lasă-l și pă el să vorbească, să și-o prezinte, că poate n-ai înțeles tu bine ce-a vrut să zic-acolo... și cine poa' să te lămurească mai bine dăcât ăla de-a făcut-o?... Și dacă tot nu-ți place și nu-ți place - n-o mai citi! Ia d-aci „Scânteia” și „România liberă” și citește discursurile lu' to'ar'șu', să te umpli dă figuri dă stil și empitete... sau „mărețe realizări ale oamenilor muncii dîn fabrici și uzine și după ogoarele patriei”. Că asta zicea ei că-i deranja ăl mai tare-n cartea aia, că cum descrisese scriitoru-n niște cuvinte cam janghinoase viața noastră dă la țară nu era prea conformă cu realitatea... Da' ei - nu și nu! Și nu l-a lăsat.

„S-a suit pă scenă doctoru' Poienaru, veterinaru' nostru c-un coi lipsă, ș-a-nceput s-o facă pă sclifositu', știi, cum să dă el mare gagicar, io zic că credea la agățat pă Strada Mare. Bă, dacă-l auzeați p-ăla ce vorbe chisnovate scotea dîn el - vă luați cu mâinile dă cap! Da'... orișicum, dăgeaba să unfla-n pene doctoru', că să vedea că nu era vorbele lui: avea niște hârtiuțe-n mână și-și tot belea ochii-n ele, cân' să mai poticnea și dădea-n bâlbâială...

„Ei, pân-aciia a fost frumos. S-a dat și veterinaru' jos după scenă, ăia dîn sală l-a aplaudat, ba chiar o grasă după rându' dîn față n-are ce face și-ncepe să guițe, așa, din chiar-Doamne, „Ceaușescu-Pace!”, ș-apoi pun'te toată sala pă ceaușit și păcit, v'o cinci minute și mai bine! Bă, și io, care stam to'ma-n fund dă tot, lângă ușă, am început să-mi bătucesc palmele, că era așa o atmosferă că nu-ți prea venea să te pui contra...

„Ș-apoi să urcă pă scenă nea Ioncică Șchiopu. De ce l-o fi pus taman pă el să ție-o cuvântare?... întreabă-mă să te-ntreb. S-o fi

proză

gândit c-o fi un „om al muncii reprezentativ", mai e şi membru dă partid vechi - că l-a făcut cu de-a sila alde Bundea şi ai lui, cân' s-a-ntors după front, în patruşcinci, cu stângu-n traistă şi cu decoraţiile-alea pă pieptu' mundirului... n-a fost proşti, era ei comunişti, da' proşti nu era, ştia că dă bine să-şi coafeze mecla partidului cu un veteran de război. Da' socoteala lor n-a fost chiar dă tot dăşteaptă, că bietu' nea Ioncică n-a fost niciodată-nteresat dă partidu' şi funcţiile lor, 'cea că astea-i pentru copiii răzgâiaţi, el era om în toată firea, ce dacă-şi pierduse-un picior pă front, ce, nu mai avea unu'? Şi-aşa s-a făcut îngrijitor la porcii dîn ceapeu, el orişicum n-avea, că era dîntr-o familie mai amărâtă, doar un lot avea, şi ăla spre Sărături, mai era şi vreo şase fraţi p-un singur lot, 'ai dă capu' lor...

„Ei, orişicât... cân' l-am văz't cum şontâcăie şi bocăneşte cu piciorul' lui dă lemn pă treptele dă la scenă, toată lumea a tăcut smirnă. Dom'le, toţi să umpluse dă respect: nu vezi în fiecare zi un moş, veteran dă război şi şchiop pă d'asupra, cum s-apucă să facă critica la o carte dă la oraş! Io eram mai ales curios s-aud cam ce-ar putea să ne cu-vin-te-ze nea Ioncică, că-l ştiţi şi voi, el nu-i prea vorbăreţ, io zic că mai mult să-nconversează cu porcii lui după sector dăcât cu nevastă-sa! Nici dă salutat nu să salută normal cu lumea, are vorba aia a lui: „Care-i treaba, nea Ioncică?" - „Toată treaba-i dîn proţap!"

„Şi-uite-aşa, să urcă nea Ioncică pă scenă, unu' dîn ştabii dă la prezidiu să repede să-i potrivească microfonu', că doctoru' şi-l ridicase pentru el şi, cum Poienaru are-aproape doi metri... nea Ioncică, săracu', să uita la microfonu-ăla ca la vârfu' plopului... da' io mă gân'eam că mai bine-i dădea ştabu-ăla un scaun lu' bietu' nea Ioncică, da' nu i-a dat. Aşa că nea Ioncică şi-a ţinut cuvântarea dîn picioare. Ştiţi cum vorbeşte el, cân' vorbeşte, arată to' timpu' dîn mâini: acu' şi le-mpreunează, ca la rugăciune, acu' le desface-n părţi, larg, aşa, ca Duckadam la loviturile libere! Ba, câteodată, te-apucă şi dă revere, dacă ţine el să-ţi esplice că porcii lui îst ăi mai frumoşi dîn tot Cosmosu'! Da, bă, taman aşa mi-a zis o dată: „Grigoraş, tăticule, porci ca ai mei - nu găseşti în tot Cosmosu'!", da' io zic că luase ceva la bord în ziua-aia, sau, cine ştie?... poate că-i dăduse ăştia v'o primă... Şi-ncepe nea Ioncică:

„Dragi tovarăşi! Aci a făcut o pauză dă efect artistic, io mă chitesc că-i venise să râgâie, numa' că s-a abţinut. Şî pretini... continuă el ca to'ar'şu' Ceauşescu, curmaciu' nostru iubit. Io mi-am bătut capu' cu cartea asta, da' dăgeaba munc-am făcut. Dragi tovarăşi, cartea la tovarăşu-ăsta scritor... i-o carte falşă! Nu ş' dă unde-a scos asta dîn el, că n-avea niciun bileţel, ca doctoru' Poienaru, da' cre' că l-o fi prelucrat ăia, mai înainte. Aciia-n cartea la tovarăşu-ăsta scritor să vorbeşte cu vorbe rele despre noi, ţăranii agricultori şî coperatori. Io nu-st d-acord cu vorbele-astea falşe! Că el nu atinge delocuţa problemele noastre dă la coperativa noastră agricolă dă producţie. Fruntaşă! Nea Ioncică mai face-o pauză şi-şi aruncă ochii roată pîn toată sala: Io, la mine, la sectoru' porcine, am foarte multe probleme, tovarăşi!

„Bă, şi-aci-şi desface mâinile-nspre mijlocu' sălii, unde era-nghesuiţi activiştii ăia de partid cu caş la gură: Tineretu' porcin, ca să dau un ezenplu, e crud. Şî el este şî cam aşchilopat... Lumea nu-nţelege cât de greu ne este nouă cu tineretu' porcin, ca să-l ţinem în viaţă şi să-l aducem la greutatea lui o'timă, cum scrie şî-n derictivili dă la partidu' nostru. Dar... zice nea Ioncică şi-şi împreunează mâinile din nou, apoi şi le-ndreaptă-nspre primu' rând, unde stătea grăsanele-alea, ce să mai zic dă scroafele dă prăsilă?! Ştiţi dumneavoastră, tovarăşi, dă el dîn gură-nainte, şi tot arată la grăsane-n dreapta, ştiţi dumneavoastră cât dă greu îi să lucrezi cu scroafele dă prăsilă-n lactaţie? Că, na! dacă eşti un scritor şi stai la Bucureşti în bloc cu tot confortu' unu, doi şi trei... atuncea normal că nu ştii problemele noastre cu scroafele dă prăsilă-n lactaţie! Şi se-ntoarce dinspre dreapta spre stânga, şi-şi desface mâinile lui noduroase spre ştabii ăia burtoşi, cu preşedintele nostru-n mijlocu' lor: Da' porcii graşi? S-a-ntrebat v'odată tovarăşu-ăsta scritor dă la oraş câtă bătaie dă cap îmi dă mie porcii ăştia graşi? Îşi împreunează iar mâinile şi le ţine-aţintite drept spre căpăţâna lu' Bundea-al nostru: Porcii ăştia graşi, tovarăşi, pă mine nu mă lasă să dorm! Io nu poci să dorm noaptea dă grija lor, tovarăşi, mă jur pă sfânta cruce! Ş-unde nu s-apucă, bă, fraţilor, nea Ioncică Şchiopu să toarne-o cruce d-aia dă sărbători - zici că era la-mpărtăşania dă Denii!

„Ăia dîn primele rânduri a-nceput să să foiască. Ştabii dîn prezidiu rânjea-ntr-o parte,

cam verzulii la faţă. Numa' scriitoru', între ei, zâmbea cu toate fasolele la vedere.

„Şi-o ia nea Ioncică dă la cap şi tot dă dîn mâini, cân' spre ăi' dîn mijloc, cân' spre primu' rând: Probleme avem peste tot, tovarăşi: şî cu tineretu' porcin, şî cu scroafele dă prăsilă, şî cu porcii graşi. Da' mai ales şî mai ales tineretu' porcin are necesitate de... asta... cum îi zice?... o atenţie specială, după cum ne-a indicat şî tovarăşu' Ceauşescu într-un discurs foarte inportant dă la televizor.

„Bă, şi tot aşa, îi mai dă şi-i tot dă cu porcii graşi şi cu scroafele-n lactaţie şi cu tineretu' porcin - v'o juma' dă oră. Nu să mai oprea, că, de!... intrase-n domeniu' lui d-activitate.

„Mai la sfârşit, aşa, şi-a adus aminte dă scriitor, s-a-ntors mai acana şi-a-nceput să-l certe: Că io d-aia zic c-a făcut greşală tovarăşu-ăsta scritor care stă la oraş cu tot confortu' şi scrie cărţi cu maşina dă spălat Albalux şî frigideru' Antic, cu televizoru' parţial color, recamier, mobilă dă bebliotecă şî telefon dă vorbit, cân' îi dă aprobare... şi doarme la căldurică cu caroliferu', aragaz cu cuptior şî cu gazele la nas puse la dispoziţie dă partidu' nostru... că el, cân' a scris în cartea lui, în loc să să gân'ească să ne scrie-n falş, mai bine făcea el dacă s-apuca a scri şî dă problemele noastre. A tăcut un moment, să-şi tragă răsuflarea. Nişte activişti d-ăia tineri a sărit în picioare şi-a-nceput: „Ceauşescu-Pace!" Da' nea Ioncică n-a prea fost de acord cu această-ntrerupere, le-a făcut la ăia semn dîn mâini să s-aşeze la loc, zici că el era Ceauşescu şi făcea pace la noi, la Căminu' Cultural! Iată, dragi tovarăşi, zice, cu mâinile-n faţă, spre ăia tineri, şi să şi-ndoaie niţel din trunchi, parcă vroia să-şi ia zboru' spre ei, şî pretini... dă ce zic io că tovarăşu-ăsta scritor n-a atins problemele dă care ne întâmpinăm noi aicea cu greutăţi: că tineretu' porcin este aşchilopat, da-i şî tare neastâmpărat! Şî noi, pă sector, ce să facem? Îi îndopăm! Băgăm în ei uruială şî tărâţe şî lături şî toate bunătăţile, până-i ducem la greutatea lor o'timă, ca să să urmeze derictivili. Că, fără derictivi, tovarăşi, nu să poate! Îşi strânge lopeţile, zici că se ruga de-ăia să-l creadă, da' le-ntoarce spre grase şi-ncepe să vorbească-ncetişor, parcă ne-ar fi spus cine ştie ce secret: Iară scroafele dă prăsilă, tovarăşi, mari probleme avem cu ele, că ele câteodată nu intră-n gestaţie! Ş-altădată, cân' ţi-e lumea mai dragă, te pomeneşti cu toate scroafele dă prăsilă gestante! Şî fără motiv dă-nsămânţare cunoscut! Ei, aci să-mi vie mie tovarăşu-ăsta scritor dă la oraş şi să ne esplice nouă acest... ăsta... fenomen! Grasele cam începuse să transpire, una a dat să să ridice, da' a tras-o alelante-napoi. Nea Ioncică-şi întinde-arătătorul stâng drept între ochii lu' Bundea şi tună: Şî porcu' gras! Ce este, tovarăşi, acet porc gras? Că, zici, ce mare lucru? Un porc, care e gras! Da' cum a ajuns el aşa dă gras, asta nu i-a dat v'odată la tovarăşu-ăsta scritor pîn cap ca să să-ntrebe? Că asta trebuia el să aivă dă grijă a scri-n cartea lui, nu ce-a scris el cu vorbele-alea rele şî falşe...

„Bundea n-a rezistat până la cap. A tuşit niţel, aşa, ca cum ar avea v'o criză, ceva... s-a ridicat uşurel şi-a venit spre ieşire. Io, cum stam lipit cu spinarea dă uşă, îi zic: Ce faceţi, to'ar'şu' preşedinte, n-aşteptaţi să să termine cuvântarea lu' to'ar'şu' Ioncică? Bundea să uită la mine ca la felu' paişpe şi-mi zice pîntre dinţi: Nea Grigore, dacă-l mai aud p-ăla că mă mai face porc o singură dată - mă sui pă scenă şi-i tai şi picioru-ăla bun! Mâine-l zbor dîn ceapeu!!

„Ei, zicea şi el aşa... cân' a deschis uşa să ias-afară l-am văzut c-a-nceput să să râză... Că, ce era să-i facă lu' nea Ioncică? Păi, dacă-l dă pă el afară - într-o lună, maxim două, le moare toţi porcii dîn ceapeu! Nimeni nu se pricepe mai bine la „sectoru' porcine", în toată comuna, ca nea Ioncică Şchiopu! Poate voi...", şi-a încheiat nea Grigore relatarea de la faţa locului şi s-a uitat cu înţeles la mine şi la Fică, „... cu Nae şi Corcodel", a mai zis, ne-a făcut cu ochiu' şi şi-a văzut de drumu' lui.

Atunci ne-am dat noi seama că nea Grigore Poştaşu avea la ştiinţă activităţile noastre infracţionale, toate aflate în contradicţie cu etica de partid şi de stat, da' nu ne-am sinchisit. Ştiam că era slobod la gură, da' fapte de genu-ăsta n-ar fi relatat nea Grigore la nimenea! Lui, oricum, nu-i plăcea să relateze decât „de la faţa locului", şi de unde putea el să ne vadă pe noi vr'odată, când ne duceam noaptea, în şir, ca indienii lu' Winnetou, să furăm uruială din ceapeu? Cu uruiala aia îngrăşam câte douăzeci de porci în coteţele lu' Nae, apoi, de Crăciun, îi vindeam pe bani frumoşi la nişte ţigani de la oraş, era un fel de unchi cu Corcodel şi se-nnebunea după „copănele cu copite", cum le zicea Fică la picioarele de porc. Cum se vede, aveam şi noi un „sector porcine", da' particular! Ei, orişicum, cu banii luaţi pe porci nu făceam nicio brânză, îi dădeam pe toţi pe prostii, dacă ne-nvredniceam să ne cumpărăm măcar o pereche de adidaşi, din când în când, amintrelea 'i-azvârleam pe curve şi băutură.

Io-mi mai luam câteodată şi cărţi, că-mi plăcea alde cavalerii Pardalian şi orice carte cu aventuri prin Vestu' Sălbatic, numa' că, nu ş' cum se făcu, că, după faza asta cu nea Ioncică şi cuvântarea lui de la Căminu' Cultural, de fieştecare dată când deschideam o carte, nu mai vedeam nici indienii, nici muşchetarii, şi şi regina Margot nu mai avea niciun haz, cu toate rochile ei cu crimoline sau cum dracu' le zicea: peste tot vedeam numai tineret porcin, porci graşi şi scroafe de prăsilă-n lactaţie. Atuncea, o vreme, m-am lăsat de citit cărţi, că ziceam că, ce? - nu eram io rupt de la cât căram la uruială noaptea şi-apoi toată ziua râneam la porcii-ăia, de-mi ieşea pe nas... ce, trebuia să mai dau de ei şi prin cărţi? Mai târziu am mai uitat şi-am mai citit v'o câteva, despre Vijelie Haiducu', agentu' Mladin şi-alte basme populare, şi mi-am mai revenit. Da', uite, serios vorbesc: şi-acuma, cân' mai citesc câte-un roman d-ăsta cu Sanda Braun sau Pavel Condruţ, nu ş' cum dracu' se face că, în loc de personaje, din chiar-Doamne-aşa-mi-apare-n faţă câte-un porc gras sau vreo scroafă-n lactaţie. Şi, câteodată, şi câte-un purceluş de lapte... de-ţi lasă gura apă!

Aciia-n cartea la tovarăşu-ăsta scritor să vorbeşte cu vorbe rele despre noi, ţăranii agricultori şî coperatori. Io nu-st d-acord cu vorbele-astea falşe! Că el nu atinge delocuţa problemele noastre dă la coperativa noastră agricolă dă producţie. Fruntaşă! Nea Ioncică mai face-o pauză şi-şi aruncă ochii roată pîn toată sala: Io, la mine, la sectoru' porcine, am foarte multe probleme, tovarăşi!

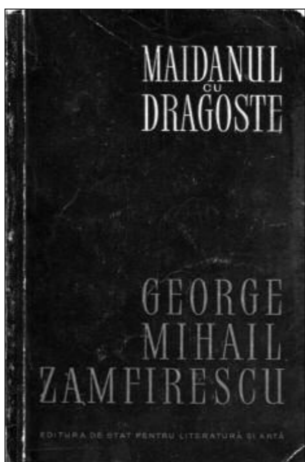
proză

Cristian Hoaghea

Maidanul cu dragoste *sau* Eros şi Thanatos în mahalaua cu nume ruşinos

Maro pare la început personaj de basm, o Ileana Sânziană de mahala a cărei frumuseţe nu poate fi întinată de privirile muritorilor. În basm se spune că „la soare te puteai uita, dar la dânsa ba". Într-adevăr Maro rămâne un mister, o dea abscondita, iar vecinii constatară că „toate încercările ulterioare, de apropiere de Maro, rămăseseră zadarnice."

În romanul **Maidanul cu dragoste,** G.M. Zamfirescu reconstituie o lume de o autenticitate şi sinceritate totale. Romanul său este o *imago mundi* de la începutul secolului al XX-lea. Realismul tragic al romancierului valorifică deopotrivă naturalismul zolist şi absurdul kafkian, lăsând impresia unui edificiu grandios clasic, clădit pe ideea tragediei greceşti, a destinului implacabil care sfarmă personajele aflate în luptă cu propriile patimi şi slăbiciuni.

Acţiunea este plasată, aşa cum denotă titlul, pe unul din maidanele Bucureştiului de odinioară, într-o „mahala cu nume ruşinos", niciodată rostit pe parcursul romanului. Acest tabu impus ambiguizează plasarea spaţio-temporală a acţiunii. Cronotopul este voit fixat într-o ambiguitate relativă care induce sentimentul unei lumi atemporale, pentru că suferinţa, dragostea şi moartea sunt veşnice. Există însă multe detalii toponimice care creionează imaginea unui spaţiu cu atestare istorică şi geografică: Bucureştiul dintotdeauna.

Mahalaua este un topos sufocant în care „erau case puţine şi fabrici multe": de bere, de mezeluri, ateliere, magazii, o turnătorie, manufactura de tutun, depoul, triajul de vagoane, dar şi cazărmi, cârciumi şi bordeluri. Acest topos devine un suprapersonaj care cizelează şi modelează personajele pe principiul Patului lui Procust. Mahalaua dezumanizează. Este o forţă vie care pare să impună voinţa proprie unor oameni abrutizaţi, abuzaţi, rudimentari. În mahala locuieşte *insul* nu *persoana*, pentru că, lipsiţi de calităţi umane, locatarii par mai degrabă fiinţe inferioare, ce suferă de infirmităţi morale, marcate de o exacerbare a simţurilor şi instinctelor. În lumea lor, instinctul de supravieţuire presupune eros şi moarte. Astfel, romanul se circumscrie tematic dualităţii *eros* şi *thanatos*.

În principiu, romanul nu zugrăveşte tipuri, ci individualităţi. Personajele care populează „casa cu nebuni" sunt un veritabil *bestiarum* privite prin reflexia naratorului-copil. Stăpânul caselor este Hagiul. Proprietarul avea o casă mare pe Grant, nu locuia deci cu chiriaşii din „mahalaua cu nume ruşinos". Era un bătrân vicios care „presimţind bătrâneţile aproape, plecase la Ierusalim să se facă sfânt", dar care „în loc să aducă în mahala lemn sfânt a adus amantă tânără şi frumoasă", pe Salomia, devenită stăpâna caselor hagiului şi a averii sale. Dar Salomia devine curând, amanta lui Fane, „puşcăriaşul frumos din Cotroceni", depozitarul unei înţelepciuni *sui generis* a haimanalelor şi cuţitarilor bucureşteni. Bătrânul hagiu ajunge să doarmă „pe un pat de scânduri, într-o sală cu ciment pe jos şi gratii de fier la fereastră".

Adoptând o perspectivă subiectivă, naratorul-reflector îşi caracterizează personajele cu o răceală şi o detaşare totală, fără simpatie de cele mai multe ori, pentru că ele sunt victime ale propriilor patimi şi pasiuni. Salomia se culca cu bărbatul ales, iar proprietarul adormea târziu, încovrigat ca o javră mică şi tremurând, la uşa lor." „Ca o javră mică" iată, aşadar, reperele dezumanizării şi nimicniciei umane.

Nu toate personajele sunt privite cu răceală şi antipatie. Printre puţine excepţii se numără chiar „puşcăriaşul frumos din Cotroceni", faimos şi temut şef de bandă, fost puşcăriaş, autor de crime pasionale. El este un cuţitar înţelept, cu un acut simţ al onoarei şi admirat de rivali pentru curajul său. Crezul său, afirmat într-o lecţie de iniţiere dată lui Ivan, fostul revoluţionar, este acesta: „Dragoste şi moarte, altceva nu există pe lume". Fane realizează astfel nu doar un act de iniţiere în ,,misterele,, crimei pasionale, dar redescoperă umanitatea pierdută de Ivan, revoluţionar rus cu suflet candid de copil, refugiat din ţara în care îl căutau emisarii ţarului şi ajuns cizmarul care „cârpea papucii ţigăncii lui Gore pentru câteva copeici".

„Gospodin Ivan" care luptase până atunci numai pentru idealul utopic al revoltei de clasă înţelege care este singurul şi adevăratul ideal pentru care trebuie să lupţi – iubirea: „Dragoste şi moarte, gospodin! Altceva nu există pe lume!". În el se năruie un univers atunci când realizează „că mai e şi altceva pe lume, afară de ţar, de mujici şi de Vladimir Ilici Ulianov." Cel care îi descoperă acest adevăr imuabil îi defineşte dragostea ca „o băutură amară... cu gust de moarte." Ivan avea să guste curând această băutură. Obiectul pasiunii sale erotice devenise *in silentio* Maro, soţia frumoasă a decrepitului simigiu Tino Stavros, dar ceea ce se întâmpla în casa acestuia rămânea o taină pentru toţi ceilalţi, deopotrivă pentru „gospodin Ivan" şi pentru Puişor-mic, personajul-narator al romanului. Simigiul grec îşi adusese într-o noapte nevastă, fără veste. A doua zi întinsese masă mare în curte la care luaseră parte Salomia, Hagiul, puşcăriaşul frumos din Cotroceni şi toţi locatarii casei cu nebuni, vecinii săi. Îi rugase să mănânce şi să bea în sănătatea miresei care „nu coborâse în mijlocul muritorilor, deoarece era istovită peste măsură de drumul ce-l făcuse." La rugămintea mesenilor ea apare la geam, acoperită cu un voal zvârlit pe cap „ca două aripi albe". Aceştia abia priviseră muţi „un corp de o zvelteţe sculpturală".

Maro pare la început personaj de basm, o Ileana Sânziană de mahala a cărei frumuseţe nu poate fi întinată de privirile muritorilor. În basm se spune că „la soare te puteai uita, dar la dânsa ba". Într-adevăr Maro rămâne un mister, o *dea abscondita,* iar vecinii constatară că „toate încercările ulterioare, de apropiere de Maro, rămăseseră zadarnice."

Odată cu soţia, simigiul îşi adusese şi „doi lucrători, amândoi voinici, ilfoveni cu nume frumos şi mustăcioară blondă, mătăsoasă": Nedu şi Neicu. Ilfovenii sunt, de asemenea, personaje misterioase, personaje de basm, aidoma celor doi feţi cu stea în frunte. Autorul dezvoltă prin ei *motivul dublului*, căci flăcăii sunt de o îngemănare fizică totală, dezminţită de originea diferită: simigiul îi asigurase pe vecini că Nedu era bulgar şi Neicu sârb. Însă amândoi erau „voinici, albi frumoşi" şi lucrau umăr la umăr cântând şi „frământau coca în căpistere cu braţe de oţel, în ritmul cântecului". Misterul în care se învăluie ilfovenii este augmentat de muţenia suspectă în care se complac, de credinţa pe care şi-o poartă unul altuia şi, amândoi, simigiului. Dar povestea nu se termină aici. În fiecare noapte în casa simigiului grec era scandal. Tino se încuia în casă şi îşi bătea cu sălbăticie nevasta. Mahalaua deşteptată se punea în mişcare cuprinsă de o subită compasiune: „Las-o, domnule Tino, săraca..." strigau cumetrele în cor cu Safta, ţiganca lui Gore, prin despicătura obloanelor. În acest vacarm general, „numai ilfovenii nu se amestecau. Stau la poartă, nepăsători, glumind, albi în întuneric şi înalţi, umăr la umăr." Apariţii hieratice de îngeri căzuţi. Ivan, cizmarul, se încuia în odaia lui cu lacrimi pe obraz şi mai târziu cânta „cu ochii duşi în lumina unei candeli aprinse la icoană", un cântec de inimă albastră. Vecinii nu înţelegeau natura acestui conflict domestic, nici Ivan, îndrăgostit de chipul nevăzut al frumoasei Maro nu înţelegea, nici naratorul, refuzat de cunoaşterea absolută a evenimentelor ce se vor revela treptat, mistice, năucitoare.

Nemaiputând suporta gândul suferinţei pe care credea că Maro o suferă în fiecare noapte şi nici suferinţa proprie a iubirii înăbuşite, Ivan va pleca la casa stăpânei Salomia relatând coşmarul domestic din casa simigiului. Dar adevărul legat de Maro nu-l intuiesc nici Salomia, nici Ivan. Îl va afla Puişor, copilul-narator şi personaj reflector. Condus de Fana, prietena şi iniţiatoarea sa, Puişor se urcă în podul casei după ce închide Tino simigeria. Fana îl avertizează pe Puişor-mic că ceea ce va vedea „e ceva care doare şi face bine..." Cititorul, odată cu naratorul martor, rămân surprinşi de întorsătura fascinată a lucrurilor. Vor asista la un act erotic de o unicitate primară, de fapt mistică. Maro îşi asumă acum nu identitatea unei Sânziene de basm, ci a unei preotese păgâne, ce oficiază un ritual exoteric, iniţiatic. Ea este prototipul Amantei Arhetipale, Marea Zeiţă a Erosului. Nu este lipsită de importanţă nici originea grecească a lui Maro căci aminteşte de mitul Afroditei antice. Femeia apare *ab initio* „goală, îngropată într-o risipă de flori şi dantele, mai albă şi mai perfectă în năvala de păr..." Extazul mistic de care e cuprinsă, transa erotică, o fac să capete „privi umede, adânci, pline de strălucire inumană." Lângă această apariţie sublimă, hieratică, de zeitate păgână, răsare „tot aşa de gol, dar scheletic, strâmb, arătare cu picioarele diforme şi capul mare" Tino care „se plimba cu paşi egali în jurul patului... el însuşi într-o atitudine de extaz, spunând în greceşte... o rugăciune păgână." Tino, satirul cu trup diform, induce prin ritualul bizar al mişcărilor şi sunetelor dezarticulate starea extatică în care se transpune soţia. El devine şamanul care iniţiază actul invocării forţelor primare ale erosului.

Apariţia atletică a unuia dintre ilfoveni, halucinantă este totuşi în măsură să rezolve pentru Puişor (şi cititor) un mister: erotismul fizic, carnal pe care îl oferă femeii tânărul nubil completează erotismul mistic, transcendental indus de ritualul ocult practicat de Tino, satirul sterp. Realistul roman **Maidanul cu dragoste** capătă, aşadar, accente de roman mistic. Înţelesul deplin va fi relevat de Maro surorii sale Salomia. Pentru că acest bizar *ménage a trois* le era necunoscut, Ivan şi Salomia vor să o salveze pe Maro de brutalul ei soţ pentru a o reda rusului, fostului revoluţionar, acum cizmar. Dar Maro se va confesa Salomiei, rămasă mută în faţa unei pasiuni de o asemenea natură. Maro se va confesa cu aerul de superioritate a celei ce a gustat din otrava erosului absolut, ca formă de cunoaştere deplină a vieţii, îngemănare de carnal şi exoterism, pe când Salomia, asemenea tuturor eroinelor cărţii, ţiganca Safta, Sultana şi Domnica, nu cunoscuseră decât păcatul iubirii sau iubirea profană. Dar contactul cu trupul bărbatului nu potoleşte decât poftele trupului şi nu oferă nicio bucurie sufletului. Maro este singura eroină care are conştiinţa erosului. Pentru ea, ilfoveanul frumos şi decrepitul Tino, „pricoliciul", reprezintă împreună perfecţiunea şi virilitatea, fiindcă: „Din tinereţea neobosită a unuia şi din sufletul blând şi pierdut de fericire, al celuilalt, mi-am făcut un bărbat întreg aşa cum îl visam." Maro, Marea Preoteasă a Erosului a ajuns la convingerea dualităţii iubire-moarte, de aceea exclamă: *„Sunt fericiri aşa de mari, că ţipă în noi ca păsările de noapte...",* amintind de replica-laitmotiv a lui Fane, puşcăriaşul frumos din Cotroceni: „Dragoste şi moarte, gospodin! Altceva nu există pe lume!"

Personajele romanului, fie că sunt construite în registru naturalist, groteşti, caricaturale şi diforme fizic şi moral, fie că sunt construite în registru tragic, sunt marionete ale destinului, un *fatum* implacabil le zădărniceşte eforturile. Incapabile să-şi traseze propriul drum în viaţă, condamnate la o existenţă meschină, ele devin, precum Safta, personaje de tragedie greacă în luptă cu propriile patimi şi slăbiciuni, în luptă cu sine şi mai ales cu destinul care le condamnă apriori.

Maidanul cu dragoste nu este un roman de dragoste, ci unul despre viaţă şi moarte, despre instinctualitate şi erotism, despre dezumanizare şi revoltă socială.,

eseu

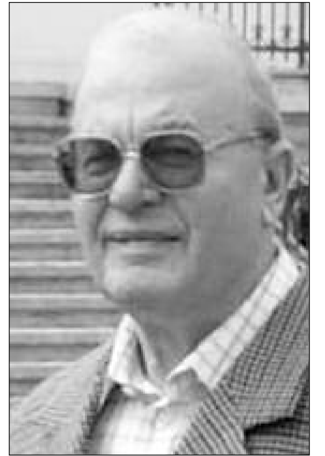
"Sensul iubirii", la poeți & la pești. De-a lungul Dunării albastre…

"Sensul iubirii" e un festival de literatură ajuns la ediția nr. 17 iar anul acesta, a marcat o premieră culturală de proporții. E pentru prima dată când, la acest eveniment cultural, participă însuși primarul municipiului Drobeta Turnu Severin, dl. Marius Screciu. (Ca să nu-i mai punem la socoteală și pe cei doi viceprimari, Daniel Cârjan și Cornel Folescu) Acest eveniment s-a întâmplat nu pentru că Turnu Severin ar fi fost într-o perioadă fastă ci, am zice, chiar dimpotrivă. La Halânga nu se mai produce apă grea (deși era cea mai pură din lume!) și, prin urmare, locuitorii din împrejurimi nu mai beneficiază de căldura emanată în procesul caloric de obținere al produsului finit. La Severin nu e nici gaz metan așa că administrației locale, dat fiind frigul de afară, numai de "Sensul iubirii" nu-i ardea. Distinsa Doamnă a poeziei danubiene, Ileana Roman, este sufletul acestui "Sens..." de la bun început. D-na Emilia Mihăilescu, directoarea Centrului cultural "Nichita Stănescu", este omul pragmatic care realizează, an după an, acest festival ce se apropie, cu viteza luminii, de majorat. Amândouă doamnele sunt înconjurate de mai mulți poeți, poete, critici și prozatori locali care pun umărul la un act de cultură mai apreciat și cunoscut aiurea decât pe malul românesc al Dunării. În acest an, organizatorii l-au desemnat pe Dumitru Augustin Doman ca președinte al juriului. Omul, fost severinean, a decis, în mod imparțial, că românul din partea stângă a Dunării, Ioan Es. Pop, și românul de pe celălalt mal, Ioan Baba, sunt poeții care merită cu prisosință să fie omagiați. O mulțime de alte premii și mențiuni, împărțite echitabil poeților de pe ambele maluri ale Dunării albastre, au completat lista laureaților. Fiecare dintre ei a citit câte o poezie prin care a încercat să ridice, după puteri, temperatura din sală. Masa "tovărășească" de "Regal Sun" au ridicat-o cu siguranță. A doua zi, sârbii noștri au plecat spre casele lor iar românii le-au luat urma până la Kladovo. Acolo, oaspeții au vizitat orașul și au prânzit la turisticka agencija "Natura", ținută de un patron, Stevan Stanojlovic, "dipl. tourismolog", care se lăuda că știe și chiar vorbește opt limbi străine, egalându-l pe Mihai Beniuc, un fost președinte al Uniunii Scriitorilor. Ciorba lui s-a dorit a fi o compunere culinară care să reunească, împreună, șapte feluri de pește. Acest anunț a fost făcut după ce inițial ni s-a spus că, practic, în Dunăre nu mai sunt pești. Un pescar român ne-a explicat fenomenul. Românii și sârbii n-au fost (și nu sunt) în stare să facă niște "sărituri" peste baraj pentru peștii danubieni care se înmulțesc în amonte și unde, acum, nu mai pot ajunge. Înainte vreme, ei înotau și se înmulțeau tocmai la Regensburg iar apoi familia reunită (sau doar urmașii lor) se întorceau acasă. China populară a făcut "sărituri" peste un baraj de peste 1.000 metri înălțime și noi n-am fost în stare să facem peste unul ce are de 10-15 ori mai puțin. Așa că ciorba noastră a fost o combinație de pești ale căror neamuri nu se vor mai înmulți niciodată. "Sensul iubirii" a fost și prilejul de a lansa și ultimul număr (2/3 pe 2016) din "Răstimp", o revistă de cultură și tradiție populară. Ioan Lascu, redactorul șef, a anunțat proiectul revistei de a oglindi în numerele viitoare tradițiile românilor din afara granițelor noastre. Poetul Vasile Barbu a fost interlocutorul perfect pentru o viitoare colaborare. Uzdin-ul realizează în fiecare an, prin Societatea literar-artistică "Tibiscus", Festivalul de datini și obiceiuri de iarnă "Fie în veci de veci lăudat". Dr. Ața, un chirurg din Kladovo, nu a fost prea interesat de această idee. Îl înțelegem. Dr. Ața abia își mai rupe din timp pentru poezie, darmite să mai facă, cu noi, cercetări etnologice pe teren. Pentru un chirurg timpul înseamnă bani iar poezia este, vai, o pierdere și de timp si de bani. În concluzie, festivalul de la Turnu Severin este asemenea unei "săritoare" eficiente care facilitează poeților danubieni (și a celor aflați pe alte ape curgătoare) să se întâlnească, an după an, la izvoarele curate ale poeziei. Și să împerecheze rimele și să pună, la aceeași masă, oameni, idei & sentimente.

Post Scriptum Despărțirile sunt, de obicei, emoționante și triste din cale-afară. Din această cauză, unii le evită cu bună știință și, din acest motiv, o șterg englezește. Lumea care rămâne se îmbrățișează, își face promisiuni de grabnică revedere și pleacă cu gândul că, poate, n-o să se mai revadă niciodată. Eram într-un grup cu ardeleni, olteni, maramureșeni și gazde. Au plecat, pe rând, fiecare. Nicolae Scheianu din Baia Mare avea emoții că bateria de la bătrâna sa mașină ar putea să-i joace feste. Poetul era în mână cu niște "Pietre din potop" și își făcea curaj. A vrut să i le ofere lui Ioan Lascu. "Mi-ai mai dat una..." Cum numai eu mai eram de față la scena refuzului, Scheainu se uită, întrebător, spre mine. "Mie nu mi le-ai dat..." Îi zic numele, ca să evit o scenă penibilă, și poetul îmi scrie un autograf convențional. Se scuză. Adevărul a fost că, timizi amândoi, n-am apucat să schimbăm în cele două zile, nici măcar două vorbe. "Am fost coleg cu Ioan Es. Pop...", îmi zice poetul. Deschid cartea să mă conving. "Ești frumoasă ca o revoluție/ îi spuneam sufocat de emoție/ cred că pe lângă sânii tăi trece ecuatorul/ cercul de foc al pacificului..." Ce păcat că n-am știut aceste versuri cu două zile în urmă. N-ar mai fi fost președintele Doman - regele neîncoronat al danubienelor femei-poete... Dar să revenim la subiect: bateria poetului a pornit la a treia cheie. Toată lumea a răsuflat ușurată. "Sensul iubirii", ediția nr. 17, a luat sfârșit. Cu un succes evident!

MIHAI BARBU

Mihai Merticaru

LITERATURA - O PĂDURE MIRIFICĂ

Literatura română seamănă cu o pădure mirifică, în care admirăm brazii semeți, stejarii falnici, fagii, mestecenii și plopii fără soț, dar, după ce obosim de privit în sus, ne uităm la păducelul ale cărui fructe sunt un balsam pentru inima noastră, la zmeura și fragii care se topesc în gură, la arbuștii de mur,cătină și măceș, ale căror fructe reprezintă alte surse inestimabile de sănătate ,ne oglindim în ,,lacul codrilor albaștri, în timp ce ,,flori de tei deasupra noastră/or să cadă rânduri- rânduri", apoi cădem în genunchi și culegem toate varietățile de plante medicinale. Acest ,,împărat slăvit" care e codrul a salvat viața multor oameni în timpul secetei/foametei din anii 1946-47. Din fericire, nimeni nu s-a gândit să elimine din pădurea fermecată arbuștii care au menirea lor în lumea aceasta.

Tot astfel și în istoria unei literaturi, nu putem include numai scriitori geniali, după cum, într-un tablou, pictorul nu folosește o singură culoare.

Un domn, al cărui nume nu-l mai pomenesc, scria că ,,avem o literatură mică de diletanți și de veleitari 90%". Nu cumva cei care gândesc așa nu mai văd pădurea din cauza copacilor? Curios e că tot ei spun că marii scriitori sunt citați adesea, dar nu prea sunt citiți. În schimb, lumea se dă în vânt după anumiți scriitori pe care marii critici îi numesc minori.

Altcineva spunea – și-i dau deplină dreptate – că timpul și cititorii sunt judecătorii supremi ai valorii unei opera literare. Criticul este doar avocatul care, de cele mai multe ori, pierde cauza pentru care pledează. Fiecare carte are rostul și destinul ei. Iată un pasaj dintr-un poem scris de Remus Valeriu Giorgioni: ,,există cărți pe care, uitate/seara pe-un țărm înalt/le răsfoiește doar briza mării/și le citesc numai ei, îngerii mării" (revista *Conta*, nr. 24/2016, pag. 70).

Nu vreau să spun că trebuie să renunțăm la critică, dar afirm că nu voi aplauda niciodată pe criticul care lovește cu barda, doar după ce a citit o jumătate de pagină dintr-o carte. E ca și cum ai tăia copacul de la rădăcină, pentru că ai observat o rămurică uscată. Un asemenea critic aprobă pe Papa Francisc, atunci când acesta afirmă că ,,o persoană poate fi ucisă prin cuvinte", dar nu se gândește că și verbul său poate fi ucigător, când este grăbit și nedrept.

Consider că un critic este mare când aplică o judecată dreaptă, observând și împlinirile și minusurile unei opere, iar acest lucru nu se poate face în zece rânduri dintr-o revistă. Un critic este mare numai în măsura în care reușește să promoveze, prin îndrumările sale, un mare număr de scriitori. Un asemenea critic literar, adevărat spirit socratic, a fost regretatul Laurențiu Ulici, al cărui testament intelectual și moral ar trebui cunoscut și respectat mai mult. Cu invidie și resentimente nu se consolidează o literatură.

A șterge cu buretele valoarea unui scriitor pe care, într-o vreme, l-ai apreciat cum se cuvine, numai pentru că acuma te-a supărat cu ceva ce nu are legătură cu literatura, nu mai este un gest al unui om de mare caracter. Și fără caracter nu există critică literară dreaptă. Tot ce ți se pare că ai construit se va nărui ca un castel de nisip. Valoarea sau nonvaloarea trebuie argumentate cu probe concludente, nu declarate ca o sentință fără drept de apel.

Istoria literaturii ne-a demonstrat de atâtea ori că un critic, fie el cât de mare, s-a înșelat adesea în aprecierea unui scriitor, fie văzând în acesta un viitor geniu, ceea ce nu s-a adeverit, fie minimalizându-l/ignorându-l, pentru ca apoi respectivul să se afirme ca un mare scriitor, așa cum s-a întâmplat, de pildă, cu George Bacovia. Dacă vreți un alt exemplu mai surprinzător, romanul Ulysses,de James Joyce, „n-a făcut neapărat de la început deliciul criticilor și al scriitorilor, însă s-a bucurat, încă mai inexplicabil, de un enorm succes de public" (Nicolae Manolescu însuși,în România literară,nr.46/28 octombrie 2016).

Având în vedere asemenea situații, Adrian Alui Gheorghe, cu umorul lui caracteristic, propune o soluție: inventarea *talentometrului:* ,,În lupta cu certitudinile, scriitorul este o victimă sigură: nu există un *talentometru,* care să îi spună unde se situează. Poate că ‹‹specialiștii în toate›› ar trebui să inventeze acest obiect care ar simplifica foarte tare evaluarea textelor literare, a operelor". (revista *Conta*, nr. 24/2016, pag. 3). Totuși, unii critici literari se comportă ca și cum ar fi deja în posesia acestui instrument miraculos, operând cu dezinvoltură clasificări și evaluări, care apoi se dovedesc inoperante. O opinie destul de caustică despre critica literară superfluă și superficială, redusă la imaginea unui ornament, ni se dezvăluie în poemul *Artist uitat în ploaie* semnat de Mircea Dinescu: "Pssst/Vă rog puțină liniște/În spatele cortinei/criticul /cu o balanță de bijutier cântărește/mucii de pe batista lui Dumnezeu" (din volumul *Întoarcerea barbarilor*)

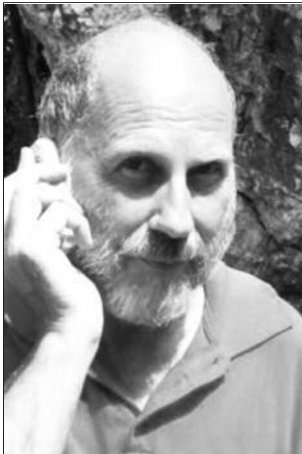
Referindu-se la aceste stări de lucruri, Gheorghe Erizanu, scriitorul, editorul și patronul unui lanț de librării din Republica Moldova, face o observație pertinentă și de mult bun-simț: ,,Nicio literatură nu se construiește doar din capodopere. Se face cu mulți grafomani, cu multă literatură de raftul doi și trei și cu foarte puține opere bune. Sunt foarte mulți cititori care au nevoie de grafomani ca să ajungă la cărțile din raftul doi. Apoi să se îndrepte spre operele esențiale. Problema nu este a grafomanilor, ci a criticilor și a instituțiilor culturale (edituri, biblioteci, media, școli etc) care sunt *obligate* (s.n.) să fie oneste, corecte și să așeze cărțile, scriitorii acolo unde merită. Fără party-priu-ri, fără spirit de gașcă, fără ranchiună și fără corupție intelectuală". (revista *Scriptor*, septembrie-octombrie 2016, pag. 46).

Așadar, dragi critici literari, , nu distrugeți arbuștii fructiferi și nu împușcați păsările care nu cântă precum privighetorile! În literatură, avem încă multe de recuperat pe palierul teoriei critice și nu vom putea îndeplini acest deziderat decât prin reîntoarcerea la valorile emblematice. Un text numai bun pentru gravat în marmură, care să stea pe biroul fiecărui critic literar, ne-a lăsat ilustrul Tudor Vianu: ,,Nu există lucru în această lume, care, făcut cu iubire, să nu ofere laturi cu adevărat luminoase". Dar, pentru a vedea aceste laturi luminoase, îți trebuie o inimă iubitoare și necătrănită, o privire exersată, respect față de tine însuți și față de semeni, bunăvoință, răbdare, caracter și frică de Dumnezeu.

Un asemenea critic literar, adevărat spirit socratic, a fost regretatul Laurențiu Ulici, al cărui testament intelectual și moral ar trebui cunoscut și respectat mai mult. Cu invidie și resentimente nu se consolidează o literatură.

litere

Cristian Sabau

Ca şi Beaumarchais la Paris, Mozart la Viena a avut de înfrânt rezistenţa estabish-ment-ului imperial austriac. Împăratul Iosif al II-lea interzisese reprezentarea piesei lui Beaumarchais ca fiind posibil-generatoare de tulburări de natură socială, aşa că erau puţine şanse să admită transpunerea în muzică şi reprezentarea ca teatru liric. Mai mult, la Viena - cum se întâmplă des în viaţă - succesul lui Mozart a suscitat reacţia muzicienilor curţii şi a determinat o adevărată cabală a mediocrilor contra operei mozartiene.

La 200 şi ceva de ani, după Paris şi Viena, „Nunta lui Figaro" s-a celebrat (şi) la Piteşti

Motto - "Niciodată nu m-am distrat atât de tare ca atunci când am citit memoriile lui Beaumarchais" - ***Voltaire***

Bătălia pentru FIGARO

Dacă marele iluminist Voltaire (1694-1779) n-ar fi fost plecat din Paris (aproape 3 decenii!), n-ar fi fost bolnav in ultimii ani (ai premierei cu „Bărbierul din Sevilla" - 1775) şi n-ar fi murit cu 5 ani inainte de premiera cu „Nunta lui Figaro" (1784) s-ar fi amuzat şi mai tare decât citind „Memoriile". Pentru că Figaro este unul dintre personajele cele mai hazoase, cele mai iubite, cele mai dorite, cele mai aplaudate şi invidiate. Dar în epoca lansării a fost dintre cele mai controversate, mai hulite, mai suspecte (şi suspectate) şi ca atare probabil că a fost şi cel mai cenzurat dintre personajele celebre ale literaturii mondiale. Mă refer, bineînţeles, la Figaro – personajul din „Nunta lui Figaro", nu la cel din „Bărbierul din Sevilla".

Pentru „Bărbierul din Sevilla", au fost necesari doi ani de discuţii, de negocieri, de analize, până când piesa a primit (în 1775) aprobarea pentru a fi jucată. Si toată această întârziere deşi era vorba de o intriga amoroasă în care bărbierul Figaro îl ajută pe contele Almaviva să o cucerească pe frumoasa Rosina pe care tutorele său Bartholo o ţinea aproape sechestrată pentru a-i administra averea conform planurilor sale. După multe peripeţii parteneriatul bărbier-conte triumfă şi Almaviva se însoară cu Rosina... Cu totul altfel se prezenta situaţia în „Nunta lui Figaro" în care contele Almaviva şi Figaro nu mai sunt parteneri ci de-a dreptul competitori. „Premiul" competiţiei este Susanna, camerista Rosinei, logodnica lui Figaro dar la care râvneşte şi contele, cam plictisit de soţia după care i se aprinseseră călcâiele cu doar trei ani în urmă... Si în „Nunta..." ca şi în „Bărbierul..." Beaumarchais utilizează toată recuzita dramatică a epocii şi după destule schimbări neaşteptate de situaţii Figaro reuşeşte să-i dejoace intenţiile (nu chiar oneste ale) contelui Almaviva, stăpânul său. Foarte frumos, foarte onest, binele şi cinstea până la urmă înving relele intenţii şi dorinţa de câştiguri ilicite (fie aceste şi „doar" favoruri sexuale). Numai că în ultimii ani ai domniei lui Ludovic al XVI-lea se judeca altfel: reprezentanţii nobilimii aveau (încă) drepturi discreţionare asupra slujbaşilor lor. Nobililor le era permis aproape totul, de secole intraseră în cutume comportamentul frivol şi trecerea cu vederea a unor „simple abuzuri obişnuite", aproape cvasi-cotidiene. Intr-o astfel de situaţie monarhia (încă!) absolută nu-şi putea permite nici măcar la nivel de literatură să admită ca un slujbaş oarecare (indiferent de calităţile sale) să iasă învingător într-o competiţie cu un nobil, ar fi însemnat un atentat la sistemul social de atunci, un afront adus regalităţii.

Deşi mai mulţi nobili cu vederi liberale insistau ca regele să-şi dea acordul pentru prezentarea publică a piesei lui Beaumarchais, Ludovic al XVI-lea, după ce a organizat o lectură în particular, apoi o vizionare privată a decretat că „piesa se va juca doar după căderea Bastiliei". Ei bine, s-a înşelat! Piesa s-a jucat cu câţiva ani (cu 6 mai precis) înainte de dărâmarea temutei temniţe. Regina Maria-Antoaneta (pentru prieteni – ***Toinette***) şi gaşca de fete vesele de la curte (contese, ducese, marchize care pentru a se amuza îşi săpau cu inconştienţă propria groapă) au împins înainte literatura bună şi arta (cu ceva tendinţe) permiţând (o timidă tentativă de) critică socială. Ce-i drept, regele şi-a luat ca măsură de precauţie ***perierea*** fragmentelor ***contondente*** ale operei de către câţiva cenzori de încredere, foarte atenţi la aspecte sensibile. Atunci când lui Ludovic al XVI-lea i s-a „raportat" că zeloşii şi pricepuţii săi cenzori tăiaseră în carne vie din textul lui Beaumarchais şi că -numericeşte vorbind- fuseseră suprimate 53 pasaje adică în total 2022 de cuvinte... regele a răsuflat uşurat. Si a decretat că dacă cenzorii au tăiat toate acele aluzii politice, şi dialogurile incisive, piesa îşi va pierde din impact şi va cădea... „Da, va cădea, dar de vreo sută de ori la rând!" i-a replicat cu umor un ministru. Ceea ce aproape că s-a adeverit, semn că regele avea (şi) miniştri clarvăzători...

Dar Figaro n-avea s-o ducă prea bine nici la Viena... La doar doi ani de la premiera pariziană, la 1 mai 1786 a avut loc premiera absolută a operei (a cărei muzică a fost compusă de pe un scris în italiană de (titlul „oficial" fiind ***Le nozze di Figaro o sia la folle giornata***, inspirat şi bazat pe comedia lui – „La folle journée ou le mariage de Figaro" - „Nunta lui Figaro sau o zi nebună"). Cred că ceea ce s-a întâmplat atunci este echivalentul ecranizărilor de azi ale unor romane sau piese de succes, dar şi o dovadă că piaţa culturală europeană funcţiona...

Ca şi Beaumarchais la Paris, Mozart la Viena a avut de înfrânt rezistenţa ***estabishment***-ului imperial austriac. Împăratul Iosif al II-lea interzisese reprezentarea piesei lui Beaumarchais ca fiind posibil-generatoare de tulburări de natură socială, aşa că erau puţine şanse să admită transpunerea în muzică şi reprezentarea ca teatru liric. Mai mult, la Viena -cum se întâmplă des în viaţă - succesul lui Mozart a suscitat reacţia muzicienilor curţii şi a determinat o adevărată cabală a mediocrilor contra operei mozartiene (Giovanni Batista Casti, poetul curţii era gelos pe pe succesul textului lui Da Ponte iar compozitorii curţii - Salieri şi Righini simţeau cum pierd competiţia artistică cu genialul Mozart). Deşi premiera de 1 mai 1786 la Burgtheater a avut un succes de public zdrobitor (spectacolul a fost de 2 ori mai lung decât era prevăzut, pentru că aproape toate ariile au fost bisate de publicul aflat în delir, „Nunta lui Figaro" se va juca doar de 9 ori. Însă capodopera mozartiană a fost cu adevărat consacrată la Praga unde „consumatorii" de operă net ostili marii aristocraţii vieneze, au primit cu entuziasm victoria lui Figaro asupra ***establishmentului*** epocii reprezentat de conte, judecător, grefier, aprod...

Beaumarchais, ceasornicarul, harpistul, copy-right-istul, lobby-istul

Într-o secvenţă din romanul lui Lion Feuchtwanger „***Vulpile în vie***" roman care-l are în centru chiar pe Beaumarchais-personajul, acesta se întrece cu ambasadorul coloniilor americane răsculate (un oarecare... Benjamin Franklin) contra coroanei engleze în numărul de meserii pe care fiecare le practicase fiecare, număr şi varietate impresionante pentru amândoi. Dar e bine de reţinut că la viaţa lui Beaumarchais a fost ceasornicar, harpist, agent secret, armator, furnizor de „arme pentru America", editor (a editat VOLTAIRE - întâia ediţie a operelor complete), a fost închis şi apoi emigrant în perioada dictaturii iacobine, important jucător pe Bursă, copy-right-ist (şi dintre primii lobby-işti pentru drepturile de autor)...

Daca s-ar face o cercetare sociologică e posibil ca din mulţimea operelor lui Mozart (peste 20 în cei doar 34 ani trăiţi pe pământ 1756-1791!), probabil că cele mai "votate" de public ar fi cele din ultima perioada de creaţie şi anume ***Le nozze di Figaro*** (1786) şi mai ales acea magnifică operă de final (mult prea timpuriu!) de carieră - ***Flautul fermecat*** (1791). Dar poate cea mai iubită şi mai răspândită operă mozartiană rămâne "Nunta lui Figaro" (***Le nozze di Figaro*** - 1786), operă pe care şi-au construit spectacolul, Teatrul "Al. Davila" şi regizorul Cristian Ioan**.** După ştiinţa mea (şi documentele cercetate) ar fi pentru prima dată când această variantă inspirată de morzartiana "Nunta lui Figaro" ajunge pe scena de la "Davila", la 240 de ani de la premiera vieneză... Acţiunea operei urmând-o pe aceea a piesei lui Beaumarchais se petrece la trei ani după peripeţiile din „Bărbierul din Sevilla", aşa că să nu ne mire dacă în opera lui Mozart re-apar câteva dintre personajele din „Bărbierul din Sevilla"...

De fapt ce se întâmplă pe-acolo, pe la Aguas Frescas?

Deşi n-avea cum să fi citit „***sentinţa literară***" a romancierului francez Frederic Beibegder "Dragostea durează trei ani" (apărută de-abia în 2001!), Contele Almaviva, retras la castelul său din Aguas Frescas şi căsătorit (din mare amor!) de trei ani cu Rosina, pare să se fi

teatru

plictisit de nevastă (păi normal, de trei ani aceeaşi... aceeaşi... femeie... ţi se cam ia, nu?). Aşa că pentru a mai dinamiza atmosfera şi a-şi petrece în chip plăcut „viaţa la castel” contele încearcă să o seducă pe Susanna camerista contesei, logodnica lui Figaro. Deşi Susanna şi Figaro sunt logodiţi şi se pregătesc de nuntă, contele Almaviva („libertin din plictiseală, dar gelos din vanitate”) nu se lasă şi urzeşte o căsătorie forţată a lui Figaro cu ceva mai coapta (dar încă atrăgătoarea) Marcellina, menajera doctorului Bartholo (personaj cunoscut nouă din „Bărbierul din Sevilla” ca tutore şi aspirant la mâna Rosinei, aşadar pe-atunci rival al contelui). Acestă căsătorie ar stinge o mai veche (şi importantă) datorie pe care Figaro ar fi avut-o către Marcellina, iar contelui i-ar fi deblocat drumul spre dacă nu spre inima, măcar spre patul Susannei. Pentru a se revanşa cu vârf şi îndesat, că doar Figaro îl ajutase pe conte să i-o ***sufle*** pe Rosina, don Bartholo pune şi el umărul la reuşita planului Marcellinei.

Susanna îi povesteşte logodnicului său despre asaltul epistolar cotidian al contelui (un fel de hărţuire prin bileţele de amor), ceea ce îl enervează pe Figaro, preocupat şi de îngrijorătorul „drept al primei nopţi”. Mai complică un pic intriga şi Cherubino (la „DAVILA”, nu chiar imberbul) paj al contelui îndrăgostit până peste urechi de naşa sa contesa Rosina „nobilă, frumoasă dar atât de distantă”. Aşa că neavând mare succes cu Rosina, Cherubino îşi mai încearcă norocul şi cu ale reprezentate ale sexului frumos din proximitate, cu Susanna, cu Fanchette, chiar şi cu Marcellina...

Piesa (şi spectatorii!) beneficiază de un fel de ***happy-end à la française*** o revanşă teoretică pe care cei mulţi şi-o iau prin reprezentantul lor Figaro asupra clasei marilor (şi atot-puternicilor) seniori reprezentaţi de contele Almaviva, devenit grande de Spania.

Un regizor îndrăgostit de sfârşitul nobilimii - Cristian Ioan

Ceva mă face să cred că l-am prins asupra faptului pe regizorul Cristian Ioan: îi place (o fi chiar îndrăgostit de) acea ***clar-obscură*** epocă dintre secolele XVIII-XIX, a crepusculului marii nobilimi, epoca revoluţiilor burgheze. Aduc în sprijinul acestei afirmaţii oarece fapte: păi numai aici, la teatrul piteştean Cristian Ioan a realizat trei spectacole (me-mo-ra-bi-le!) cu piese scrise şi acţiuni petrecute în acea epoca de sfârşit de secol ***iluminat*** (XVIII) şi început de secol ***revoluţionar*** (XIX). Adică ***Trilogia vilegiaturii*** (1761) lui **Carlo Goldoni** (1707-1793), ***Leonce şi Lena*** (1836, o admirabilă comedie satiric-politică) de Georg Büchner (1813-1837) şi acum această sclipitoare nuntă a lui Figaro a trioului de mare succes (şi valoare) Beaumarchais – Lorenzo da Ponte – Mozart. Echipa artistică pusă în ingenioasă mişcare de strategia scenică a regizorului Cristian Ioan aş zice că adună pe scenă cam trei sferturi dintre actorii de azi ai teatrului.

Gabriel Gheorghe, un Figaro foarte, foarte credibil, adevărat ***factotum*** al castelului, inteligent şi priceput, cu şarmul şi şiretenia necesare confruntării permanente cu mai-marii societăţii, confruntare în care pleacă cu handicapul situaţiei sociale. Prin cuvintele (revoluţionare pe-atunci ale) lui Figaro, Beaumarchais îşi exprima revolta împotriva unei clase pe nedrept privilegiate, trândave şi nocive: “Pentru că esti mare senior, te crezi cine ştie ce deştept? Nobleţe, avere, rang, posturi, toate astea te fac să fii atât de înfumurat. Dar aş vrea să ştiu cum le-ai dobândit, prin ce insusiri sau stradanii? Ti-ai dat osteneala să vii pe lume, şi altceva nimic, încolo eşti un om ca toţi ceilalţi. Pe când eu, lua-m-ar dracu, pierdut în mulţimea anonimă, ca să trăiesc numai, mi-a trebuit să desfăşor mai multă ştiinţă şi mai multă iscusinţă decât a fost nevoie într-o sută de ani pentru guvernarea întregii Spanii!”. Păăăăi, chiar aşa, ***rezon, musiu Figaro***! Numai că această tiradă de final care a împiedicat o bună bucată de vreme (vreo 6 ani!) reprezentarea piesei la Paris cu modificări minime e valabilă şi în zilele noastre, semn că nu s-au schimbat prea multe... Cu “ştiinţă şi iscusinţă” a ieşit un Figaro, foarte îndrăgostit, foarte gelos, un pic flecar, incapabil să-şi ţină promisiunile măcar 5 minute, dar simpatic şi autentic-seducător.

Ramona Olteanu este în Susanna, logodnica lui Figaro, dar şi obiect al dorinţelor lui Almaviva, Bartholo, Cherubino – o fată frumoasă aflată într-o poziţie foarte, foarte ingrată. Ca un soi de omagiu fizic adus frumuseţii sale palmele mai tuturor bărbaţilor din zonă tind să-i pipăie sânii, omagiu pe care frumoasa Susanna îl încurajează; trebuie să-i fie devotată contesei, ***turnându***-l pe conte, trebuie să-l respingă pe acesta cu delicateţe (că doar şefu-i şef!), pe Cherubino (mai cu aplomb), pe Bartholo (cu hotărâre) şi să mai şi menajeze sensibilitatea posesivă a lui Figaro. Greeeeu, dar cu drăgălăşenie şi ***diplomaţie*** feminină Ramona chiar a reuşit să câştige pe toate fronturile...

Dan Ivănesei “face” cu eleganţă un Contele de Almaviva iubăreţ, posesiv (cu înclinaţii de despotism sexual) pus pe şotii amoroase, cu schimbări de dispoziţie aflat într-o stare mereu tranzitorie potrivit ***feed-back***-ului vreunui demers epistolar amoros, capabil să încline până şi balanţa justiţiei spre a-şi satisface interesele erotice, sau vreun –să zicem aşa- un ***capriţ***... Inclinaţia spre aventuri amoroase îl transformă pe Almaviva într-un soi de

Cherubino mai rafinat şi ceva mai experimentat...

Lia Deaconu - Rosina, contesă de Almaviva, frumoasă, tristă şi neglijată, „distantă” şi atentă cu onoarea dar măgulită de atenţiile pajului mult mai tânăr, flatată şi sensibilă la avansuri, şi foarte vocală chiar la discrete atingeri, dispusă la acel ***amour courtois*** şi poate mai accesibilă decât ar părea la prima vedere (ceea ce de altfel se va demonstra în a treia parte a trilogiei lui Beaumarchais)...

Cornelia Niculescu - Marcellina, menajera de succes a doctorului Bartolo transformată în nevastă cu acte în regulă şi fericita mamă a regăsitului fiu Figaro. Posesoare a unei biografii agitate şi nu tocmai virtuoase (eeei, tinereţea şi credulitatea...) la care a obligat-o contextul social şi familial, încearcă să mai recupereze ceva din onorabilitate, şi... chiar reuşeşte! In cazul ei, un proces pe jumătate pierdut înseamnă un fiu (pe de-a întregul) câştigat şi un amant de cursă lungă convertit îl soţ nou-nouţ... La atari succese, o baie nu tocmai dorită, nici că se mai pune la socoteală...

Petrişor Stan – Antonio grădinarul aproape permanent într-o avansată stare etilică (dar grădinăritul e muncă grea, cere puţin alcool, dacă se poate chiar ***Courvoisier***) este indispensabil întreţinerii în bune condiţii a starturilor cu micşunele, pune mult suflet în cultivarea ***spaţiului verde***, este înţelegător în ceea ce priveşte relaţiile sau „impulsurile tinereşti” ale contelui (chiar dacă obiectul impulsului este propria fiică Fanchette). Si mai şi intrevine –cu ingenuitate dezarmantă- în momente importante în care mai încurcă puţin iţele şi-aşa destul de încurcate.

Dan Andrei este un foarte sprinţar Cherubino, pajul contelui Almaviva, un Cherubino tânăr (“un neruşinat care face pe ruşinosul” cum îl defineşte contele), frumos dezvoltat fizic, plăcut privirii şi mângâierii şi ai cărui ochişori alunecă cu îngrijorătoare (spre condamnabilă) uşurinţă de la o femeie la alta... Că doar toate-s frumoase aşa c-ar fi inutil să încerci să rezişti farmecelor acestora sau ***diktaturii*** hormonilor. Regizorul Cristian Ioan şi Dan Andrei propun un Cherubino ieşit din tiparele consacrate ale rolului avem parte de un adolescent-paj transformat în bărbat şi ***avansat*** ofiţer ca pedeapsă pentru succesul facil la femeile de toate vârsele şi categoriile sociale, fără pic de discernământ... Acest Cherubino puţin obişnuit este un rol comic dintr-o tipologie pe care actorul n-o avea în panoplia cu succese şi de care s-a achitat (ca de obicei) cu abnegaţie şi seriozitate.

Robert Tudor este doctorul Bartholo fost tutore al Rosinei (în “Bărbierul din Sevilla”), pe-atunci perdant în confruntarea cu Almaviva (care nu uită, nu iartă şi i-ar lichida pe toţi dac-ar putea... sau măcar aşa ar intenţiona), acum un simpatic concurent în tentativa de a pune mâna pe banii lui Figaro. Se-alege totuşi -ca premiu de consolare- cu ceva: intră în ***legalitate civilă*** dobândind dintr-un foc şi nevastă şi fiu... şi chiar dacă nu părea să aibă trebuinţă de aşa ceva -cu ceva mici accese de furie generate de revanşa ratată- acceptă situaţia cu înţeleaptă resemnare şi mult amuzament.

Petre Dumitrescu este graţiosul şi armoniosul Basilio, profesorul de muzică al contesei Rosina, binevoitorul purtător de mesaje şi un mentor (păgubos!) de care cu drag te-ai lipsi. Dar nu se poate lipsi intriga, fiind o verigă de bază în urzeli şi scorneli.

Vasile Pieca este Don Guzman judecătorul Brid’Oison, reprezentând opacitatea “instituţiilor” incapacitatea de a judeca, şi atitudinea aproape soldăţească de aprobare a indicaţiilor venite ***de sus*** (în cazul nostru de la contele interesat în deznodământ), recunoscând “speţele” înainte de a fi prezentate şi cântărind rapid şi cu muuuultă grijă (şi experienţă) FORMA... ca fundament al justiţiei!

Adrian Duţă este Doublemain, secretar al judecătorului, cel care este –conform numelui-să apuce cu două mâini. Si dacă justiţia e oarbă (sau –cum ni se arată de pe scenă- foarte, foarte mioapă), reprezentanţii săi au simţul pipăitului foarte dezvoltat şi sunt capabili să cântărească cu uşurinţă “argumentele” ***mitei pentru dreptate...*** O activitate desfăşurată cu nonşalanţă şi ştiinţă a comportamentului “specific” cerut de “foncţie”.

Daniela Marinache este Fanchette-Barbarina, fiica apetisantă a grădinarului Antonio, jună-jună da’ introdusă într-ale vieţii, nu prea atentă la secrete (atât cele proprii, dar mai ales ale altora cu ranguri nobiliare), dispusă să-şi ***implice*** farmecele fizice pentru rezolvarea unor situaţii mai complicate şi –mai ales- cu un debit discursiv impresionant, armă sigură în ameţirea interlocutorului.

Marius Pieca (aprodul, cu o singură nuanţă, aceea a autorităţii discreţionare), Andrei Nedelea (Pedrille un fel de majordom, de administrator şi/sau curier aflat mai tot timpul în criză de timp, serviciul lui în slujba contelui este o fugă continuă), Daniela Butuşină (compozitorul Wolfgang Amadeus Mozart, - pardon ***herr*** Mozart- în febra creaţiei ***Nunţii lui Figaro*** şi dirijor ad-hoc al corurilor reunite actori+spectatori) completează o echipă foarte bine armonizată care evoluează spre binele textului şi al piesei. Spectacolul lui Cristian Ioan este coerent cu textul lui Beumarchais&Da Ponte, fiecare actor subliniindu-şi atât cât trebuie personajul dar fără stridenţe individualiste, atitudine care sper să persiste...

Scenografia ingenioasă a Mirunei VARODI (cu elementele de decor deja menţionate mai sus), dar şi cu foarte frumoase costume servesc perfect ideea regizorală. Aranjamentul muzical pe teme mozartiene asigurat de profesoara (şi dirijoarea multor coruri argeşene de succes) Magdalena Ioan şi coregrafia Ramonei Titov închid armonios cercul unui spectacol cum n-au fost prea multe pe scena piteşteană, cel puţin în acest început de mileniu III.

Echipa tehnică, serios întrebuinţată de cerinţele acestei nunţi a lui Figaro (şi a Susannei) este alcătuită din: Gabriel Bucătaru (**r**egizor tehnic**)**, Narcisa Mazilu (Sufleur), Edi Iordache (Sonorizare), Florian Cristea (Lumini), Liviu Martinaş (Recuzită), Elena Ciobotea (Peruchier, cu peruci foarte izbutite, potivite personajelor**)**, Gianina Bucătaru şi Floricica Ciuraru (cabiniere).

Dacă pe scenă a fost “nunta anului”, per total a fost – cred - evenimentul cultural piteştean al anului 2016.

Ceva mă face să cred că l-am prins asupra faptului pe regizorul Cristian Ioan: îi place (o fi chiar îndrăgostit de) acea clar-obscură epocă dintre secolele XVIII-XIX, a crepusculului marii nobilimi, epoca revoluţiilor burgheze. Aduc în sprijinul acestei afirmaţii oarece fapte: păi numai aici, la teatrul piteştean Cristian Ioan a realizat trei spectacole (me-mo-ra-bi-le!) cu piese scrise şi acţiuni petrecute în acea epoca de sfârşit de secol iluminat (XVIII) şi început de secol revoluţionar (XIX). Adică Trilogia vilegiaturii (1761) lui Carlo Goldoni (1707-1793), Leonce şi Lena (1836, o admirabilă comedie satiric-politică) de Georg Büchner (1813-1837) şi acum această sclipitoare nuntă a lui Figaro a trioului de mare succes (şi valoare) Beaumarchais – Lorenzo da Ponte – Mozart.

Știri de la Centrul Cultural Pitești

■ Centrul Cultural Pitești și Direcția de Sănătate Publică Argeș au organizat la Casa Cărții, simpozionul cu tema „Omul bogat, omul sărac”, în cadrul proiectului de dezvoltare personală, sub genericul „Fețele Omului”. La manifestarea susținută de psihologul-clinician Radu Vasile Șerban, din cadrul DSP Argeș au participat elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic „Maria Teiuleanu” și alți consumatori de cultură. Dezbaterea, care a fost interactivă a pornit de la ideea că bogăția poate fi definită și altfel decât prin a avea, în contextul în care putem vorbi și despre bogăția spirituală. În continuare, Radu Vasile Șerban și publicul său au dat exemple de oameni bogați din țară și din lume și au analizat pe baza informațiilor din presă, modul în care subiecții și-au dezvoltat averile.

„Conferințele Municipiului Pitești”

„Justiția Română, Încotro?”

■ Centrul Cultural Pitești și Fundația Literară „Liviu Rebreanu” au organizat lansarea volumului de proză religioasă cu titlul „Tabor”, de Adrian Georgescu. Născut printr-o întâmplare la Pitești, autorul locuiește în București și este redactor la Radio România Cultural. Dăruit cu talent scriitoricesc, Adrian Georgescu și-a schimbat scriitura non-conformistă, în urma unei transformări interioare, care l-a apropiat de credință și i-a luminat calea spre cunoaștere spirituală. În prezent, scrie cărți cu tematică religioasă, bucurându-se de aprecierea cititorilor și a reprezentanților Bisericii Ortodoxe Române. La evenimentul editorial i-au fost alături poeta Allora Albulescu, profesoara de religie Ecaterina Constantinescu, scriitorul Mihail Ghițescu, elevi și cadre didactice de la Colegiul Național „Zinca Golescu”, Colegiul Tehnic „Armand Călinescu”, Școala Gimnazială „Nicolae Simonide”, creatori și consumatori de cultură.

■ Centrul Cultural Pitești și Asociația Nevăzătorilor din România Filiala Argeș au organizat la Casa Cărții un spectacol muzical-literar, dedicat Zilei Bastonului Alb. Sub îndrumarea președintelui Gabriela Martin, nevăzătorii argeșeni s-au prezentat cu cei mai talentați reprezentanți ai lor, în fața publicului format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu, creatori și consumatori de cultură. Preț de mai bine de un ceas, Ansamblul artistic „Crizantema” din cadrul Asociației Nevăzătorilor din România Filiala Argeș a susținut recitaluri de muzică populară și ușoară, completate cu poezii, interpretate de pasionați de lectură, tot nevăzători.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, simpozionul cu tema „Banii Fiat și influența lor asupra noastră”, în cadrul proiectului cultural-educativ, sub genericul „Știința în Slujba Cetățeanului cu Teodor Ghițescu”. Manifestarea, susținută de col.(rtr) dr. ing. Teodor Ghițescu a reunit un public interactiv, format din elevi și cadre didactice de la Colegiul Economic „Maria Teiuleanu”. „Banii Fiat sunt bani fără acoperire în bunuri și servicii, emiși de unele bănci private și garantate de stat. Efectul banilor Fiat asupra dezvoltării durabile este polarizarea bogăției private, autodistrugerea armoniei cu natura și a societății umane”, este părerea teoreticianului Teodor Ghițescu.

■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu” a organizat simpozionul cu tema „Brexit și Uniunea Europeană”, în cadrul proiectului cultural-educativ, sub genericul „Lumea Azi”. Dezbaterea a fost susținută de istoricii Marius Chiva, Marin Toma, Aurelian Roman, poetul Adrian Mitroi, maiorul Cătălin Bunescu, de la Școala Militară de Maiștri Militari și Subofițeri a Forțelor Terestre „Basarab I”. „România nu este afectată de ieșirea Marii Britanii din Uniunea Europeană și nici conaționalii care lucrează acolo, au opinat vorbitorii”. La eveniment au participat interactiv elevi, cadre didactice de la Școala Militară de Maiștri Militari și Subofițeri „Basarab I” și pasionați de istorie.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, o nouă ediție a dezbaterii publice, sub genericul „Conferințele Municipiului Pitești”, manifestare moderată de poetul Virgil Diaconu, directorul revistei „Cafeneaua literară”. Invitată la eveniment a fost poeta și traducătoarea Niculina Oprea, care a susținut prelegerea cu tema „Ipostaze ale Poeziei Turce de Azi”. Originară din județul Dolj, dar stabilită în București, Niculina Oprea este membră a Uniunii Scriitorilor din România și a Societății Scriitorilor din București. A publicat o serie de volume de poezie, și, fascinată de literatura orientală, s-a remarcat prin traducerea operelor unor poeți și scriitori turci și kurzi contemporani. Niculina Oprea pledează pentru publicarea peste hotare a cărților semnate de autori români, spre îmbogățirea literaturii universale.

■ Centrul Cultural Pitești și Facultatea de Drept și Științe Administrative din cadrul Universității Pitești au organizat simpozionul cu tema „Justiția Română, Încotro?”, prilejuit de Ziua Europeană a Justiției Civile. Evenimentul, desfășurat în cadrul proiectului cultural-educativ, sub genericul „Libertate și lege cu Marius Andreescu” a fost susținut de lector univ. dr. Marius Andreescu, judecător la Curtea de Apel Pitești și de lector univ. Iulia Boghirnea, de la Universitatea Pitești. „Există progres în justiția română, din punct de vedere tehnic, adică al structurării, al conținutului, există imparțialitate, independență, dar sunt și aspecte negative, cum ar fi conduita unor judecători și procurori, care, deși sunt acte izolate, pot afecta tot sistemul judiciar, iar mass-media, pe bună dreptate, le accentuează. Tot un progres îl constituie preocuparea justiției pentru faptele de corupție, în special pentru marea corupție. Totodată, justiția nu trebuie să rămână în zona formalismului, prin aplicarea unor pedepse mari acolo unde nu este cazul, și ar trebui respectat principiul adecvării”, a declarat Marius Andreescu.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, o nouă ediție a proiectului cultural - educativ, sub genericul „Povești de Viață - Povești de Suflet cu Denisa Popescu”. Invitatul poetei Denisa Popescu a fost artistul plastic Mircea Bârloiu, care, preț de un ceas, a dialogat cu amfitrioana manifestării, despre parcursul său în fascinanta lume a artei. „Mi-am dorit să nu fac de două ori același lucru, pentru că există pericolul plafonării ca artist. În ceea ce privește cariera mea didactică, cred că rolul unui profesor de artă plastică este de a șlefui, a cizela un talent, pentru că dintr-un elev mediocru nu poți scoate decât un muncitor, la care poți să-i apreciezi doar munca, nu și talentul”, a declarat Mircea Bârloiu, în fața publicului format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu, creatori și consumatori de cultură.

■ Centrul Cultural Pitești și Uniunea Scriitorilor din România Filiala Pitești au organizat în Sala Ars Nova, o lectură publică

Festivalul Național de Muzică Folk T rivale Fest

„Istorie și istorii cu Marin Toma”

din creația poetei Denisa Popescu. Manifestarea a reunit un public format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu, creatori și consumatori de cultură. Preț de un ceas, auditoriul a fost purtat prin universul cărților Denisei, poetă dăruită cu magia cuvintelor scrise ori rostite. Vraja evenimentului a fost sporită de prezența mezzosopranei Adina Sima, care a interpretat melodii mai vechi și mai noi, de muzică ușoară românească.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, o nouă ediție a Clubului literar-artistic „Mona Vâlceanu", eveniment de ținută, la care au participat trei autoare din București: Elena Armenescu, de profesie medic cardiolog, poetă și scriitoare, membră a Uniunii Scriitorilor din România, Elena Silvia Săracu, de profesie medic de medicină a muncii, poetă, actriță, membră a Uniunii Scriitorilor din România și membră a Uniunii Artiștilor Plastici și Rodica Elena Lupu, scriitoare și director de editură. Distinsele invitate au delectat auditoriul format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Național Zinca Golescu, și alți iubitori ai cărții, cu o lectură din propriile creații. Atmosfera a fost animată și de actorul Puiu Mărgescu, care a citit o serie de poeme, semnate de Elena Armenescu.

■ Primăria Municipiului Pitești și Consiliul Local, prin Centrul Cultural Pitești au organizat sâmbătă, 29 octombrie, Festivalul Național de Muzică Folk Trivale Fest, desfășurat la Centrul Multifuncțional. Evenimentul, aflat la a doua ediție s-a deschis cu un concurs de interpretare, la care au participat 11 tineri și grupuri, pe două categorii de vârstă: între 12 și 18 ani și peste 18 ani. Juriul, prezidat de Ducu Bertzi și format din cantautorul Tiberiu Hărăguș, directorul artistic al festivalului, profesoara de muzică Cristina Dumitrescu, Vlad Sandu și Robert Fulfuc, membri ai Grupului Folk P620 i-a ales pe câștigători. La secțiunea 12-18 ani au obținut Premiul I două grupuri: Cezar Ion Mircea și Andrei Bulf și Georgiana Costache și Andrei Bulf, toți din Pitești. La secțiunea peste 18 ani, Premiul I i-a fost decernat lui Adrian George Negrea din Satu Mare. Câștigătorii au primit diplome și trofee. Festivalul a mai cuprins recitaluri extraordinare, susținute de Vasile Mardare, Tiberiu Hărăguș și Grupul Folk P620 și Ducu Bertzi.

■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu" a organizat în Sala Simpozion, colocviul cu tema „Lumea poveștilor între literatură și istorie", în cadrul proiectului cultural-educativ, sub genericul „Istorie și istorii cu Marin Toma". Dezbaterea, susținută de istoricul Marin Toma, secretar general de redacție al revistei-document „Restituiri Pitești" a reunit un public format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Național Zinca Golescu, studenți de la Facultatea de Teologie, Litere, Istorie și Arte, din cadrul Universității Pitești și alți consumatori de cultură. „Istoria scrisului și cititului, evoluția culturală a societăților și civilizațiilor sunt ciclice. De la tabletele sumeriene am ajuns la tableta electronică, și de la pergament sau papirus am ajuns la crawl pe calculator. Dincolo de orice, cărțile și literatura au o putere universală, ce pot aduce comuniune și toleranță între oameni", a conchis Marin Toma.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, ediția din luna octombrie a Cenaclului „Armonii Carpatine". Evenimentul, coordonat de redactorul-șef al revistei Carpatica, scriitorul Nicolae Cosmescu și dirijorul Grupului Vocal „Armonia", col.(rtr.) Nicolae Perniu a cuprins o lectură publică din propriile creații, susținută de membri și simpatizanți ai Ligii Scriitorilor din România și de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeș, împletită cu recitaluri de muzică ușoară, oferite de Grupul Vocal „Armonia". Printre cei care au delectat auditoriul cu poeme și proze scurte s-au numărat Isabella Dumitru, elevă pregătită la Palatul Copiilor din Pitești, poetul Nicolae Braniște, medicii-poeți Constantin Teodor Craifăleanu și Adrian Mitroi.

■ Centrul Cultural Pitești și redacția revistei „Cafeneaua literară" au organizat în Sala Simpozion, Festivitatea de Decernare a Premiilor Revistei „Cafeneaua literară" pe anul 2015. Juriul format din directorul revistei „Cafeneaua literară", poetul Virgil Diaconu, criticul literar Marian Barbu și poeta Liliana Rus a stabilit câștigătorii dintre colaboratorii revistei, publicație lunară de literatură, editată de Centrul Cultural Pitești. Prin urmare, Premiul pentru Traducere i-a revenit lui Cristian Mihail Miehs, din București, absolvent al Academiei Tehnică Militară din capitală, traducător autorizat pentru engleză, franceză, germană, italiană și spaniolă. Premiul pentru Traducere l-a obținut și traducătorul și prozatorul Mihai-Athanasie Petrescu, născut la Brașov și stabilit în orașul Roșiorii de Vede, absolvent al Facultății de limbi și literaturi străine din cadrul Universității București. Premiul pentru Poezie și Traducere i-a fost decernat scriitoarei și traducătoarei Paula Romanescu, născută pe meleaguri argeșene și stabilită în București, absolventă a Facultății de limbi romanice și clasice din cadrul Universității București. Premiul pentru Literatură și Spirit Combativ i-a revenit prozatoarei Magda Ursache, născută în București, absolventă a Facultății de Filologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat simpozionul cu tema „Economia pe înțelesul tuturor; Fericirea și adevărul – valori umane supreme", în cadrul proiectului cultural-educativ, sub genericul „Știința în Slujba Cetățeanului cu Teodor Ghițescu". Evenimentul, inițiat și coordonat de col.(rtr) Teodor Ghițescu a reunit un public format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu și alte persoane, interesate de vastul domeniu al economiei. Cine produce bunurile și serviciile în natură, cum se stabilesc prețurile acestor bunuri, cum se distribuie bunurile spre consumator, cum se produc bunurile conform legilor naturii, cum se schimbă bunurile, care sunt sectoarele economiei și ce rol au pentru dezvoltarea durabilă, cine stabilește rapoartele dintre cele trei sectoare, au fost direcțiile dezbaterii susținută de Teodor Ghițescu.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, lansarea volumului de proză ezoterică, intitulat „Omul, acest Dumnezeu", ediția a treia, revizuită și adăugită, de Valentina Nichifor. Născută în Basarabia și stabilită în municipiul Câmpulung Muscel, autoarea este de profesie contabilă, dar chemarea condeiului a determinat-o să publice o serie de cărți de basme pentru copii, volume de versuri, lucrări cu tematică științifico-fantastică și ezoterică. La evenimentul editorial, Valentina Nichifor a dialogat cu publicul format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Tehnic Armand Călinescu și alți cititori, despre divinitate și spiritualitate. „Mulțumiți-vă cu ceea ce aveți, vedeți mereu partea plină a paharului, există un destin, sunt legi care guvernează acest destin, pe care omul îl poate schimba prin voință și înțelegere", a fost mesajul autoarei pentru cei prezenți.

Premiile Revistei „Cafeneaua literară"

■ Centrul Cultural Pitești și Direcția de Sănătate Publică Argeș au organizat simpozionul cu tema „Omul Creației și Omul Evoluției", în cadrul proiectului de dezvoltare personală, sub genericul „Fețele Omului". Dezbaterea, susținută de psihologul-clinician Radu Vasile Șerban, din cadrul DSP Argeș a reunit un public format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu, și alți consumatori de cultură. "Stabilim valorile în funcție de receptori, evoluăm la viteze diferite, este posibil să ajungem să ne sufoce propriile creații, nu există valori absolute, dacă acceptăm existența lui Dumnezeu, putem da o axiomă: Ceea ce a creat El este valoarea supremă", au fost câteva dintre ideile exprimate de psihologul-clinician Radu Vasile Șerban.

■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu" a organizat simpozionul cu tema „SUA vs. Rusia", în cadrul dezbaterii publice lunare, sub genericul „Lumea Azi". Manifestarea a fost susținută de col.(rtr) Teodor Ghițescu, col.(r) Ion Stan, redactorul-șef al revistei-document Restituiri Pitești, istoricul Marius Chiva și maiorul Cătălin Bunescu, de la Școala Militară de Maiștri Militari și Subofițeri a Forțelor Terestre „Basarab I". La eveniment au participat elevi de la Școala Militară Basarab I, istorici și pasionați de istorie, care au lansat o serie de întrebări și ipoteze, privind situația și perspectivele centrelor de putere de pe mapamond, în care China și India pot deveni forțe de menținere a echilibrului politic.

CARMEN ELENA SALUB

Nota redacției:
*O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendința scriitorilor actuali – incitați de tehnica ultramodernă – este să trimită același text la cât mai multe publicații. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunțăm pe colaboratorii noștri că **Argeș** nu publică decât texte originale, care nu au apărut inițial în volume, reviste etc., iar textele nu le primește decât în format electronic, cu diacritice.*

Număr ilustrat cu imagini din spectacolul *Nunta lui Figaro*, Teatrul *Al. Davila* Pitești, octombrie 2016. Foto: Cristian Sabău

actualitate

Revista **ARGEȘ** poate fi procurată și prin comandă directă la sediu, cu plata ramburs, cheltuielile de expediție fiind suportate de către expeditor.

IMPORTANT! Vă puteți abona pentru anul 2016, costul abonamentului fiind de 42 lei/an.
Plata se face prin mandat poștal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Pitești, Casa Cărții, Pitești, O.P. 1, cod 110013. Tel./fax: 0248/219976.

ARGEȘ
● **Revistă lunară de cultură**
● Apare sub egida **Consiliului Local**, a **Primăriei Pitești** și a **Uniunii Scriitorilor din România**
● Editată de **Centrul Cultural Pitești**
● Membră **ARIEL**

Senior editor:
CALINIC,
Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului
Redactor-șef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com, http://www.blogdoman.blogspot.com)
Consilieri editoriali:
NICOLAE OPREA, MARIN IONIȚĂ
Redactori: **MARIANA ȘENILĂ-VASILIU, MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU**
Tehnoredactor: **SIMONA FUSARU**

Redacția:
Pitești,
Casa Cărții,
Centrul Cultural Pitești;
http:
www.centrul-cultural-pitesti.ro;
tel./fax: 0248/219976
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la SC Argeșul liber SA
ARG PRESS